

มาตรการทางกฎหมายในการยกระดับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2565

**LEGAL MEASURES TO UPGRADE THE STATUS OF PETS UNDER
THE THAI CIVIL AND COMMERCIAL CODE**

**BY
PATITRA BANGSOMBOON**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
FACULTY OF LAW**

**GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2022**

วิทยานิพนธ์เรื่อง

มาตรการทางกฎหมายในการยกระดับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดย

ปาติตรา บางสมบุญ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2565

รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์
ประธานกรรมการสอบ

ผศ.ดร.สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ
กรรมการ

ผศ.ดร.ธานี วรภัทร์
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ. ร.ต. หญิง ดร. วรณี สุขสาตร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
30 กันยายน 2565

Thesis entitled

**LEGAL MEASURES TO UPGRADE THE STATUS OF PETS UNDER
THE THAI CIVIL AND COMMERCIAL CODE**

by

PATITRA BANGSOMBOON

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Laws

Rangsit University
Academic Year 2022

Assoc.Prof. Poom Moolsilpa, S.J.D.
Examination Committee Chairperson

Asst.Prof. Sanyapong Limpraseart, Ph.D.
Member

Asst.Prof. Thanee Vorapatr, LL.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plт.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

September 30, 2022

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีเนื่องมาจากได้รับความอนุเคราะห์จาก รศ.ดร.ภูมิ มุทสิลป์ ประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สัณญพงศ์ ลีมประเสริฐ กรรมการ และ ผศ.ดร.ธานี วรภัทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ และคอยให้คำปรึกษา แนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอดจนให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญในการทำวิจัยฉบับนี้ อีกทั้งยังช่วยเหลือแนะนำข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิตทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ สอนกระบวนการคิด การวางแผนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพให้กับข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาในการทำการศึกษาครั้งนี้ และขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือให้คำแนะนำในทุกเรื่องจนทำให้ผู้วิจัยผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี หากงานวิจัยนี้ผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับในความผิดพลาดแต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

ปาติตรา บางสมบุญ

ผู้วิจัย

6106364 : ปาติตรา บางสมบุญ
 ชื่อวิทยานิพนธ์ : มาตรการทางกฎหมายในการยกระดับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 หลักสูตร : นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ธานี วรภัทร์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรค พร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย เนื่องจากสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทยมีสถานะเป็นเพียงทรัพย์สิน โดยกฎหมายไม่ได้มองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก จึงทำให้เกิดปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ในกรณีที่เกิดการกระทำละเมิดเป็นเหตุให้สัตว์เลี้ยงตาย หากศาลพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินจึงไม่อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจให้กับเจ้าของสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ในกรณีที่มีการหย่าร้างซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง หากสถานะของสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินศาลจะไม่ได้พิจารณาที่สวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก เมื่อเปรียบเทียบสถานะของสัตว์เลี้ยงของประเทศไทยกับกฎหมายในต่างประเทศพบว่าต่างประเทศให้ความสำคัญกับสถานะและการคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสหพันธรัฐสวิส ราชอาณาจักรสเปน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐคิวเบกแคนาดา โดยเฉพาะในสหพันธรัฐสวิสได้มีการบัญญัติสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของกฎหมายในบรรพอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายละเมิด กฎหมายมรดก กฎหมายครอบครัว เป็นต้น จากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อจำกัด และกฎหมายของต่างประเทศแล้วนั้น พบว่าปัญหาของประเทศไทยเกิดจากการที่สถานะของสัตว์เลี้ยงยังเป็นเพียงทรัพย์สินไม่ใช่เป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก จึงมีข้อเสนอแนะจำเป็นจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของค่านิยมของสัตว์เลี้ยง ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(วิทยานิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 101 หน้า)

คำสำคัญ: สัตว์เลี้ยง, สถานะของสัตว์เลี้ยง, สิทธิของสัตว์เลี้ยง

6106364 : Patitra Bangsombun
 Thesis Title : Legal Measures to Upgrade the Status of Pets under
 the Thai Civil and Commercial Code
 Program : Master of Laws
 Thesis Advisor : Asst.Prof. Thanee Vorapatr, LL.D.

Abstract

This study aimed to investigate problems, limitations, obstacles, and solutions related to the status of pets under the Civil and Commercial Code of Thailand. Due to the status of pets in Thailand as legal properties that are treated as if they were non-living things and had no feelings, the protection of the rights of pets has become problematic. For instance, if a pet’s death is caused by human action, the court may consider its death as emotional distress damage and cannot determine compensation for the pet’s owner. In addition, in the case of divorce where a property is a pet, the court considers it as a property; that is, the pet’s status and welfare may not be a focus in the judgment. Comparing the status of pets in Thailand and in foreign countries, the research found that the status of pets in foreign countries, e.g. Switzerland, Spain, Germany, Austria, Portugal, and Quebec (Canada), is legally protected. Especially in Switzerland, their status and welfare is highly protected as clearly specified in the Civil and Commercial Code resulting in legal change in books in the code including Tort Law, Succession Law, Family Law, etc. The research also found that, according to the Thai Civil and Commercial Code, pets were considered as properties. The research then recommended that the status of pets, especially the definition of pets, as specified by the Thai Civil and Commercial Code be amended to effectively protect the rights and welfare of pets.

(Total 101 pages)

Keywords: Pets, Status of pets, Rights of pets

ลายมือชื่อนักศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	7
1.5 วิธีการศึกษา	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์ เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	9
2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานะของ สัตว์เลี้ยง	9
2.2 แนวคิดแบบ “สิทธิของสัตว์” (Animal Right)	27
2.3 แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare)	29
2.4 กฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน	32
บทที่ 3	
กฎหมายต่างประเทศ	36
3.1 กฎหมายระหว่างประเทศ	36
3.2 กฎหมายสมาพันธรัฐสวิส	39
3.3 กฎหมายราชอาณาจักรสเปน	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	54
3.5 กฎหมายสาธารณรัฐออสเตรีย	56
3.6 กฎหมายสาธารณรัฐโปรตุเกส	57
3.7 กฎหมายรัฐควิเบก แคนาดา	59
บทที่ 4	
การวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะและปัญหาของกฎหมายไทยและ กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์	66
4.1 วิเคราะห์ทฤษฎี แนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยง ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	67
4.2 วิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทย	70
4.3 วิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยง ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และวิเคราะห์ผลสืบเนื่องจาก ความเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะของ สัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในต่างประเทศ	76
4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงใน ประเทศไทยกับต่างประเทศและวิธีแก้ปัญหาตามกฎหมายของ ต่างประเทศ	83
4.5 วิเคราะห์การปรับปรุงแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงของไทยตามแนวทาง ของกฎหมายต่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	86
บทที่ 5	
สรุปผลและข้อเสนอแนะ	89
5.1 บทสรุป	89
5.2 ข้อเสนอแนะ	94

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม

หน้า

96

ประวัติผู้วิจัย

101

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

3.1 แสดงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ

62

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสัตว์เลี้ยงเข้ามามีความสำคัญต่อบุคคลในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะในปัจจุบันบุคคลมักจะนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงมากขึ้น โดยเลี้ยงเพื่อให้อยู่เป็นเพื่อนเพื่อคลายความทุกข์และมีความสุขพ้องกับสัตว์เลี้ยงเหมือนสมาชิกในครอบครัว จึงส่งผลให้สัตว์เลี้ยงมีคุณค่าทางจิตใจแก่มนุษย์มากกว่าที่จะเป็นเพียงแค่ทรัพย์สินในลักษณะเช่นเดียวกับ สร้อย แหวน เงินทอง โຕ้ะ หรือ แก้ว เป็นต้น นอกจากนี้ในกลุ่มบุคคลที่ทำการสมรส บางคู่ภายหลังจากการสมรสก็ไม่สามารถที่จะมีบุตรได้ เนื่องจากปัจจัยทางด้านร่างกาย จึงนิยมนำสัตว์เลี้ยง และผูกพันกับสัตว์เลี้ยงเสมือนเป็นบุตรของตน ทั้งนี้ผลจากการสำรวจสถิติในปี พ.ศ. 2561 และเกือบจะทุกครอบครัวในประเทศไทยมักมีสัตว์เลี้ยงไว้เป็นเพื่อน สำหรับทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยเด็กและวัยสูงอายุ ซึ่งสัตว์เลี้ยงนั้นมีหลายชนิด เช่น แมว สุนัข กระต่าย และหนู เป็นต้น แต่ทั้งนี้สัตว์เลี้ยงที่ได้รับความนิยม คือ แมว กับ สุนัข และจากการสำรวจของสำนักงานปศุสัตว์ เขตที่ 1 ถึง 9 จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2559 พบว่าทั่วประเทศมีจำนวนสุนัขและแมวกว่า 10.4 ล้านตัว ในขณะที่ปี พ.ศ. 2561 ได้มีการสำรวจล่าสุดจากฐานข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนสุนัข-แมว (Pet Register) ของกรมปศุสัตว์ ซึ่งสำรวจโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่รวมพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่ามีจำนวนสุนัขและแมวทั้งสิ้น 5,573,166 ตัว โดยจำนวนนี้เป็นสุนัขและแมวที่มีเจ้าของ 5,549,905 ตัว หรือคิดเป็น 99.58% และเป็นสุนัขและแมวที่ไม่มีเจ้าของ 23,261 ตัว คิดเป็น 0.42 % โดยบุคคลส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงสุนัขมากกว่า และมีจำนวนของสุนัขและแมวในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมกันมากกว่า 60% ของจำนวนสุนัขและแมวที่มีเจ้าของทั้งหมด¹

ซึ่งจากสถิติที่ได้กล่าวขึ้นในข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่าในปัจจุบันบุคคลนิยมนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงมากขึ้น และให้ความสำคัญกับสัตว์เลี้ยงในลักษณะที่ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ทรัพย์สินทั่วไป แต่ถึงแม้บุคคลจะให้ความสำคัญต่อสัตว์เลี้ยงอย่างไรก็ตาม แต่สถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายและความตระหนักรู้

¹ จาก ฐานข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนสุนัข-แมว (Pet Register), โดย กรมปศุสัตว์, 2562, สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2561/T26/T26_201812.pdf

ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ยังคงเป็นในแง่มุมมองทางด้านศีลธรรมเท่านั้น จึงทำให้หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้มีพยายามที่จะส่งเสริมและผลักดันให้มีการพัฒนาและออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของสัตว์ ซึ่งกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสัตว์เลี้ยงและสวัสดิภาพของสัตว์ภายในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งมีเจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อสำหรับการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ โดยการกำหนดไม่ให้เจ้าของเจ้าของสัตว์ที่นำสัตว์มาเลี้ยงจำต้องจัดให้มีซึ่งสวัสดิภาพอันเหมาะสมแก่สัตว์ไม่ว่าจะในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือในการแสดง ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงชนิด ทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายยังออกโดยอาศัยเหตุผลที่ว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 381 และมาตรา 382 ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายก็มีลักษณะเพื่อคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกระงับการทารุณหรือให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร จึงถือได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับนี้มีเจตนาเพื่อที่จะยกระดับสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ให้ได้รับความคุ้มครองแตกต่างจากบทบัญญัติทรัพย์สินทั่วไป

แต่หากพิจารณาสถานะของสัตว์เลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมายครอบครัว สถานะของสัตว์เลี้ยงในมุมมองกฎหมายครอบครัว ยังคงมีสถานะเป็นทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีชีวิตและมีความรู้สึกใด ๆ ดังนั้นเมื่อมีการสิ้นสุดการสมรส โดยการหย่า สัตว์เลี้ยงซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สิน จะต้องถูกจัดการแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามี และภรรยา ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1532 ซึ่งในกรณีที่คู่ สามี ภรรยา ตกลงกันไม่ได้ จะนำมาซึ่งปัญหาในการแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามี ภรรยา ที่จะต้องทำการแบ่งทรัพย์สินกัน เช่น ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เป็นสินสมรส ซึ่งกฎหมายครอบครัว มองสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงแก่ทรัพย์สิน ที่สามารถแบ่ง โอน หรือ ขายได้ในกรณีที่เกิดข้อพิพาท² โดยกฎหมายไม่ได้พิจารณาถึงสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง ซึ่งหากสัตว์เลี้ยงได้รับการจัดสรรในลักษณะเดียวกับทรัพย์สินอาจทำให้สัตว์เลี้ยงได้รับการจัดสรรให้อยู่กับบุคคลที่ไม่ได้รักสัตว์อย่างแท้จริง และอาจทำให้สัตว์เลี้ยงไม่ได้รับสวัสดิภาพที่ดี และอาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ อย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้กฎหมายของประเทศไทยถึงแม้จะมีการพัฒนาสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ไว้อย่างก้าวหน้า แต่ก็ยังปรากฏปัญหาการสร้างคามเข้าใจในการปฏิบัติต่อสัตว์ที่ดีกับประชาชน และ

² จาก สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในกรณีการหย่าร้างภายใต้กฎหมาย ครอบครัว, โดย พงศ์ศักดิ์ เจ๊ะพงศ์, 2564, วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 39(1), 81-93

การบังคับใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงเรื่องที่สำคัญที่จะต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันอันเป็นแนวทางการพัฒนาเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ในประเทศไทย นอกจากนี้ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในเรื่องสิทธิสัตว์ แต่ก็ไม่ได้พัฒนาไปถึงการให้สิทธิหรือคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายแพ่งเนื่องด้วยสถานะของสัตว์เลี้ยงยกตัวอย่างเช่น สิทธิของสัตว์เลี้ยงในการรับมรดก ด้วยเหตุผลที่ว่าสัตว์นั้นไม่อาจจะเป็นผู้ทรงสิทธิได้ในทางกฎหมายหรืออยู่ในสถานะที่เป็นทายาทของเจ้ามรดกได้ เพราะสถานะของสัตว์ในทางกฎหมายยังคงเป็นเพียงทรัพย์สินซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป ดังนั้น หากเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย สัตว์เลี้ยงอาจจะไม่ได้รับการดูแลและได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ หากสัตว์เลี้ยงได้รับการจัดสรรแบ่งปันให้กับทายาทในลักษณะเช่นเดียวกับการแบ่งปันทรัพย์สินมรดก จะเห็นได้ว่าหากนำบทบัญญัติในการจัดการทรัพย์สินตามที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้กับการจัดการข้อพิพาทในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ก็จะส่งผลให้สัตว์เลี้ยงอาจไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งต่างจากสมาพันธ์รัฐสวิส สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงแยกจากทรัพย์สินทั่วไป ทั้งได้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมให้สัตว์เลี้ยงมีความสามารถในการรับมรดกได้ แม้สัตว์เลี้ยงจะไม่ได้อยู่ในสถานะเดียวกับเจ้ามรดก แต่กฎหมายให้อำนาจเจ้ามรดกในการทำพินัยกรรมมอบทรัพย์สินให้แก่สัตว์เลี้ยง ทั้งยังสามารถกำหนดภาระและเงื่อนไขให้กับทายาทที่ได้รับมรดกให้มีหน้าที่ในการดูแลสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่เจ้ามรดกกำหนดไว้ ทั้งยังให้อำนาจสมาคมป้องกันการทารุณกรรมสัตว์เข้ามาควบคุมเพื่อบังคับให้เป็นไปตามข้อกำหนดในพินัยกรรม จึงส่งผลให้ทายาทมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามที่เจ้ามรดกได้กำหนดไว้ในพินัยกรรม แยกต่างหากจากการนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมาบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงโดยตรง จะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งของสมาพันธ์รัฐสวิส ทำให้ส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิสัตว์ในทางกฎหมายมรดกอีกด้วย

ทั้งนี้นอกจากปัญหาที่ได้กล่าวมาโดยข้างต้น ยังปรากฏปัญหาอีกประการหนึ่งที่ได้ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งปรากฏในการพิจารณาคดีซึ่งเป็นคดีแรกในประเทศไทยที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องคดีเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงเป็นผู้ชนะคดี โดยเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้การพาสุนัขชื่อเจอร์นี่ซึ่งเป็นสุนัขพันธุ์ลาบราดอร์ไปโรงพยาบาลเพื่อทำการรักษาและผ่าตัดเนื้องอกที่ปอด ซึ่งก่อนที่จะมีการผ่าตัดสุนัขเจอร์นี่ สัตวแพทย์ได้กระทำการรักษาโดยประมาทเจาะ โคนเส้นเลือดของสุนัข จึงทำให้สุนัขตาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประกอบผลการตรวจจากการเอาชิ้นเนื้อไปตรวจไม่ปรากฏว่าก่อนที่จะมีการผ่าตัดสุนัขเจอร์นี่มีความอ่อนแอ ใน

ลักษณะที่จะทำให้ถึงแก่ความตาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงจึงฟ้องร้องโรงพยาบาลสัตว์ ในความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สุนัขตาย โดยผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องโรงพยาบาลและสัตวแพทย์เพื่อให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินหนึ่งล้านบาท โดยให้รับผิดชอบเป็นลูกหนี้ร่วม เนื่องจากผู้เสียหายไม่ได้มองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงสัตว์เลี้ยงสินเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ศาลชั้นต้นจะได้มีพิพากษาให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และให้โรงพยาบาลและสัตวแพทย์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ศาลได้มีการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงิน 70,000 บาท เท่ากับมูลค่าของสุนัขพันธุ์ลาบดอร์ในขณะที่ยื่นฟ้อง ซึ่งเป็นการคิดค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงเท่ากับมูลค่าในสัตว์เลี้ยงในขณะนั้น³ ซึ่งตามคดีที่ได้กล่าวมาโดยข้างต้น ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งอาจจะต้องรอดต่อไปว่าศาลสูงจะมีคำพิพากษาเกี่ยวกับคดีนี้อย่างไรต่อไป แต่จากคดีนี้แสดงให้เห็นว่าศาลยังคงพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงนั้นมีชีวิตจิตใจ จึงไม่อาจพิจารณาถึงความสูญเสียทางด้านจิตใจของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ดังนั้นจึงทำให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงได้ แต่ผลจากคำพิพากษาให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางของการพิจารณาและตัดสิน โดยศาลที่เป็นการสร้างบรรทัดฐานและมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทางด้านสิทธิของสัตว์เลี้ยง ซึ่งจากคดีดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายแพ่งของสมาพันธ์รัฐสวิส ที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่สถานะของสัตว์ในยังคงเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับวัตถุหรือสิ่งของทั่วไป ประกอบกับในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงโดยตรงในประเด็นนี้ จึงทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนในอันเกิดจากความสูญเสียสัตว์เลี้ยงซึ่งเป็นค่าเสียหายทางด้านจิตใจได้ ซึ่งจากข้อเท็จจริงนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการที่จะต้องมีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายและกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง โดยตรงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงให้เห็นได้ว่า ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เป็นหลัก กล่าวคือ ระบบกฎหมายมีลักษณะเป็นการรวบรวมเอาจารีตประเพณีหรือกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายนั้นเข้าด้วยกัน โดยการเรียบเรียงให้สอดคล้องและจัดลำดับ แยกหมวดหมู่ ลักษณะ แบ่งประเภทกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกมาเป็น

³จาก คดีแรกของไทย! ชนกะคดีฟ้องหมอ-รพ.ทำสุนัขตาย, โดย Thai PBS News, 2022, สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/314069>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สะดวกต่อการค้นหาและใช้งาน⁴ ดังนั้นอำนาจในการจะบังคับใช้กฎหมายหรือหยาบยกกฎหมายมาใช้เพื่อการพิจารณาจะต้องมีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น หากไม่มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงไว้อย่างชัดเจน ผู้พิพากษาก็จะต้องหยาบยกบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมาบังคับใช้ ซึ่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีลักษณะที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงอย่างแท้จริง เนื่องเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อรองรับเพียงสิทธิและหน้าที่ในทางแพ่งของบุคคลระหว่างเอกชนด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง นิติกรรม สัญญา ครอบครัว และการจัดการทรัพย์สินเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานะของสัตว์เลี้ยงซึ่งปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหลายประเทศ ซึ่งผู้เขียนต้องการที่จะศึกษาซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งของสมาพันธรัฐสวิส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดา โดยเฉพาะในสมาพันธรัฐสวิส ซึ่งประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สถานะของสัตว์เลี้ยงไม่ได้เป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป ในลักษณะเช่นเดียวกับ แก้ว โต๊ะ เท่านั้น ประเทศเหล่านี้ได้มีการยกระดับสถานะของสัตว์เลี้ยงให้อยู่เหนือกว่าทรัพย์สินทั่วไป โดยสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก จึงแยกหมวดหมู่กฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงออกจากทรัพย์สินทั่วไป ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงที่ปรากฏในสมาพันธรัฐสวิสในกรณีที่เกิดการหย่าและสัตว์เลี้ยงจะต้องได้รับการจัดสรร กฎหมายของสมาพันธรัฐสวิสจะนำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงมาบังคับใช้โดยตรง โดยให้อำนาจผู้พิพากษามีอำนาจที่จะพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงควรจะได้อยู่กับบุคคลที่สามารถดูแลสวัสดิภาพของสัตว์ 'ได้ดีกว่า' นอกจากนี้ยังให้สิทธิเจ้ามรดกในการกำหนดเงื่อนไขในพินัยกรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงในทางแพ่งได้ เนื่องจากสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศนั้นมิได้เป็นเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงในทางแพ่งและการดูแลสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงโดยตรง และด้วยการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง ยังส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลง

⁴ จาก ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย : ความสำคัญของผู้เรียนสังคมศึกษา (ตอนแรก), โดย สมพร รุจิศักดิ์อักษร, 2562, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 10(1), 60-90

⁵ From *The Animal Voice: Ensuring Interests Through Law*, by Goetschel, 2004, Retrieved from <http://www.veganzetta.org/wp-content/uploads/2013/02/Speciesism-Again-the-original-leaflet-Richard-Ryder.pdf>

บทบัญญัติในทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในเรื่องอื่น ๆ เพื่อเอื้อต่อผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ามีความเหมาะสมและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงของสมาพันธ์รัฐสวิส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดา โดยเฉพาะในสมาพันธ์รัฐสวิส โดยนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงและกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่จะแก้ไขให้กฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องสถานะของสัตว์เลี้ยง เพื่อให้สถานะของสัตว์เลี้ยงได้รับการคุ้มครองมากขึ้นในทางกฎหมาย เพื่อให้สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมายแต่ละฉบับมีความสอดคล้องกัน เพื่อประโยชน์ต่อการตีความในการตัดสินใจโดยผู้พิพากษา และการบังคับใช้กฎหมายของผู้ใช้กฎหมายจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นไปในเรื่องของสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกฎหมายควรจะต้องพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงมีชีวิตจิตใจไม่ใช่เป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น โดยการต้องการยกระดับสัตว์เลี้ยงให้อยู่ในสถานะที่พิเศษมิใช่มีสถานะเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป ซึ่งในการวิจัยนี้ประเภทของสัตว์ที่จะกล่าวถึงจะเน้นไปที่สัตว์เลี้ยงประเภทที่ถูกเลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อนกับมนุษย์ (Companion Pet) เท่านั้น อาทิเช่น สุนัข แมว นก กระต่าย ไม่รวมสัตว์ที่นำมาเลี้ยงเพื่อใช้งาน ใช้เป็นพาหนะ ใช้เป็นอาหาร ใช้เพื่อการแสดง หรือ สัตว์ที่นำมาเลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมายอื่น และภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมาย

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.2.3 เพื่อศึกษาสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งในต่างประเทศโดยจะทำการศึกษากฎหมายสมาพันธ์รัฐสวิส ราชอาณาจักรสเปน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดา

1.2.4 เพื่อศึกษาและทำการเปรียบเทียบสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย กับสถานะของสัตว์เลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่งในต่างประเทศ

1.2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงเสนอแนะมาตรการต่าง ๆ โดยอาศัยกฎหมายของสมาพันธรัฐสวิส ราชอาณาจักรสเปน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดา

1.3 สมมติฐานการวิจัย

สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย กำหนดให้สัตว์เลี้ยงมีสถานะเป็นเพียงทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์นั้น ซึ่งมีความแตกต่างจากสถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายของต่างประเทศซึ่งมีการบัญญัติคำนิยามอย่างชัดเจนว่าสัตว์เลี้ยงไม่เป็นที่ทรัพย์สิน และมีการแยกหมวดหมู่กฎหมายที่ใช้บังคับกับสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะซึ่งจะไม่นำบทบัญญัติทรัพย์สินมาบังคับใช้เว้นแต่ไม่มีบทบัญญัติที่บังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะ จึงส่งผลให้สัตว์เลี้ยงตามกฎหมายของประเทศไทยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้รับความคุ้มครองทางด้านสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เหมือนกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งในต่างประเทศ ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยในเรื่องสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงให้ปรากฏอย่างชัดเจน

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรการในการป้องกันและแก้ปัญหา เปรียบเทียบแนวทางในการแก้ปัญหาตามกฎหมายสมาพันธรัฐสวิส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดา สาธารณรัฐโปรตุเกสออสเตรีย และรัฐควิเบก แคนาดา กับกฎหมายของประเทศไทย โดยศึกษาเฉพาะกรณีสัตว์เลี้ยง เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะที่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในทางกฎหมายและการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามหลักสากล

1.5 วิธีการศึกษา

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการคุ้มครองสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยศึกษาค้นคว้าวิจัยและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือ บทความ วารสาร การวิจัย เอกสารทางกฎหมาย มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ ค้นคว้า สอบถามข้อมูลจากบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการนำเสนอ วิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบแนวคิด วิวัฒนาการและทฤษฎีซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมาย

1.6.2 เพื่อให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.6.3 เพื่อทราบความแตกต่างระหว่างสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของต่างประเทศ

1.6.4 เพื่อที่ทราบสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งของต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสมาพันธรัฐสวิส ราชอาณาจักรสเปน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดา

1.6.5 เพื่อที่จะสามารถเสนอแนะแนวทางแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทย โดยอาศัยแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สัตว์เลี้ยงถือเป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ควรจะได้รับ การคุ้มครองในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นในด้านสิทธิในทางกฎหมายและการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อสัตว์เลี้ยงมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มากกว่าเป็นเพียงแค่ทรัพย์สิน กฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสัตว์เลี้ยงก็ควรที่จะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของสัตว์เป็นหลัก ในการศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาถึงความหมาย แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงเพื่อนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะทำการศึกษารณีเฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่ออยู่เป็นเพื่อนเท่านั้น

2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยง

เนื่องจากวิทยุฉบับนี้ต้องการที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะ ดังนั้น แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง จึงมีดังนี้

2.1.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง

สัตว์ (Animal) เป็นสิ่งมีชีวิตยูแคริโอตหลายเซลล์ที่ประกอบกันขึ้นเป็นอาณาจักร⁶ สัตว์เกือบทั้งหมดบริโภคนิวตริยวัตถุ หายใจด้วยออกซิเจน สามารถเคลื่อนไหวได้เอง สามารถสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศได้ และเติบโตจากเซลล์ตรงกลมกลวงในช่วงการเกิดเอ็มบริโอ มีชนิด สัตว์ที่ยังมีชีวิต

⁶ From *The American Heritage Dictionary of the English Language* (4th ed.), by American Heritage, 2006, Boston: Houghton Mifflin Company

อยู่มากกว่า 1.5 ล้านชนิด เป็นแมลงจำนวน 1 ล้านตัว สัตว์มีปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนต่อสัตว์อื่นและสภาพแวดล้อม สามารถทำให้เกิดเป็นสายใยอาหารที่สลับซับซ้อนได้⁷

ชนิดสัตว์ที่ยังมีชีวิตอยู่ส่วนมากอยู่ในกลุ่มไบลาทีเรีย ซึ่งเป็นสัตว์ประเภทที่มีกระดูกสันหลัง ไบลาทีเรียประกอบด้วยสัตว์จำพวก โพรโทสโทเมีย อันประกอบด้วยสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังหลายกลุ่ม เช่น นิมาโทดา สัตว์ขาปล้อง มอลลัสกา เป็นต้น และสัตว์จำพวกคิเวเทอโรสโทเมีย อันประกอบไปด้วยอิกิเนอเดอโรเทอและสัตว์มีแกนสันหลังที่รวมสัตว์มีกระดูกสันหลังด้วย⁸

โดยการจัดทำการศึกษาเฉพาะกรณี สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อนกับมนุษย์ โดยผู้เขียนจะกล่าวถึงคำนิยามของสัตว์เลี้ยง ดังนี้

“สัตว์เลี้ยง” หมายถึง สัตว์ที่อยู่ภายใต้ความดูแลของมนุษย์ ทั้งในเรื่องอาหาร วิธีการผสมพันธุ์ และมีความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ แต่จะไม่นับสัตว์ที่อยู่ในสวนสัตว์ สัตว์ที่อยู่ในห้องทดลองว่าเป็นสัตว์เลี้ยง เนื่องจากสัตว์เหล่านี้ไม่มีส่วนผูกพันกับชีวิตและมีความใกล้ชิดกับมนุษย์โดยตรง สัตว์เลี้ยงจะมีความเป็นมิตรต่อเจ้าของ⁹ ทั้งนี้ประเภทของสัตว์เลี้ยง ได้แก่ สัตว์เลี้ยงไว้เพื่อใช้เป็นเพื่อนกับมนุษย์ เช่น สุนัข แมว ปลา นก หนู เป็นต้น¹⁰

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์

สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตเป็นองค์ประกอบในระบบนิเวศวิทยา จึงมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติรวมไปถึงมนุษย์ มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสัตว์ในฐานะเป็นผู้บริโภคสัตว์ตามห่วงโซ่อาหาร ซึ่งปรากฏตามลักษณะต่าง ๆ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การนำสัตว์มาเพื่อการบูชาัญญาเทพเจ้าตามความเชื่อ การใช้เป็นสัตว์เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา การใช้แรงงานจากสัตว์ ซึ่งเป็นการนำสัตว์

⁷ จาก สัตว์, โดย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554 สืบค้นจาก <https://www.orst.go.th/?knowledges = สัตว์-๑๖-พฤษภาคม-๒๕๕๓>

⁸ จาก สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, *อังกแล้วเชิงอรรถที่ 7*

⁹ จาก *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมจัดการมิให้สัตว์เลี้ยงตก เป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ* (วิทยานิพนธ์), โดย ศุภโชค บุญเจริญ, 2556, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ลิขสิทธิ์ 2556 โดย ศุภโชค บุญเจริญ ผู้แต่ง

¹⁰ จาก *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ศึกษากรณีสัตว์เลี้ยง* (วิทยานิพนธ์), โดย ศรัญญา แจ่มจำ, 2557, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2557 โดย ศรัญญา แจ่มจำ ผู้แต่ง

มานุษยวิทยาทำตามความเชื่อ การใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาการใช้แรงงานสัตว์ การใช้สัตว์กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ได้ก่อให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ขึ้นในสังคม ซึ่งนับแต่อดีตแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสัตว์นั้นได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ทั้งนี้เป็นไปตามความเจริญของมนุษย์โดยเฉพาะแนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์มีผลโดยตรงต่อการได้รับการปฏิบัติจากมนุษย์ ซึ่งจากแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์ที่เปลี่ยนไปในสังคมย่อมส่งผลให้สัตว์ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป

2.1.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์

ในอดีตมนุษย์และสัตว์มีความสัมพันธ์กันมาแต่ยุคหินเก่า โดยช่วงแรกมนุษย์ต้องอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติอย่างเดียวก่อนที่มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์ และหาผลไม้ในป่า ซึ่งมนุษย์ยังไม่รู้จักการเพาะปลูกหรือการเลี้ยงสัตว์ จึงเร่รอนหาอาหารและ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ซึ่งการล่าสัตว์ป่าในยุคหินเก่า จะเป็นการล่าสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น หมี ช้าง แรด ม้า หรือวัวป่าเท่านั้น จนในช่วงยุคหินกลาง และยุคหินใหม่ มนุษย์ได้เริ่มเรียนรู้การเพาะปลูก และมีความคิดจะนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร นอกจากนี้ยังกระตุกมาทำเป็นเครื่องมือและ เครื่องประดับ ทั้งยังนำเอาหนังมาใช้ประโยชน์เพื่ออุปกรณ์ เครื่องมือ หรือที่พัก¹¹

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ในยุคสมัยนั้น จึงทำให้มนุษย์มีความใกล้ชิดกับสัตว์ ความสัมพันธ์ในสมัยนั้นจึงอยู่ในรูปแบบการนำสัตว์มาเพื่อใช้ผลประโยชน์สำหรับมนุษย์เท่านั้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเชื่อและแง่ประเพณีต่าง ๆ เนื่องจากในสังคมสมัยก่อนที่ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ จึงทำให้ไม่สามารถอธิบายเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ จึงมีการสร้างความคิดที่และความเชื่อที่เหนือธรรมชาติเพื่อมาอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและได้นำสัตว์มาเพื่ออธิบายเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งในแต่ละชนชาติจะมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในแต่ละชนิดแตกต่างกันไป และยังส่งผลต่อการปฏิบัติต่อสัตว์ที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ชาว

¹¹ จาก ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ป่าและสถานภาพของสัตว์ป่าในปัจจุบัน, โดย สืบ นาคะเสถียร, 2563, *Suthiparithat*, 5(15), 20–24, Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_Suthiparithat_Journal/article/view/244549

มาดากัสการ์จะถูกห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ตัวผู้เข้าบ้านทุกชนิด เนื่องจากเชื่อกันว่าการฆ่าสัตว์เพศผู้จะเป็นเหตุให้หนักบเลียดชีวิต¹²

ทั้งนี้ ในสมัยโบราณมนุษย์ยังนับถือสัตว์เปรียบเสมือนเป็นเทพเจ้าและได้มีการนำเอาสัตว์ใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อแทนความหมายต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม เนื่องจากในสมัยโบราณมนุษย์จะเชิดชูสัตว์ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงในบ้าน (ปศุสัตว์) โดยมีพิธีกรรมและปฏิบัติต่อสัตว์ที่เป็นเทพเจ้าในลักษณะพิเศษ และให้ความเคารพบูชาสัตว์ จนกลายเป็นเรื่องทางศาสนา ทั้งนี้ในบรรดาสัตว์ที่กลายเป็นเทพเจ้านั้นมีทั้งวัว นก จระเข้ แมลงปีกแข็ง ช้าง เป็นต้น ซึ่งวัวเป็นสัตว์ที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด¹³ หรือ ช้างตามความเชื่อและทางศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ ได้รับการนับถือว่าเป็นสัตว์เป็นสัตว์แห่งเทพเจ้าประเภทหนึ่งในสี่ประเภท คือ ช้างม้า วัว และราชสีห์ ซึ่งปรากฏรายละเอียดอยู่ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงอันเป็นหนังสือที่บรรยายถึงโลกประกอบไปด้วยทวีปทั้งสี่กับภูมิทั้งสามภูมิ และได้บรรยายถึงช้างเอราวัณ พาหนะแห่งพระอินทร์เทวดีแห่งเขาพระสุเมรุ รวมทั้งสระอโนดาต เป็นสาระสำคัญแห่งโลกปรากฏในจักรวาล โดยคติความเชื่อนี้เป็นที่ยอมรับในอาณาจักรที่นับถือพระพุทธศาสนา หรือศาสนาพราหมณ์ ซึ่งรวมอาณาจักรไทยนับแต่โบราณกาล เพราะเหตุนี้ ช้างซึ่งมีลักษณะดีเป็นมงคลก็จะได้ยอมรับนับถืออย่างมากในสังคม¹⁴

ด้วยเหตุจึงเห็นได้ว่า ชีวิตของมนุษย์ย่อมมีความผูกพันกับสัตว์ต่าง ๆ มานับแต่อดีตไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม เป็นแรงงานให้มนุษย์ เป็นต้น และด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ยังได้ก่อให้เกิดความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ยกตัวอย่าง เช่น สัตว์ที่มนุษย์เคยเคารพบูชากลับกลายมาเป็นสัตว์ที่มีไว้เพื่อใช้งาน สัตว์ป่าบางชนิดกลายเป็นสัตว์เลี้ยง และสัตว์บางประเภทเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น และสัตว์บางชนิดมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ลดลง และความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ในหลายเรื่อง ๆ ได้เลือนหายไป การให้ความสำคัญและความเชื่อต่อสัตว์ได้ลดน้อยลง เนื่องจากการที่มนุษย์มีความเจริญทางความคิดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งในหลายเหตุการณ์สามารถพิสูจน์และอธิบายทำให้หลายกรณี สามารถพิสูจน์

¹² จาก *มนุษย์กับสัตว์* (Man and Animal) (น. 21-25), by คมิตริเยฟ, ยูริ, แปลโดย ทองสุข เกตุโรจน์, 2534, กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ

¹³ จาก คมิตริเยฟ, ยูริ, *อั้งแล้วเชิงอรรถที่ 12* (น.32)

¹⁴ From *Culture of cruelty*, by Ryder, 1991, Retrieved from <https://newint.org/features/1991/01/05/culture>

ได้โดยหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้ในสังคมสมัยใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์จึงอยู่ในรูปแบบของการใช้สัตว์เพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่¹⁵

2.1.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ในสังคม

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่ามนุษย์และสัตว์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยสัตว์มีอิทธิพลต่อความเชื่อและแนวความคิด ในสังคมก่อให้เกิดประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตของคนในสังคม ในขณะที่เดียวกันความคิดและความเชื่อของคนมีอิทธิพลต่อสัตว์ในลักษณะของการก่อให้เกิดความเชื่อในการกระทำต่อสัตว์ ซึ่งแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์ในสังคมที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับวิจัยซึ่งผู้เขียนต้องการจะทำการศึกษา ซึ่งมี 2 แนวความคิดได้รับการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์ในสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยวิเคราะห์จากแนวคิดปรัชญาและศาสนาในเรื่องเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ในสังคม¹⁶ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) แนวคิดผลประโยชน์ของสัตว์มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของมนุษย์

ในช่วงเวลาเดียวกันนักศาสนาและนักปรัชญาหลายคนอีกหลายคน เห็นว่ามนุษย์ไม่ควรคิดว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สิน นักคิดบางคนเห็นว่าแม้สัตว์จะอาจมีสิทธิเพิ่มเติมในด้านศีลธรรมธรรมและสิทธิในทางกฎหมาย แต่สัตว์ก็ไม่ควรถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังเห็นว่า ถึงแม้ว่ามนุษย์มีสิทธิในตัวสัตว์ แต่มนุษย์ก็ไม่ควรจะใช้อำนาจนั้นอย่างไม่จำเป็น¹⁷

นักปรัชญาในยุคสมัยนั้น หลายคนมีความเห็นว่า การปฏิบัติต่อสัตว์โดยไม่สมควรเป็นการกระทำที่เลวและเป็นความผิด แต่นักปรัชญาในยุคสมัยนั้นก็ยังคงเห็นว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินของมนุษย์ แต่จะใช้ประโยชน์ต่อสัตว์ได้เท่าที่จำเป็น ตัวอย่างเช่น จอห์น ล็อก (John Lock : 1632-1704) มีความคิดเห็นว่า ไม่ว่าใครจะร้ายตัวเองหรือสิ่งมีชีวิตที่อยู่ภายใต้ตนเองหรือที่เป็นทรัพย์สินของตนไม่ได้ ยกเว้น เมื่อใช้อย่างมีมนุษยธรรม โดย อเล็กซานเตอร์ โป๊ป (Alexander Pope

¹⁵ จาก ศรัณญา แจ่มจำ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 21)

¹⁶ From *Desecrating the Ark : Animal Abuse and the Law's Role* (pp. 7-20), by Livingston, Retrieved from <https://www.animallaw.info/article/desecrating-ark-animal-abuse-and-laws-role-prevention>

¹⁷ From Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (p. 13)

: 1688-1744) ได้กล่าวขำมนุษย์เราไม่ควรลดทอนสิทธิของสัตว์ และควรที่จะให้สัตว์ได้ดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ¹⁸

นอกจากนี้ในงานเขียนทางศาสนาจึงสะท้อนให้เห็นได้ว่ามุมมองของสถานะสัตว์ในสังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยพบว่าการคุ้มครองสัตว์เริ่มมีความพัฒนาขึ้นอย่างเล็กน้อย ในศตวรรษที่ 17 นักศาสนศาสตร์บางคนได้ประณามการกระทำอันอันไม่สมควรต่อสัตว์อย่างไม่จำเป็น โดยให้เหตุผลไว้ 3 ประการ ซึ่งได้จากการตีความโดยคัมภีร์ทางศาสนา ประการแรก คัมภีร์ไบเบิลได้เขียนไว้ให้มนุษย์ปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความเมตตา ซึ่งจากข้อความในคัมภีร์ที่ 12: 10 ที่ว่า มนุษย์มีสิทธิในชีวิตของสัตว์ในทางชอบธรรมก็ตาม แต่ห้ามการกระทำอันชั่วร้าย อันเป็นการทารุณ ประการที่สอง เห็นว่า พระเจ้ารักสิ่งที่ พระเจ้าสร้างขึ้นมาทั้งปวง ซึ่งรวมไปถึงสัตว์ด้วย มนุษย์จึงควรปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยมีเมตตาและเอาใจใส่การทำงานนอกเหนือจากนี้ ถือเป็นการฝ่าฝืนต่อเจตนารมณ์ของพระเจ้า และประการสุดท้าย เห็นว่า การกระทำทารุณต่อสัตว์อาจนำไปสู่การกระทำที่ไม่สมควรต่อมนุษย์ด้วย เพราะชาวคริสต์ที่ถูกละเลยให้รักมนุษย์และปฏิบัติกับคนอื่น ๆ อย่างมีเมตตา กรุณา ดังนั้นหากคนใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ก็ถือต่อต้านคำสอนของพระเจ้า ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อสัตว์อย่างเมตตาจะเป็นสิ่งที่พัฒนาคน ๆ หนึ่งคำนึงถึงเพื่อนมนุษย์คนอื่นด้วยความรักและเมตตา กรุณา อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้ ยังคงมองว่า สัตว์มีอาจมีความเสมอภาคเท่าเทียม และมีสิทธิกับมนุษย์ แต่มนุษย์ก็ยังคงมีความรับผิดชอบต่อสัตว์ หากนำสัตว์มาใช้เพื่อประโยชน์ของตน¹⁹

ซึ่งนักคิด อิมมานูเอล ค้านท์ มองว่าสัตว์มีความต้องการอันเป็นสิ่งเดียวในการดำรงชีวิต เขาเห็นและเชื่อว่า ภาวะของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์นั้นเป็นภาวะโดยอ้อมมนุษย์ ซึ่งก็คือภาวะการเป็นเจ้าของ ในขณะที่เดียวกัน จอห์น รอลส์ ก็ได้เห็นด้วยและให้การส่งเสริมงานของอิมมานูเอล ค้านท์ และโดยแนวความคิดของเรามองว่าสัตว์ไม่อาจมีศีลธรรม เพราะสัตว์ขาดความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดเกี่ยวกับความดี และความเสมอภาค สัตว์ไม่สามารถมีส่วนร่วมด้วยสัญญาของมนุษย์ได้และไม่สามารถได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนมนุษย์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเขาเห็นว่ามนุษย์มีหน้าที่โดยตรงต่อสัตว์ ถึงแม้สัตว์ในความมุมมองของเขาจะไม่สามารถมีส่วนร่วมด้วยมนุษย์ได้ และเขามองว่า การ

¹⁸ From Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (p. 14)

¹⁹ From Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (pp. 14-15)

ปฏิบัติต่อสัตว์อย่างไม่สมควรเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะสัตว์มีความสามารถในการรับรู้ ความรู้สึก และความเจ็บปวด และจากรูปแบบชีวิตของสัตว์ สัตว์สามารถที่จะเรียกร้องจากมนุษย์²⁰

จากแนวความคิดดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า นักศาสนาและปรัชญาตามแนวความคิดนี้ มองว่า ผลประโยชน์ในสัตว์มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของมนุษย์ โดยมนุษย์มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลสัตว์ เพราะสัตว์มีความสามารถมีสถานะทางศีลธรรม และสัตว์สามารถมีทุกข์หรือความพึงพอใจ และมีสภาพทางจิตอื่น ในลักษณะเดียวกับมนุษย์ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ตามแนวความคิดทำให้เห็นว่ามนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากสัตว์ได้ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็ควรที่จะให้ความรัก ดูแล ให้ความเอาใจใส่กับสัตว์

2) แนวคิดผลประโยชน์ของสัตว์แยกออกจากผลประโยชน์ของมนุษย์แต่ผลประโยชน์ของสัตว์เท่าเทียมกับผลประโยชน์ของมนุษย์

ในระหว่างที่เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้นักปรัชญาหลายคนเริ่มเห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะขยายศีลธรรมให้ครอบคลุมไปถึงตัวสัตว์ โดยให้เหตุผลถึงสารที่สัตว์สามารถมีความรู้สึกเจ็บปวดสุข ทุกข์ โดยมองว่าเป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงสถานะทางศีลธรรมของสัตว์และมนุษย์ เช่น ในกลุ่มเอปิปิควเรียน (Epicurean) หรือนักปรัชญาสำนักประโยชน์นิยม อาทิ เจอโรมี่ เบนธัม และ ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (1946)²¹

นักปรัชญาและศาสนาหลายคนเห็นว่า ถึงแม้สัตว์จะมีคุณค่าแตกต่างจากมนุษย์ แต่สัตว์ก็ควรที่จะได้รับการคุ้มครอง โดย เจอโรมี่ เบนธัม เห็นว่า มนุษย์มีสิทธิได้รับความปลอดภัยจากการได้รับความทุกข์ทรมาน สัตว์เองก็ควรที่จะได้รับสิทธินั้น โดยเจอโรมี่ เบนธัม มองว่า เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีความสามารถในการรับรู้ความกดดันและความเจ็บปวดได้ และด้วยเหตุนี้เองที่การทำร้ายสัตว์ที่ซึ่งอยู่กับมนุษย์เป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมอย่างแน่นอน และเขาเห็น ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสถานะทางศีลธรรมของสัตว์นั้น ควรพิจารณาว่าสัตว์นั้นสามารถรับรู้ความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานได้หรือไม่ ซึ่งงานเขียน งานเขียนของชาวอเมริกัน ในยุคสมัยนั้น ได้มีความเห็นเช่นเดียวกันกับในเรื่องสิทธิสัตว์กับ เจอโรมี่ เบนธัม เช่น เฮอร์แมน แดกเกต ได้กล่าวว่า พระเจ้าเป็น

²⁰ From *Political Theory and Animal Right* (p. 56), by Clarke and Linzey, 1990, London: Billing and Sons, Ltd., Worcester

²¹ จาก Livingston, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 16* (p. 16)

ผู้สร้างสรรค์สัตว์ ดังนั้นสัตว์ควรจะได้รับสิทธิปลอดจากการถูกทำร้ายหรือทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานจากมนุษย์ และในยุคต่อมาเฮนรี ซอล ได้อธิบายเพื่อสนับสนุนคำกล่าวของเดกเกด ว่าสัตว์สามารถมีสิทธิและได้รับความอิสระในการดำรงชีวิตโดยธรรมชาติของสัตว์ ซึ่งผลของการยอมรับทำให้มนุษย์เป็นปัจเจกชนมากขึ้น แต่มนุษย์ก็ไม่ควรใช้สัตว์เพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์อย่างไม่สมควร จนทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็ถือว่าเป็นความผิดหรือความไม่ถูกต้องตามมนุษยธรรม²²

ในศตวรรษที่ 20 สถานะของสัตว์ได้รับการพัฒนามาจนกระทั่ง นักปรัชญาในยุคนั้นมองว่า สัตว์มีลักษณะมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงมีหน้าที่โดยตรงต่อสัตว์และสัตว์ควรได้รับความเอาใจใส่ โดยปรากฏจากงานเขียนอันสำคัญซึ่งได้ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1975 โดยนักเขียน ปีเตอร์ ซิงเกอร์ เขาได้นำแนวความคิดของเจอริมี เบนธัม นักปรัชญาสำนักอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) มาประยุกต์ใช้กับเรื่องของสัตว์²³ โดยเห็นว่าความเสมอภาคควรเป็นหลักการพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความมีศีลธรรมสิ่งมีชีวิตทุกชนิดมีคุณค่าและส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ดังนั้นความต่างกันใน ความฉลาด ความแข็งแรง สติปัญญา หรือคุณสมบัติอื่น ๆ ไม่ได้หมายความว่าปัจเจกบุคคลหรือบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเอาใจใส่มากกว่าบุคคลอื่นหรือสิ่งที่ด้อยกว่า มนุษย์และสัตว์มีความสามารถในการรับรู้ความเจ็บปวดซึ่งเป็นเหตุผลที่เพียงพอที่จะนำสัตว์จะสามารถได้รับการปฏิบัติอย่างมีศีลธรรมและมนุษย์สามารถนำหลักจริยธรรมมาใช้กับสัตว์ได้²⁴ โดยความเห็นของเขา เห็นว่า เนื่องจากสัตว์สามารถได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ มีความต้องการ และมีศักยภาพในลักษณะเดียวกับมนุษย์ ดังนั้น สัตว์จึงสามารถมีผลประโยชน์ด้วยตนเองไม่เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งผลจากงานเขียนของเขาเป็นการแสดงให้เห็นแนวคิดแนวความคิดที่พัฒนาไปอีกระดับ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ให้นมนุษย์มีหน้าที่และความเอาใจใส่ต่อสัตว์ โดยจะให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ทางจริยธรรมระหว่างมนุษย์กับสัตว์²⁵

²² จาก Clarke and Linzey, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 20* (pp. 141-148)

²³ จาก Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (pp. 15-16)

²⁴ From *Animal right and human Obligation* (p.153), by Regan and Singer, 1998, United States: Prentive –Hall, Inc.

²⁵ จาก *พรรณนะของวิดต์เกนสไตน์เกี่ยวกับจิตของสัตว์* (วิทยานิพนธ์), โดย ธน วงศ์เครือมัน, 2554, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2554 โดย ธน วงศ์เครือมัน ผู้แต่ง

ต่อมาแนวความคิดเกี่ยวกับสัตว์ในสังคมตะวันตกก็ได้รับการพัฒนาและมีการยกระดับสถานะของสัตว์มากขึ้น ถึงขั้นมองว่าสัตว์มีสถานะเท่าเทียมกับมนุษย์ จึงเกิดแนวความคิดทางปรัชญา ในเรื่องสิทธิสัตว์ขึ้น โดยเห็นว่าสัตว์นั้นมีคุณค่า สัตว์จึงสมควรได้รับสิทธิ (Animal Right) และมนุษย์มีหน้าที่โดยตรงต่อสัตว์ ตัวอย่าง นักคิดนักปรัชญา เช่น อิงกริด นิวเครอค์ และ ทอม เรแกน ซึ่งต่างได้พยายามขยายแนวความคิดให้สัตว์มีสิทธิมากขึ้น โดยมนุษย์ควรมีความรับผิดชอบต่อสัตว์มากขึ้นและมนุษย์ไม่ควรทำให้สัตว์ต้องได้รับความเจ็บปวดทรมาน จึงสามารถสรุปแนวความคิดนี้ได้ว่าแนวความคิด มนุษย์และสัตว์มีผลประโยชน์ที่แยกจากกัน เพราะทั้งสัตว์และมนุษย์ต่างมีสถานะทางศีลธรรมเช่นเดียวกัน²⁶

จากแนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่าแนวความคิดที่สำคัญที่ยกขึ้นมาสำหรับงานวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าสถานะของสัตว์ในอดีตได้มีการยกระดับสถานะของสัตว์ให้สูงขึ้น โดย วิวัฒนาการเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของสัตว์ในสังคมตะวันตก ที่ได้กล่าวมานี้เป็นแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ทางสังคมในสังคมตะวันตก กล่าวโดยสรุปดังนี้ ในระยะเริ่มแรกสังคมตะวันตกได้มีมุมมองในเรื่องสัตว์ว่าเป็นสิ่งที่เกิดมาเพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ และสามารถใช้สัตว์ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้ ถึงแม้วิธีการดังกล่าวจะเป็นวิธีการที่โหดร้ายและทารุณ ก็ไม่ถือเป็นสิ่งที่ผิด เพราะสังคมในสมัยนั้น มองว่าสัตว์ไม่สามารถมีความรู้สึก และสามารถมีเหตุผลเหมือนมนุษย์ และต่อในสังคมก็ได้เริ่มมีแนวคิดที่พัฒนาเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ โดยมองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกเช่นเดียวกันกับมนุษย์ มนุษย์สามารถเป็นเจ้าของสัตว์ได้ เช่นเดียวกับแนวความคิดแรก แต่มนุษย์ก็มีหน้าที่ต่อสัตว์ โดยสัตว์จะต้องได้รับการดูแลและเอาใจใส่²⁷

ทั้งนี้ แนวคิดที่ 3 ได้มีการพัฒนาสถานะของสัตว์มาจากแนวคิดที่ 2 โดยแนวคิดที่ 3 มีการยกระดับสถานะสัตว์ให้สูงมากขึ้นกว่าเดิม โดยมองว่า มนุษย์และสัตว์มีคุณค่าเท่าเทียมกัน มนุษย์ไม่ได้มีสถานะพิเศษใด ๆ เหนือกว่าสัตว์ ดังนั้น สัตว์จึงควรมีสิทธิเช่นเดียวกับมนุษย์ และมนุษย์ควรมีหน้าที่โดยตรงต่อสัตว์ในการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่มีผลบังคับจนถึงปัจจุบันมาเป็นเวลานาน

²⁶ จาก ศรีัญญา แจ่มจำ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 29)

²⁷ จาก ศรีัญญา แจ่มจำ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 29)

สำหรับประเทศไทยเองแนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์นั้นก็ได้มีการพัฒนาเช่นเดียวกันไม่ต่างจากสังคมตะวันตก แต่ของประเทศไทยจะไม่ได้มีข้อพิจารณาอย่างกว้างขวางเมื่อเปรียบเทียบกับในสังคมตะวันตก ทั้งนี้ แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสถานะของสัตว์ในสังคมไทยนั้น พบว่า ประเทศไทยได้รับความเชื่อมาจากคำสอนในศาสนาพุทธ ด้วยเหตุที่สังคมไทยมีความเกี่ยวเนื่องกับศาสนามาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งคณะสงฆ์ซึ่งมีพระโสณเถระกับพระอุตระเถระเป็นหัวหน้ามาประกาศพระพุทธศาสนายังสุวรรณภูมิ จึงทำให้พระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งส่งผลให้ประเพณีและวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และด้วยเหตุผลนี้พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนในสังคมซึ่งรวมความเชื่อเกี่ยวกับสถานะของสัตว์สังคม²⁸

แนวคิดทางพระพุทธศาสนาทำให้เห็นว่า พุทธศาสนามองโลกและมนุษย์ว่ามีความเกี่ยวพันกัน ซึ่งมองว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกและสัตว์เป็นวัฏฏีตาม มนุษย์ก็ควรมีหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่สัตว์ นอกจากนี้ยังเห็นว่าการใช้และการทรมาณสัตว์อย่างไม่เอาใจใส่หรือถูกสร้างขึ้นมาเพื่อมนุษย์ จุดศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ ไม่ใช่มนุษย์ ถึงแม้มนุษย์จะมีฐานะพิเศษ แต่มนุษย์ก็ไม่สามารถเบียดเบียน และควรมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ดังนั้น ยังยอมรับว่าสัตว์สามารถมีความรู้สึก มีชีวิตและคุณค่า คุณค่าอันมีความหมายต่อสัตว์ ทั้งนี้ การกระทำโดยไม่มีเหตุผล ที่จะกล่าวอ้างได้ ถือเป็นสิ่งที่ผิดหรือก่อบาปให้แก่ตนเอง และมีผลต่อกระบวนการในมนุษย์ด้วย²⁹

เนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับสัตว์ในสังคมไทยซึ่งส่วนหนึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวความคิดคำสอนและความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จึงส่งผลให้คนในสังคมไทยมองว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และมนุษย์ไม่ควรทำร้ายสัตว์และมนุษย์ต้องมีความเมตตาแก่สัตว์ ซึ่งถือเป็นการยกระดับทางจิตใจของคน ซึ่งหากว่าบุคคลใดไร้คุณธรรมขั้นพื้นฐานดังกล่าวแล้วคุณค่าความเป็นมนุษย์นั้นด้อยลงทันทีหรือจะตกต่ำทั้งนี้ เป็นไปตามคำสอนทางพุทธศาสนา ดังนี้ แม้ในทางพระพุทธศาสนาและคนในสังคมไทยส่วนใหญ่จะมีแนวความคิดต่อสัตว์ดังที่ได้กล่าวมา แต่ก็พบว่าแนวความคิดดังกล่าวนี้ เป็นเพียงแนวทางในการดำรงชีวิตของปัจเจกบุคคลที่ทำให้เป็นคนดีและพัฒนาไปสู่ความหลุดพ้นภายใต้คำสอนทางศาสนาเท่านั้น แต่ทั้งนี้ท้ายที่สุดปัจเจกบุคคลจะเป็น

²⁸ จาก พระพุทธศาสนากับเอกลักษณ์ไทยและพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติหรือไม่ (น.14), โดย สภาอุรวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ, 2546, กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์

²⁹ จาก ศรีบุญญาแจ้งขำ, *อสังกัฏฐกถา* 10 (น. 31)

ตัดสินใจเองว่าจะปฏิบัติตามคำสอนหรือไม่อย่างไร และด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่ายังมีบุคคลหลายคนทีละเลยมิปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา และทำร้ายสัตว์ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน³⁰

2.1.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสถานะภาพของสัตว์ในสังคมตะวันตก

ในยุคกรีกโรมันแนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ในสังคมได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน โดยนักคิดและนักปรัชญาหลายคนได้แสดงมุมมองเกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งแนวคิดทั้งหลายปรากฏอยู่ใน หลักปรัชญาของ กรีก โรมัน งานเขียนของนักปรัชญาสมัยใหม่ และตำราคำสอนทางศาสนา ด้วยเหตุนี้ จึงอาจจะสรุปแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ในมุมมองของสังคมได้ ดังนี้ ยุคกรีก โรมันและยุคกลาง ได้ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ในสังคมโบราณ³¹ ซึ่งพบว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความแตกต่างจากมนุษย์โดยสิ้นเชิง เนื่องจากเชื่อว่าสัตว์ไม่มีเหตุผล ไม่มีความสามารถมีความพึงพอใจ ไม่มีภาษา ไม่มีสติ ความปรารถนา และไม่มีจิตวิญญาณ มนุษย์เท่านั้นที่มีสิ่งเหล่านี้ได้ ด้วยศักยภาพของมนุษย์จึงทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ จึงทำให้มนุษย์มีสถานะพิเศษที่อยู่เหนือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ รวมถึงสัตว์³² สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ด้อยกว่ามนุษย์ และมีไว้สำหรับเพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น และด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่า สถานะทางศีลธรรมจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้กับสัตว์หรือจะทำให้สัตว์มีคุณค่าควรที่จะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับมนุษย์ สัตว์จะมีคุณค่าต่อเมื่อมีผลประโยชน์ต่อมนุษย์ จึงส่งผลให้มนุษย์สามารถกระทำอะไรกับสัตว์ก็ได้ ซึ่งตามแนวคิดนี้เรียกว่า ผลประโยชน์ของสัตว์อยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของมนุษย์³³

ทั้งนี้แนวความคิดดังกล่าวทั้งนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากความเชื่อจากนักปรัชญากรีกโรมัน และจากการตีความจากคัมภีร์ไบเบิลของนักบวชในยุคกลาง เช่น อริสโตเติล (Aristotle) ในยุคกรีก, นักคิดชาว คริสต์อริเจน (Origen) ในสมัยโรมัน และเซนต์ ออกัสติน (Saint Augustine; 354-430), เซนต์ โทมัส อควินัส (Saint Thomas Aquinas; 1224- 1274) ซึ่งได้เห็นว่า มนุษย์มีอำนาจเหนือทุกสิ่งและเป็นเจ้าของสิ่งมีชีวิตบนโลกได้ สิ่งที่สามารถเคลื่อนที่ได้ นั้น มีไว้

³⁰ จาก ศรีัญญา แจ่มจำ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 3)

³¹ จากสืบ นาคะเสถียร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 11* (น. 3-7)

³² จาก จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม : โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก (น.31), โดย เนื่องน้อย บุนนเตร, 2537, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³³ จาก Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (pp. 8-12)

สำหรับมนุษย์ รวมถึงสัตว์ที่ป่าเถื่อนที่สุดก็ถูกสร้างขึ้นมารับใช้สิ่งที่มีเหตุผลเช่นมนุษย์เรา³⁴ ซึ่งจากความเห็นของนักปรัชญาโบราณและความเชื่อทางศาสนาเหล่านี้เป็นเหตุผลที่สำคัญให้สังคมสมัยนั้นกระทำต่อสัตว์เช่นเดียวกับทรัพย์สิน และเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์ และเป็นเหตุผลที่สำคัญสำหรับการใช้ประโยชน์จากสัตว์ในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเพื่อเป็นอาหาร(แนวความคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสัตว์ในสังคมโบราณ ไม่ได้เป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึกเช่นเดียวกับในปัจจุบัน)³⁵

อย่างไรก็ตาม เมื่อสัตว์ในสังคมสมัยนั้น สัตว์ถูกมองว่าเป็นเพียงวัตถุ หรือสิ่งของที่ไม่สามารถมีความรู้สึก หรือได้รับความเจ็บปวด และมนุษย์สามารถเป็นเจ้าของ และสามารถกระทำอย่างใด ๆ กับสัตว์ ดังนั้น แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์ในสมัยนั้น จึงมีลักษณะเป็นการยอมรับเพียงแต่ว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ซึ่งมนุษย์สามารถเป็นเจ้าของได้ และผู้เป็นเจ้าของสามารถครอบครองและมีสิทธิตามกฎหมายในการที่จะใช้ประโยชน์จากสัตว์และใช้ทรัพย์สินดังกล่าวซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมาย ดังต่อไปนี้ กฎหมายในยุคสมัยเมโสโปเตเมีย ในประมวลกฎหมายเออนัมมู กฎหมายสุเมเรียน, กฎหมายของ Eshunna ประมวลกฎหมาย Lipit-Ishtar และประมวลกฎหมายฮัมมูราบี ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถเป็นเจ้าของทั้งที่เป็นสัตว์และมนุษย์ที่เป็นทาสได้ เช่น ในข้อ 6 ของประมวลกฎหมาย Lipit-Ishtar กำหนดว่า ถ้าผู้ใดเช่าวัวและทำอันตรายตาของมัน ผู้นั้นจะต้องจ่ายเงินชดเชยครึ่งหนึ่งของราคาวัว, ข้อ 7 กำหนดว่า ถ้าผู้ใดเช่าวัวและทำให้ส่วนบริเวณเนื้อตรงงมูกที่ใส่แหวนเพื่อใช้จูงสัตว์ได้รับความเสียหาย ผู้นั้นต้องจ่ายเงินหนึ่งในสามของราคาวัว, ข้อ 8 กำหนดว่า ถ้าผู้ใดเช่าวัวและทำให้เขาของวัวแตก ผู้นั้นต้องจ่ายเงินหนึ่งในสี่ของราคาวัว และในข้อ 9 กำหนดว่า ถ้าผู้ใดเช่าวัวและทำให้หางวัวได้รับความเสียหาย ผู้นั้นต้องจ่ายเงินหนึ่งในสี่ของราคาวัว หรือในข้อ 8 ของประมวลกฎหมายฮัมมูราบีกำหนดว่า ถ้าผู้ใดขโมยปศุสัตว์ หรือแกะ หรือลา หรือหมู หรือแพะ โดยสัตว์เหล่านั้นเป็นของพระเจ้าหรือราชสำนัก ผู้ขโมยจะต้องชดเชยเป็น 30 เท่า ถ้าสัตว์เป็นของบุคคลทั่วไป ผู้ขโมยต้องชดเชยเป็น 10 เท่า ถ้าผู้ขโมยไม่มีทรัพย์สินมัดที่ชดเชยได้ ก็จะต้องตาย เป็นต้น³⁶ นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายจัสติเนียน ในสมัยโรมันเมื่อราว ค.ศ.534 ได้มีข้อความที่เป็นการยอมรับว่าสิ่งของบางอย่างบุคคลเป็นเจ้าของได้ ขณะที่บางอย่างก็ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของได้ เช่น อากาศ ทะเล สำหรับกรณีของสัตว์ป่า นก และปลาซึ่งเป็นสัตว์โลกที่อยู่ในอาณาจักรโรมันนั้น ตามกฎหมายของจัส

³⁴ จาก เนื่องน้อย บูณเนตร, *อั้งแล้วเชิงอรรถที่ 32* (น.27-28)

³⁵ จาก ศรีัญญา แจ่มจำ, *อั้งแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 3)

³⁶ From *The Code of Hammurabi* (pp. 1–39), by Hooker, 1910, Retrieved from <http://www.xmarks.com/site/www.wsu.edu/~dee/MESO/CODE.HTM>

ดิเนียนกำหนดให้สัตว์ที่ยัง ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ถ้ามีผู้ใดจับมาได้ สัตว์เหล่านั้นก็จะกลายเป็นทรัพย์สินของผู้นั้นทันที³⁷

กล่าวคือ ในสังคมสมัยโบราณกฎหมายในยุคสมัยนั้น จะไม่ได้ลักษณะเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสัตว์จากการกระทำทารุณโหดร้ายจากการกระทำของมนุษย์แต่อย่างใด แต่กฎหมายจะมีลักษณะคุ้มครองสัตว์ เมื่อมนุษย์เข้าเป็นเจ้าของและครอบครองสัตว์นั้น กล่าวคือ กฎหมายจะไม่ได้มีลักษณะคุ้มครองสัตว์โดยตรง แต่จะคุ้มครองสัตว์ในทางอ้อม และกฎหมายได้แย่งสัตว์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สัตว์เลี้ยงหรือสัตว์เลี้ยงในบ้าน ซึ่งหมายถึงเฉพาะสัตว์ที่ปกติชีวิตอยู่โดยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ และมีผลประโยชน์ต่อมนุษย์ เช่น สัตว์ที่ถูกเลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อน หรือสัตว์ในฟาร์ม สัตว์ที่มีไว้สำหรับเป็นอาหาร และสัตว์ป่าหรือสัตว์ที่ไม่ได้ถูกเลี้ยง ทั้งนี้สัตว์เลี้ยงเป็นสัตว์ที่มนุษย์สามารถครอบครองหรือเป็นเจ้าของได้ และเจ้าของมีสิทธิในทรัพย์สินที่ได้ครอบครอง ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมาย เช่น กฎหมายลักขโมย กฎหมายเรื่องการซื้อขายสินค้า และเจ้าของต้องมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ของตนแก่บุคคลอื่น เช่น การทำให้บุคคลได้รับบาดเจ็บ การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น และในขณะเดียวกันหากเจ้าของได้รับการสูญเสียหรือเสียหายอันเกิดจากสัตว์ซึ่งบุคคลอื่นเป็นเจ้าของ เจ้าของสัตว์นั้นก็สามารถใช้กฎหมายในการแก้ไขและเยียวยาความเสียหายไม่ว่าจะในทางแพ่งหรือทางอาญาได้เช่นกัน ซึ่งการลงโทษนั้นจะมีแตกต่างกันออกไปตามแต่กรณี ซึ่งการลงโทษขึ้นอยู่กับสถานะของเจ้าสัตว์ในทางสังคมว่าเป็นอย่างไร สำหรับในกรณีสัตว์ป่า ซึ่งในทางกฎหมายบุคคลไม่อาจเป็นเจ้าของได้ เพราะฉะนั้น สัตว์ป่าจึงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน ดังนั้นจึงไม่ปรากฏว่ากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ป่าแต่อย่างใด³⁸

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายในยุคสมัยดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สัตว์จะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อบุคคลได้ครอบครองสัตว์ และในทางกฎหมายสัตว์นั้นจะถือว่าเป็นทรัพย์สินของผู้ครอบครอง และส่งผลให้สัตว์นั้น ได้รับความคุ้มครองในทางกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น สัตว์จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายต่าง ๆ เช่น เรื่องละเมิด (Tort) เรื่องลักขโมย (Thief) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสัตว์ในฐานะที่สัตว์เป็นทรัพย์สินประเภทอื่นของผู้เป็นเจ้าของ ส่วนสัตว์ป่า หรือสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ กฎหมายจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง จึงส่งผลให้สัตว์ที่ไม่มีเจ้าของไม่ได้รับความคุ้มครอง ทางกฎหมายไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมดังเช่นสัตว์ที่มีเจ้าของนั่นเอง ดังเช่น ตัวอย่างของบทบัญญัติกฎหมายที่แสดงให้เห็นเมื่อสัตว์นั้นมีเจ้าของ สัตว์จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น เรื่องการลัก

³⁷ From *Institutes of Justinian* (5th ed.), by Moyle, 1913, England: Clarendon Press

³⁸ จาก ศรีบุญญา แจ้งข่าว, *อั้งแล้วชิงอรรถที่ 10* (น. 34)

ขโมยในประมวลกฎหมายฮัมบูราบี ข้อ 8 ได้กำหนดกรณีการลักขโมยปศุสัตว์ หรือแกะ หรือลา หรือ หมู หรือแพะของผู้อื่น ผู้ขโมยจะต้องถูกลงโทษโดยให้ชดใช้เงิน 10 เท่าหรือ 30 เท่าของราคาค่าสัตว์ที่ ถูกขโมย ทั้งนี้ จำนวนที่ต้องชดใช้ดังกล่าวนั้นจะขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคมของ ผู้ที่ถูกขโมยเป็นสำคัญ หากสัตว์ที่ถูกขโมยไปเป็นของพระเจ้าหรือราชสำนัก ผู้ขโมยจะต้องถูกลงโทษหนักกว่ากรณีที่ขโมย สัตว์ของบุคคลทั่วไปนั้น ต้องชดใช้เป็น 30 เท่า แต่หากสัตว์ซึ่งถูกขโมยเป็นของบุคคลทั่วไป ผู้ขโมยก็ จะต้องชดใช้เป็น 10 เท่า และหากผู้ที่ขโมยไม่มีทรัพย์สินสมบัติที่จะชดใช้ได้ก็ต้องถูกฆ่าให้ตายหรือใน ข้อ 34 กำหนดกรณีถ้ามีการทำอันตรายทรัพย์สินของหัวหน้าชุมชน หรือเอาทรัพย์สินของหัวหน้า ชุมชนซึ่งจะนำถวายแด่กษัตริย์ไป เมื่อนั้นบุคคลที่กระทำจะต้องตาย หรือในกฎหมายของโมเสส (Mosaic Law) จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายในยุคอดีต ยุคกรีกและยุคกลางสถานะของสัตว์เป็นเพียง ทรัพย์สินซึ่งเจ้าของอาจครอบครอง และไม่ได้มีสถานะแตกต่างไปจากเครื่องมือหรืออุปกรณ์³⁹

นอกจากนี้แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ซึ่งมองว่ามนุษย์และสัตว์มีความไม่ เท่าเทียมกัน มนุษย์มีสถานะที่อยู่เหนือกว่าสัตว์ สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ต่ำกว่ามนุษย์และมีอยู่เพื่อสำหรับ ผลประโยชน์ของมนุษย์ ดังนั้น สถานะทางกฎหมายของสัตว์ที่เป็นเพียงทรัพย์สินของมนุษย์ซึ่งมนุษย์ สามารถเป็นเจ้าของได้ นั้นมีอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งในศตวรรษที่ 16 ที่สังคมมนุษย์เริ่มมีความพัฒนา ทางด้านจิตใจ ดังนั้นสถานะของสัตว์ในสังคมจึงมีความแตกต่างจากเดิม นักศาสนาและปรัชญา เช่น งานเขียนของเดวิด เดกราเซีย (David Degrazia) ในหนังสือ ชื่อ Taking Animal Seriously : Mental Lift and Moral Status , งานเขียนของปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) ในหนังสือเรื่อง Animal Liberation ⁴⁰ ล้วนมีความเห็นว่าสัตว์สามารถมีสถานะทางศีลธรรม เนื่องจากสัตว์สามารถมีรู้สึกทุกข์ มีความรู้สึก และสภาวะจิตใจอื่น ๆ และยอมรับถึงแม้มนุษย์จะสามารถครอบครองสัตว์ได้ แต่มนุษย์ไม่ควรใช้สัตว์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์โดยไม่จำเป็น ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดที่ว่าผลประโยชน์ของสัตว์ผลประโยชน์ ของสัตว์มีความเกี่ยวพันกับประโยชน์ของมนุษย์ ⁴¹

อย่างไรก็ดี แม้ในช่วงศตวรรษที่ 16 แนวความคิดในเรื่องสถานะของสัตว์ในสังคมจะ มีความเปลี่ยนแปลงไป แต่ถ้าหากพิจารณาในส่วนของกฎหมาย จะเห็นว่าแนวความคิดทางกฎหมาย ยังคงสถานะของสัตว์จะยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต กล่าวคือ กฎหมายยอมรับว่าสัตว์เป็นแค่

³⁹ From Hooker, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 36*

⁴⁰ จาก ธน วงศ์เครือมัน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 25* (น.1-4)

⁴¹ จาก Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (p.16)

ทรัพย์สินของเจ้าของผู้ครอบครอง การทำร้ายโดยบุคคลอื่น ย่อมเป็นความผิดอย่างเดียวกับการทำลายทรัพย์สินประเภทอื่น⁴²

จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 17 เมื่อมนุษย์ได้ให้การยอมรับและเห็นถึงความสำคัญ จึงทำให้สถานะของสัตว์ได้เปลี่ยนไปตามความเจริญก้าวหน้าของสังคม จึงทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในแง่กฎหมายที่มีต่อสัตว์ โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเริ่มตระหนักว่า ถึงแม้มนุษย์จะสามารถเป็นเจ้าของสัตว์ เสมือนเป็นทรัพย์สิน แต่สัตว์ก็มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป เพราะสัตว์สามารถรับรู้ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานได้จริง ในขณะที่ทรัพย์สินอื่น ไม่สามารถมีความรู้สึกเช่นนั้นได้ ดังนั้น สัตว์จึงสมควรได้รับความคุ้มครองจากกระทำโดยไม่จำเป็นที่มีผลทำให้สัตว์นั้นได้รับความเจ็บปวด และไม่สมควรที่จะมีการกระทำอันไม่สมควรกับสัตว์ในสังคม เนื่องจากเชื่อว่าการทารุณสิ่งมีชีวิตที่ไม่สามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างชัดเจนเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อศีลธรรมจริยธรรมทางสังคมและเป็นสิ่งที่ไม่สมควรได้รับการให้อภัย ดังนั้นสังคมใดที่ยอมรับหรือให้อภัยต่อพฤติกรรมดังกล่าวมีซึ่งสัตว์ไม่สามารถป้องกันตนเองทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น ผู้หญิงเด็กนั้น ถือว่าเป็นสังคมที่ไม่เจริญ และการกระทำต่อสัตว์บางครั้งนั้นนำไปสู่ความประพฤติน่าเกลียดอื่น ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นภัยต่อชุมชนและ สังคม⁴³

ทั้งนี้จากแนวความคิดที่เปลี่ยนไปนี้เองได้นำมาสู่การบัญญัติกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสัตว์โดยตรงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก นอกเหนือจากกฎหมายที่มีเคยมีปรากฏ โดยได้ปรากฏในปี ค.ศ.1641 โดยกลุ่มผู้เคร่งศาสนาในอาณานิคมอ่าวแมสซาชูเซตต์ (Massachusetts Bay Colony) เรียกว่า “The Body of Liberties” ในหัวข้อ Off the Bruite Createre ซึ่งกฎหมายได้มีการกำหนดให้ความคุ้มครองสัตว์ไว้ 2 มาตรา ได้แก่⁴⁴

“มาตรา 92 ไม่ว่าใครก็ตามจะกระทำการใด ๆ ที่เป็นการใช้อำนาจกดขี่, ข่มเหง หรือทารุณต่อสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตเพื่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ไม่ได้” และ มาตรา 93 ถ้าบุคคลใดจะต้องจูงหรือขับไล่สัตว์จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งเป็นระยะทางไกล โดยให้มันบรรทุกของหนัก หรือปล่อยให้หิว หรือในขณะที่เจ็บป่วย หรือไปในที่อันตราย การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนี้อาจเป็นการ

⁴² จาก Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (p. 21)

⁴³ จาก Livingston, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16* (p. 28)

⁴⁴ จาก ศรีัญญา แจ่มจำ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 36)

กระทำที่ผิดกฎหมายได้ หากบุคคลนั้น ไม่ให้สัตว์นั้นพักเหนื่อยหรือทำให้สดชื่นก่อนในสถานที่ที่ถ่ายเท⁴⁵

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่าสังคมตะวันตก เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานะของสัตว์โดยซึ่งในตอนแรกเห็นและยอมรับสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินที่ถูกครอบครองได้โดยมนุษย์ และสัตว์มีขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น ฉะนั้น มนุษย์จึงกระทำอย่างไรกับสัตว์ก็ได้ แต่ต่อมาสถานะของสัตว์ในสังคมตะวันตกก็ได้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลง โดยเปลี่ยนมาเป็นการยอมรับว่าสัตว์ในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและมีความสามารถในการรับรู้ความเจ็บปวดต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับมนุษย์มีและสามารถมีความรู้สึกได้ การให้ค่าความสำคัญแก่สัตว์ได้มีมากขึ้นเป็นลำดับ สังคมต่าง ๆ ไม่ให้การยอมรับต่อพฤติกรรมหรือการปฏิบัติกับสัตว์ในลักษณะอันเป็นการทำร้ายหรือทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างไม่มีความจำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรมและควรได้รับการดำเนินอย่างรุนแรง โดยเฉพาะถ้าหากสังคมนั้นถือว่าเป็นสังคมที่พัฒนาไม่ควรจะปรากฏการกระทำดังกล่าว⁴⁶

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสถานะของสัตว์ในสังคมตะวันตก แนวความคิดในยุคสมัยโบราณสถานะของสัตว์เลี้ยงสัตว์ไม่ได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิต แต่จะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อเป็นทรัพย์สินของมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ซึ่งข้อกำหนดของกฎหมายจะเป็นการห้ามมิให้บุคคลใดเข้าไปทำลายทรัพย์สินของบุคคลอื่น ซึ่งรวมถึงสัตว์ด้วย ซึ่งหากบุคคลใดเข้าไปทำลายทรัพย์สินของบุคคลอื่น ผู้นั้นก็จะมีผิดและได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะของกฎหมาย เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสัตว์ในทางอ้อมเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์ก็ยังคงมีความก้าวหน้าอยู่เรื่อย ๆ ถึงแม้ในช่วงเวลาหนึ่งสถานะทางกฎหมายยังคงถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินของบุคคลได้ แต่กฎหมายก็ตระหนักและให้การยอมรับสัตว์ในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งที่มีความรู้สึกรับรู้ได้เช่นเดียวกับมนุษย์⁴⁷ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้มีการพัฒนากฎหมายในลักษณะที่บัญญัติว่าสัตว์มิใช่ทรัพย์สินการบังคับใช้กฎหมายให้ใช้บทบัญญัติที่กำหนดขึ้นโดยพิเศษสำหรับสัตว์ ดังสะท้อนให้เห็นได้จากที่ต่างประเทศบางประเทศได้มีการมีบัญญัติที่มีการบัญญัติแยกหมวดหมู่

⁴⁵ จาก ศรัญญา แจ่มจำ, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 36)

⁴⁶ จาก ศรัญญา แจ่มจำ, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 36)

⁴⁷ จาก ศรัญญา แจ่มจำ, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 37)

กฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งที่ใช้บังคับกับสัตว์โดยเฉพาะซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้เป็นการยอมรับว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีชีวิตที่มีความรู้สึกต่างจากทรัพย์สินชนิดอื่น ที่เป็นวัตถุหรือทรัพย์สินที่ไม่มีความรู้สึก อันถือว่าเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง ได้อย่างชัดเจนขึ้น รวมถึงบางประเทศได้มีการบัญญัติการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

2.1.2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ในสังคมไทย

สำหรับแนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ในประเทศไทยก็มีวิวัฒนาการที่ไม่แตกต่างไปจากสังคมตะวันตก กล่าวคือ สังคมไทยนับแต่โบราณเชื่อว่าได้มองสัตว์เป็นสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่มนุษย์สามารถครอบครองและใช้ประโยชน์เสมือนสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ทั่วไปนอกจากนี้ ยังพบว่าในสังคมไทยมักจะมองสัตว์เป็นเครื่องเล่นกีฬาเพื่อความบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้จาก การนำสัตว์มาใช้สำหรับการแสดง หรือ การนำสัตว์มาต่อสู้กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชนไก่ซึ่งเป็นที่นิยมมากในหมู่คนไทยทุกชนชั้น⁴⁸

เมื่อสังคมไทยมีแนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์เช่นนั้น จึงส่งผลต่อแนวความคิดที่มีต่อสัตว์ในทางกฎหมาย โดยกฎหมายมองสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินที่มีรูปร่างหรือทรัพย์สินที่มนุษย์สามารถครอบครองเป็นเจ้าของได้⁴⁹ ในกฎหมายตราสามดวงในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายในสมัยนี้ได้รับรองให้มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์และครอบครองสัตว์ได้ เช่น การลักขโมยทรัพย์สินซึ่งกำหนดอยู่ในกฎหมายลักษณะโจร ได้กำหนดว่าผู้ขโมยจะต้องถูกปรับและถูกลงโทษทั้งทางร่างกาย และกรณีที่มีการลักขโมยควาย กระบือ ถือว่าเป็นการลักขโมยที่เกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งจะถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากการลักขโมยปกติ หรือในเรื่องการเช่าทรัพย์สินได้กำหนดกรณีเช่าช้าง ม้า โค กระบือไว้ว่า ถ้าผู้ใดเช่าช้าง ม้า โค กระบือไปสถานที่ไกล โดยเจ้าของเช่าช้าง ม้า โค กระบือ หรือเกวียน นั้นได้รับเอาเงินค่าเช่า ในระหว่างนั้นหาก ช้าง ม้า โค กระบือ เกวียน เกิดอุบัติเหตุตายหรือ แดกหักไป แล้วแต่กรณี ผู้เช่านั้นไม่ต้องชดใช้ เป็นต้น⁵⁰

⁴⁸ จาก วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย (น. 18), โดย ลิขิต ชีเวคิน, 2544, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁴⁹ จาก ลิขิต ชีเวคิน, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 48* (น. 18)

⁵⁰ จาก *พระธรรมนูญประเทศไทย* (น.28), โดย โยเนะโอะ อิชิอิ, 2535, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

จากที่กล่าวมา จึงเห็นได้ว่ากฎหมายในสมัยนั้น มองว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินของมนุษย์และมนุษย์มีสิทธิทางกฎหมายที่อยู่เหนือสัตว์ จึงทำให้มนุษย์สามารถปฏิบัติต่อสัตว์อย่างไรก็ได้ จึงทำให้กฎหมายในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายมาตราใดที่กำหนดหรือให้ความสำคัญต่อการใช้หรือปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม แต่จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ก็ต่อเมื่อได้รับความคุ้มครองผ่านเจ้าของในลักษณะเดียวกับทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ เช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น⁵¹

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการที่สัตว์อาจได้รับความคุ้มครองในทางกฎหมายโดยอ้อมได้อีกกรณีหนึ่งนั่นก็คือ เรื่องความผิดฐานกระทำชำเราผิดธรรมดาตามนุษย์ซึ่งปรากฏอยู่ใน มาตรา 5 พระราชกำหนดลักษณะข่มขืนล่วงประเวณี ร.ศ.118 ซึ่งกำหนดห้ามบุคคลใดชำเราทางเวจมรรค และกระทำชำเรากับสัตว์ ในส่วนลักษณะโทษจากการกระทำชำเราสัตว์เสร็จฉาน กฎหมายได้กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีลงมา และจะให้ทำงานหนักด้วยก็ได้ หรือไม่ต้องทำงานหนักด้วยก็ได้ และยังกำหนดลงโทษผู้พยายามจะทำชำเราด้วยสัตว์ให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีลงมา และจะให้ทำงานหนักหรือจะปรับเป็นเงินจำนวน 500 บาทด้วยก็ได้ และกฎหมายกำหนดให้ลงโทษผู้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการทำชำเราสัตว์ด้วย โดยลงโทษจำคุกตั้งแต่สามปีลงมา และให้ทำงานหนักหรือไม่ก็ได้ และปรับตั้งแต่ 300 บาทลงมาด้วยก็ได้ และบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวยังได้ปรากฏต่อมาใน มาตรา 242 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งกำหนดห้ามผู้ใดทำชำเราผิดธรรมดาตามนุษย์ด้วยชายก็ดี ด้วยหญิงก็ดี หรือทำชำเราด้วยสัตว์เสร็จฉานก็ดี โดยกฎหมายได้กำหนดโทษสำหรับความผิดฐานกระทำชำเราผิดธรรมดาตามนุษย์ให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสามสี่ปี และให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทถึงห้าร้อยบาทด้วย แต่ในปัจจุบันความผิดดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไป) จากบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเห็นได้ว่า แม้กฎหมายมุ่งควบคุมบุคคลเป็นหลัก เพื่อไม่ต้องการให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยการกำหนดห้ามไม่ให้คนไปมีเพศสัมพันธ์หรือกระทำกับสัตว์ และหากฝ่าฝืนจะมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย⁵²

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายไทยสมัยโบราณจะให้ความสำคัญคุ้มครองสัตว์ในทางกฎหมายต่อเมื่อสัตว์นั้นได้กลายเป็นทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความดูแลของมนุษย์ และการคุ้มครองนี้จะเป็นการให้

⁵¹ จาก *กฎหมายตราสามดวง* (น. 381), โดย กรมศิลปากร, 2521, กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร

⁵² จาก *ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและอนาจาร ศึกษาตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวงถึงประมวลกฎหมายอาญา* (วิทยานิพนธ์), โดย ชิดชนก แผ่นสุวรรณ, 2548, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2548 โดย ชิดชนก แผ่นสุวรรณ ผู้แต่ง

ความคุ้มครองโดยผ่านการให้ความคุ้มครองเจ้าของสัตว์ที่เพื่อไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำของบุคคลอื่นเป็น สำหรับการควบคุมในทางศีลธรรมนั้น ในสังคมไทยนั้นยังไม่ปรากฏกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในกรณีดังกล่าว ซึ่งเรื่องดังกล่าวอยู่ในมุมมองของศีลธรรมเนื่องจากในแง่ศาสนาสอนให้คนต้องมีความเมตตากรุณาและไม่เบียดเบียนต่อทั้งมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย และเชื่อว่าการกระทำโดยไม่จำเป็นหรือการทารุณเป็นเรื่องที่ไม่สมควร รวมทั้งการใช้สัตว์อย่างไม่มียุทธธรรมถือเป็นสิ่งที่ผิดหรือก่อบาปให้แก่ตนเอง⁵³

อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาแนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ได้เริ่มเปลี่ยนไปเนื่องจากพบว่าได้มีบทบัญญัติกฎหมายห้ามการทารุณสัตว์และการใช้งานสัตว์เกินสมควรขึ้นมาบังคับใช้ในสังคมไทยเป็นการเฉพาะที่นอกเหนือไปจากกฎหมายซึ่งมีอยู่เดิมดังที่ได้กล่าวมา โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ในส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษมาตรา 335(1 6) และ (17)⁵⁴ และปรากฏต่อมาในประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิดลหุโทษมาตรา 381 และมาตรา 382 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้วเห็นว่าบทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดขึ้นมาโดยมีความมุ่งหมายในการควบคุมศีลธรรมอันดีของคนในสังคม⁵⁵

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของแนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของสัตว์สรุปได้ว่า แนวความคิดกฎหมายในเรื่องสถานะของสัตว์เลี้ยงและการให้ความคุ้มครองสัตว์ในกรณีต่าง ๆ เริ่มพัฒนาไปที่ละเล็กละน้อยจากอดีต เนื่องจากแนวความคิดสถานะของสัตว์เลี้ยงที่เปลี่ยนไปของคนในสังคมในแต่ละยุค และด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้เองได้นำไปสู่การสร้างและพัฒนากฎหมายคุ้มครองสัตว์เลี้ยง ยกตัวอย่างของประเทศไทย เช่น กฎหมายการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 381 และมาตรา 382 เป็นต้น

2.2 แนวคิดแบบ “สิทธิของสัตว์” (Animal Right)

แนวคิดสำคัญคือถือว่าสัตว์เป็นผู้ทรงสิทธิในฐานะของสิ่งมีชีวิต และมนุษย์ จำเป็นจะต้องเคารพ แนวคิดแบบ “สิทธิของสัตว์” (Animal Right) ซึ่งแนวความคิดแบบสิทธิสัตว์นั้นเริ่มต้นมา

⁵³ จาก ศรัณยูญา แจ่มจำ, *อ่วงแล้วเชิงอรรถที่ 10* (น. 40)

⁵⁴ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

⁵⁵ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

จากการต่อต้านแนวคิดแบบ “เผ่าพันธุ์นิยม” (Speciesism) ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีความหลุ่มหลงในเผ่าพันธุ์ตัวเองว่าเหนือกว่าเผ่าพันธุ์อื่น ๆ และเชื่อว่าเผ่าพันธุ์มนุษย์สามารถปฏิบัติต่อเผ่าพันธุ์อื่นอย่างไรก็ได้เพราะมนุษย์มีอำนาจและเจตจำนงที่จะทำเช่นนั้น ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) นักคิดแนวสิทธิสัตว์กล่าวไว้ว่า “เผ่าพันธุ์นิยม คือ อคติ หรือท่าที ที่เอนเอียงสูง ผลประโยชน์ของสมาชิกในเผ่าพันธุ์ตนเอง และต่อต้านผลประโยชน์ของเผ่าพันธุ์อื่น”⁵⁶ เผ่าพันธุ์นิยมสนับสนุน ความเห็นที่ว่ามนุษย์ต่างจากเผ่าพันธุ์อื่นทั้งหลายทั้งปวง และความแตกต่างนั้นสำคัญและเป็นตัวชี้ขาดอย่างเกี่ยวกับความแตกต่างของมนุษย์และสัตว์อื่นเมื่อมนุษย์ถูกรอบงำโดยแนวคิดแบบเผ่าพันธุ์นิยมมนุษย์จึงถือว่าเผ่าพันธุ์ของตนนั้นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งหมด และปฏิบัติต่อสิ่งอื่นอย่างไม่สมควรและไม่ให้คุณค่า เผ่าพันธุ์นิยมสนับสนุนให้มนุษย์ถือสัตว์อื่นว่าเป็นวัตถุ เพื่อการใช้งาน เพื่อความบันเทิงของมนุษย์ หรือการทารุณ โดยไม่สนใจต่อความรู้สึกของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ ดังนั้นเมื่อค่านิยมของมนุษย์ ต่างมองว่า การเหยียดผิว การเหยียดเพศจึงเป็นสิ่งที่ผิด ดังนั้นการเหยียดเผ่าพันธุ์ระหว่างมนุษย์ และสัตว์ก็ควรที่จะถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน⁵⁷

นอกจากนี้ยังปรากฏนักคิดแนวสิทธิสัตว์อีกคนหนึ่งคือ ทอม เรแกน นั้นเชื่อว่าสิทธิทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีพื้นฐานจากการมีความสามารถที่เกี่ยวกับระบบการรับรู้หรือความคิด และสัตว์ก็มีความสามารถดังกล่าวเช่นเดียวกัน ดังนั้นมนุษย์และสัตว์ก็ควรมีสิทธิทางจริยธรรมเช่นเดียวกัน ไม่ควรที่จะเป็นแค่มนุษย์เท่านั้นที่สามารถแสดงออกจริยธรรมได้สัตว์เองก็สามารถแสดงออกถึงจริยธรรมได้ในสถานะของจริยธรรม ถึงแม้จริยธรรมนั้นจะที่ไม่สมบูรณ์ (Moral Patients) เนื่องจากสัตว์ขาดความสามารถในการให้เหตุผล ทั้งยังไม่อาจระบุได้ว่าสิ่งไหนถูกหรือผิดแม้ว่า หรือสิ่งใดเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ นอกจากนี้ในมุมมองของเรแกนนั้นสัตว์ มีในฐานะประธานแห่งสิทธิและมนุษย์มีหน้าที่โดยตรงในการเคารพสิทธิของสัตว์⁵⁸

⁵⁶ From *Animal Liberation : The Definitive Classic of the Animal Movement* (p. 7), by Singer, 2015, Washington: Open Road Media

⁵⁷ From *Speciesism Again: the Original Leaflet* (p. 7), by Ryder, 2010, Retrieved from <http://www.veganzetta.org/wp-content/uploads/2013/02/Speciesism-Again-the-original-leaflet-Richard-Ryder.pdf>

⁵⁸ จาก *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพ* (วิทยานิพนธ์), โดย ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2554 โดย ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์ ผู้แต่ง

แต่ถึงแม้แนวความคิดแบบสิทธิสัตว์นี้จะให้การยอมรับสถานะทางจริยธรรมของสัตว์ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์ในบางประการ แต่ก็ยังไม่ให้การยอมรับว่าสัตว์สามารถที่จะมีสิทธิตามธรรมชาติได้ อันเนื่องจากการให้น้ำหนัก ขอบเขต และผลประโยชน์ที่สัตว์ควรจะได้รับขึ้นอยู่กับมนุษย์จะเป็นผู้กำหนด เนื่องจากสัตว์ไม่สามารถบอกถึงความต้องการของตนเองได้ทั้งหมด ดังนั้นหลักการของแนวคิดสิทธิสัตว์จึงเป็นการพิจารณาความเท่าเทียมกันเชิงผลประโยชน์ที่สัตว์ควรได้รับ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดทฤษฎีแบบสิทธิสัตว์ มองว่าสัตว์ควรได้อยู่อย่างอิสระ ไม่ควรถูกทำร้ายหรือถูกปฏิบัติอย่างไม่สมควร และให้การปฏิเสธแม้แต่สิทธิที่มนุษย์จะฆ่าสัตว์เพื่อนำมาทำเป็นอาหาร หรือใช้งานโดยคำนึงแต่ผลประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น แนวคิดนี้มองว่าสัตว์มีสิทธิที่สัตว์พึงจะได้รับ คือ การได้รับการปลดปล่อยจากมนุษย์หรือ “Animal Liberation” ซึ่งเป็นชื่อที่ปรากฏจากหนังสือ ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) นั่นเอง⁵⁹

2.3 แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare)

แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์นั้น เป็นแนวคิดที่มองว่าเป็นเรื่องของข้อผูกมัด หรือพันธะทางศีลธรรมของมนุษย์ที่ควรมีต่อสัตว์ กล่าวคือ มนุษย์มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมที่จะไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นทำร้ายสัตว์หรือทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่สมควร ดังนี้ แนวคิดแบบสวัสดิภาพของสัตว์นั้น จะเป็นแนวคิดที่ไม่ปฏิเสธที่มนุษย์จะใช้สัตว์ตามสมควร แต่การใช้ประโยชน์นั้นจะต้องกระทำอย่างมีขอบเขตและมีคุณธรรม ทั้งนี้แนวความคิดนี้จะต้องจัดให้สัตว์ได้มีสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่เพียงพอเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์อย่างนั้น และมนุษย์จะต้องจัดหามาตรการในการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรมและไม่กระทำการใด ๆ ให้สัตว์ต้อง เจ็บปวดและไม่ทรมานอย่างไม่จำเป็น แต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ ยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าการจัดสวัสดิภาพอย่างไรจึงจะเหมาะสมเพียงพอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม จรรยาบรรณ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ในทางวิทยาศาสตร์ความหมายของหลักสวัสดิภาพ คือความต้องการของสัตว์ในสิ่งใด ๆ ที่ทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีระบบและปลอดภัย ความต้องการดังกล่าวมีทั้งความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการด้านอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และความต้องการที่สูงขึ้นไป เช่นความต้องการดำรงเผ่าพันธุ์ไม่ให้ สูญพันธุ์หรือการวิวัฒนาการไปสู่สายพันธุ์ที่ดีกว่า⁶⁰

⁵⁹ จาก ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, *อ้าวแล้วเชิงอรุณที่ 58* (น. 49)

⁶⁰ From Animal welfare: concepts and measurement, by Broom, 1991, *Journal of animal science*, 69(10), 4167-75, อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, *อ้าวแล้วเชิงอรุณที่ 58* (น. 51)

โดย Saunders Comprehensive Veterinary Dictionary ให้ ความหมายว่า หลักสวัสดิภาพ สัตว์คือการหลีกเลี่ยงการข่มเหงรังแก และการใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องจากสัตว์ โดยดำเนินการ จัดสรรหลักเกณฑ์การอำนวยความสะดวก การให้อาหารหรือการดูแลทั่ว ๆ ไป การป้องกันดูแล รักษา จากโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการรับรองว่าปราศจากภัยอันตราย ความไม่สะดวกสบายเกินจำเป็น และความเจ็บปวด⁶¹

ส่วนในทางวิทยาศาสตร์ความหมายของหลักสวัสดิภาพ คือความต้องการของสัตว์ในสิ่งใด ๆ ที่ทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีระบบและปลอดภัย ความต้องการดังกล่าวมีทั้งความต้องการขั้น พื้นฐาน เช่น ความต้องการด้านอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และความต้องการที่สูงขึ้นไป เช่นความต้องการ ดำรงเผ่าพันธุ์ไม่ให้ สูญพันธุ์หรือการวิวัฒนาการไปสู่สายพันธุ์ที่ดีกว่า⁶²

ทั้งนี้ สัตว์แพทย์สมาคมแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Veterinary Medical Association: AVMA) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ไว้ว่า สวัสดิภาพสัตว์คือความรับผิดชอบ ของ มนุษย์ที่ครอบคลุมถึงสัตว์ที่มีชีวิตทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาที่พักที่เหมาะสม การให้ความ สนใจ ดูแลเอาใจใส่ การป้องกันโรค และให้การรักษาเมื่อสัตว์เจ็บป่วย การปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม และการทำสัตว์ให้ตายอย่างไม่ ทรมานเมื่อมีความจำเป็น⁶³

หลักสวัสดิภาพสัตว์ที่ยอมรับกันในปัจจุบันนั้นยึดถือตามหลักเสรีภาพห้าประการของสัตว์ (Five Freedoms) ที่ได้รับการรับรองโดยสหภาพยุโรป ดังนี้

- 1) มีอิสระจากความหิว กระหาย และการให้อาหารที่ไม่ถูกต้อง (Freedom from hungry and thirst) โดยมนุษย์มีหน้าที่ต้องจัดอาหารและน้ำดื่มอย่างเพียงพอและถูกสุขลักษณะสำหรับสัตว์
- 2) มีอิสระจากความไม่สะดวกสบายอันเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อม (Freedom from discomfort) โดยมนุษย์มีหน้าที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพเหมาะสมสำหรับสัตว์ตามธรรมชาติ ของสัตว์แต่ละ ชนิด

⁶¹ Saunders Comprehensive Veterinary Dictionary. "Animal + welfare". อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงิน ทิพย์, *อ่าวแล้วเชิงอรุณที่ 58* (น. 51)

⁶² Saunders Comprehensive Veterinary Dictionary. "Animal + welfare" อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงิน ทิพย์, *อ่าวแล้วเชิงอรุณที่ 58* (น. 51)

⁶³ จาก *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณสัตว์* (วิทยานิพนธ์), โดย ชันวรัตน์ โจรินโรวรรณ, 2551, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2551 โดย ชันวรัตน์ โจรินโรวรรณ ผู้แต่ง

3) มีอิสระจากความเจ็บปวด การบาดเจ็บ หรือเป็นโรค (Freedom from pain, injury and disease) โดยมนุษย์มีหน้าที่จะต้องจัดระบบการป้องกันโรคที่ตีรวมถึงการให้การรักษาสัตว์ที่เจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ

4) มีอิสระจากความกลัวและความทุกข์ทรมาน (Freedom from fear and distress) โดยมนุษย์มีหน้าที่ในการที่จะไม่ทำให้สัตว์เกิดความหวาดกลัวหรือทุกข์ทรมานทางจิตใจ

5) มีอิสระในการแสดงพฤติกรรมตามปกติของสัตว์ (Freedom to express normal behavior) โดยมนุษย์มีหน้าที่ในการจัดให้สัตว์ได้อยู่เป็นอย่างธรรมชาติตามแต่ชนิดของสัตว์นั้น ๆ⁶⁴

แนวคิดแบบสวัสดิภาพของสัตว์จะมองการคุ้มครองสัตว์ว่าเป็นเสมือนหน้าที่ทางศีลธรรมที่มนุษย์ควรจะปฏิบัติต่อสัตว์ ซึ่งแนวความคิดนี้มีหลักอยู่ว่า ถึงมนุษย์จะมีสิทธิใช้ประโยชน์จากสัตว์ แต่มนุษย์ก็ไม่ควรมองสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินหรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต ถึงแม้ว่าสัตว์จะไม่สามารถมีสถานะเต็มทีในทางศีลธรรมและในทางกฎหมาย และไม่อาจได้รับสิทธิ เช่นเดียวกับมนุษย์ แต่สัตว์ก็ควรได้รับความคุ้มครองจากการทำทารุณอันไม่จำเป็น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าแนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์นั้นเป็นเหมือนแนวทางที่พัฒนาต่อจากการคุ้มครองสัตว์ด้วยเหตุผลเชิงศีลธรรม แต่แนวคิดหลักสวัสดิภาพก็ไม่ได้พัฒนาไปจนถึงกับให้สัตว์สามารถเป็นผู้ทรงสิทธิเหมือนทฤษฎีสิทธิสัตว์ซึ่งยังเป็นแนวคิดที่เป็นอุดมคติและมีข้อถกเถียง นอกจากนี้แนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์ก็ยังยังสามารถนำมาใช้ได้ทางปฏิบัติ โดยมนุษย์สามารถได้รับประโยชน์จากสัตว์ แต่มนุษย์ก็มีหน้าที่ที่จะต้องให้ความเคารพและยอมรับว่าสัตว์มีคุณค่าและเป็นสิ่งมีชีวิต ดังนั้น แนวคิดหลักสวัสดิภาพจึงเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อการพัฒนากฎหมายในปัจจุบัน⁶⁵

จากการศึกษาทั้งแนวคิดเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพสัตว์ เห็นว่า แนวคิดทฤษฎีที่นำมาปรับใช้กับการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการต้องการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อส่งผลให้สัตว์สามารถสามารถได้รับความคุ้มครองทางสิทธิในทางกฎหมายและได้รับการคุ้มครองทางด้านสวัสดิภาพที่ดีขึ้น

⁶⁴ จาก ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, *อ่างแล้วจึงอรุณที่ 58* (น. 61)

⁶⁵ จาก *ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557* (น. 18), โดย สถาบันพระปกเกล้า, 2562, กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า

2.4 กฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องสถานะของสัตว์เลี้ยงซึ่งออกโดยเจตนาของกฎหมายที่ว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ซึ่งส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง ซึ่งปรากฏในบทบัญญัติกฎหมาย ดังต่อไปนี้

2.4.1 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง ดังนั้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2.4.2 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499

มาตรา 381 วางหลักว่า ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนา อันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ [อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558]

มาตรา 382 ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ [อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดย มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558]

2.4.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2535

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นของประเทศไทย สัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สิน เช่นเดียวกับวัตถุทั่วไปเท่านั้น มิได้มองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตที่ความรู้สึกแต่อย่างใด ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงได้มีการบัญญัติถึงการได้มา ซึ่งกรรมสิทธิ์ในสัตว์ไว้ใน บรรพ 4 ลักษณะ 2 หมวด 1 ในมาตรา 1320 ถึงมาตรา 1322 ดังนี้

มาตรา 1320 ภายในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะและกฎข้อบังคับในเรื่องนั้น ท่านว่าสัตว์ป่า ไม่มีเจ้าของตราบเท่าที่ยังอยู่อิสระ สัตว์ป่าในสวนสัตว์ และปลาในบ่อหรือในที่น้ำซึ่งเจ้าของกั้นไว้ นั้น ท่านว่า ไม่ใช่สัตว์ไม่มีเจ้าของ สัตว์ป่าที่คนจับได้นั้น ถ้ามันกลับคืนอิสระและเจ้าของไม่ติดตาม โดยพลันหรือเลิกติดตาม เสียแล้ว จะนี้ท่านว่าไม่มีเจ้าของ สัตว์ซึ่งเลี้ยงเชื่องแล้ว ถ้ามันทิ้งที่ไปเลย ท่านว่าไม่มีเจ้าของ

มาตรา 1321 ภายในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะและกฎข้อบังคับในเรื่องนั้น ผู้ใดจับสัตว์ป่า ได้ใน ที่รกร้างว่างเปล่าหรือในที่น้ำสาธารณะก็ดี หรือจับได้ในที่ดิน หรือที่น้ำมีเจ้าของโดยเจ้าของ มิได้แสดงความหวงห้าม ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของสัตว์

มาตรา 1322 บุคคลใดทำให้สัตว์ป่าบาดเจ็บแล้วติดตาม ไปและบุคคลอื่นจับสัตว์นั้น ได้ก็ดี หรือ สัตว์นั้นตายลงในที่ดินของบุคคลอื่นก็ดี ท่านว่าบุคคลแรกเป็นเจ้าของสัตว์

ดังนี้ เมื่อ “สัตว์” นั้นถือเป็นทรัพย์สินแล้ว เจ้าของทรัพย์สินก็จะต้องมีความรับผิดชอบในกรณีที่สัตว์เลี้ยงของตนก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นด้วย ดังปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 5 หมวด 1 มาตรา 433 ดังนี้

มาตรา 433 ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่ สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การรักษาตาม ชนิดและวิสัยของ สัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความ ระมัดระวังถึงเพียงนั้น อนึ่ง บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น จะ

ใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่บุคคลผู้ที่เร้าหรือ ยั่วสัตว์นั้น โดยละเมิด หรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าหรือ ยั่วสัตว์นั้น ๆ ก็ได้

นอกจากนี้ในเรื่องละเมิดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้เจ้าของสัตว์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่บุคคลภายนอกหากมีบุคคลภายนอกทำร้าย หรือทำให้สัตว์ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์ได้รับความเสียหาย ตาย หรือบาดเจ็บ เจ้าของสัตว์มีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามกฎหมาย ซึ่งปรากฏอยู่ใน

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

นอกจากนี้ยังให้สิทธิผู้อื่นมีสิทธิที่จะจับสัตว์นั้น ไว้และยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนได้หรือถ้ามีเหตุจำเป็นก็อาจฆ่าสัตว์นั้นได้ โดยก่อนจะดำเนินการเช่นนั้นจะต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของ โดยสืบทอดเจ้าของให้พบเสียก่อนจึงดำเนินการเช่นนั้น ได้ตามมาตรา 452 ดังนี้

มาตรา 452 ผู้ครองอสังหาริมทรัพย์ชอบที่จะจับสัตว์ของผู้อื่นอันเข้ามาทำความเสียหาย ในอสังหาริมทรัพย์นั้น และยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนอันจะพึงต้องใช้แก่ตนได้ และถ้าเป็นการจำเป็น โดยพฤติการณ์แม้จะฆ่าสัตว์นั้นเสียก็ชอบที่จะทำได้ แต่ผู้นั้นต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของสัตว์ โดยไม่ชักช้า ถ้าและหาตัวเจ้าของสัตว์ไม่พบ ผู้ที่จับสัตว์ไว้ ต้องจัดการตามสมควรเพื่อสืบทอดเจ้าของ

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่า สถานะของสัตว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย นั้นมีสถานะของสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป เช่นเดียวกับวัตถุ ซึ่งบุคคลที่เป็นเจ้าของอาจถือเอาได้โดยชอบด้วยกฎหมาย (แต่การเข้าถือเอาจะต้องไม่ไปขัดหรือผิดต่อกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายว่าด้วยสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง) และทรัพย์สินดังกล่าวอาจก่อความเสียหายต่อบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้เจ้าของสัตว์นั้นจะต้องรับผิดชอบละเมิดที่สัตว์ของตนได้ก่อไว้ จึงจะเห็นได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีลักษณะเพื่อการจัดการทรัพย์สิน ในฐานะที่สัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงความรู้สึก หรือ เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อตัวสัตว์เลี้ยง โดยตรงแต่อย่างใด

ดังนั้น แม้กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ตามที่ปรากฏพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และประมวลกฎหมายอาญา จะมีลักษณะที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงก็ตาม แต่บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ล้วนมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นในการคุ้มครองมนุษย์เป็นหลัก ซึ่งในพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สัตว์เลี้ยงยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ไม่มีชีวิต หรือ มีความรู้สึกใด ๆ ดังนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงนั้นส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อกำหนดเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์และนิติกรรมสำหรับสัตว์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของมนุษย์เป็นหลักเท่านั้น

บทที่ 3

กฎหมายต่างประเทศ

เนื่องจากในต่างประเทศได้มีการให้ความสำคัญกับสัตว์เลี้ยงทั้งยังเล็งเห็นปัญหาและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง และในปัจจุบันได้มีนิยมนำสัตว์มาเลี้ยง จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติกับสัตว์เลี้ยงเสมือนกับว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงแค่ทรัพย์สิน เนื่องจากบุคคลทั่วไปไม่ได้ตระหนักถึงสถานะของสัตว์เลี้ยง และเข้าใจว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงแค่ทรัพย์สิน ซึ่งผู้เป็นเจ้าของจะปฏิบัติอย่างไรต่อสัตว์เลี้ยงก็ได้ ดังนั้น ในมุมมองทางกฎหมายต่างประเทศซึ่งเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลง กฎหมายได้มีการบัญญัติว่า สัตว์เลี้ยงไม่ได้ถือว่าเป็นทรัพย์สิน เช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปโดยมองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญที่แท้จริงที่สังคมมนุษย์ให้ความสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของสัตว์เลี้ยง และต่อความผูกพันทางอารมณ์ของมนุษย์ จึงทำให้เกิดการพัฒนาในการบัญญัติสถานะของสัตว์เลี้ยง โดยมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศที่เป็นการให้สถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมาย มี ดังต่อไปนี้

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศ

จากที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษา ยังไม่ปรากฏว่าที่ข้อตกลงระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการที่มีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ แต่ได้มีการเสนอคำประกาศหรือปฏิญญาว่าด้วยสิทธิหรือสวัสดิภาพสัตว์ในระดับสากล แต่ในปัจจุบันคำประกาศดังกล่าวยังคงไม่มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมายอย่างเป็นทางการ

3.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1987 ได้มีกลุ่มคณะบุคคลซึ่งประกอบด้วยนักการทูต นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ เป็นต้น ได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ขึ้นที่สำนักงานองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ประจำกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ซึ่งปฏิญญาดังกล่าวก็ได้มีอิทธิพลต่อการตรา กฎหมายและออกกฎในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทั้งในประเทศฝรั่งเศสและประเทศต่าง ๆ อยู่บ้าง⁶⁶

ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมปฏิญญานี้โดยสมัชชาสิทธิสัตว์นานาชาติ (The International League of Animal Rights) ในปีค.ศ. 1989, ซึ่งได้เสนอต่อผู้อำนวยการทั่วไปของ UNESCO อีกครั้งในปี ค.ศ. 1990 และเผยแพร่ต่อสาธารณชนในปีเดียวกัน สารสำคัญของปฏิญญานี้และที่แก้ไขเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้⁶⁷

ปฏิญญานี้ให้การรับรองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาโดยมีความเสมอภาค และมีสิทธิจะเป็นอยู่ (มาตรา 1) มนุษย์จะต้องเคารพในสิทธิของสัตว์ในฐานะที่มนุษย์ก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง จึงไม่มีสิทธิกำจัดหรือกระทำ การทารุณกรรมต่อสัตว์นอกจากนี้มนุษย์ยังมีหน้าที่จะต้องดูแลสวัสดิภาพสัตว์โดยถือว่าสัตว์มีสิทธิที่จะได้รับ การคุ้มครองปกป้องจากมนุษย์ (มาตรา 2) โดยสัตว์จะต้องไม่ถูกกระทำให้เจ็บป่วยหรือกระทำการทารุณกรรม หากจะมีการฆ่าสัตว์ก็จะต้องใช้วิธีที่เกิดผลยับยั้งทันทีโดยไม่ทำให้สัตว์นั้นเครียด (มาตรา 3)⁶⁸

ปฏิญญานี้ยังรับรองถึงสิทธิของสัตว์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่

- 1) สัตว์ป่าย่อมมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยได้ในธรรมชาติทั้งในผืนน้ำ บนดิน และในอากาศ รวมถึงมีสิทธิในการสืบเผ่าพันธุ์ของตน ซึ่งการจำกัดสิทธินี้แม้เป็นไปเพื่อการศึกษา ก็ไม่อาจกระทำได้ (มาตรา 4)
- 2) สัตว์ที่อยู่ร่วมกับมนุษย์แล้วตามประเพณีก็มีสิทธิที่จะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ต่อวิถีการดำรงชีวิตชนิดของสัตว์นั้นๆ การแทรกแซงวิถีการดำรงชีวิตของสัตว์โดย มนุษย์ถือเป็นการละเมิดต่อสิทธินี้ (มาตรา 5)
- 3) สัตว์เลี้ยงมีสิทธิที่จะได้มีชีวิตของมันอย่างสมบูรณ์ตามแต่ธรรมชาติการทอดทิ้ง สัตว์เลี้ยงถือเป็นการกระทำอันทารุณโหดร้ายและไม่เคารพในศักดิ์ศรีของมัน (มาตรา 6)

⁶⁶ จาก บันทึกสรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์, โดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (เรื่องเสรีจที่ 650/2553), อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, *อ้างแล้วเชิงอรรถ* ที่ 65 (น. 26)

⁶⁷ “Universal declaration of animal rights”, 15 October 1978

⁶⁸ “Universal declaration of animal rights”, 15 October 1978

4) สัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อใช้งานมีสิทธิที่จะทำงานในระยะเวลาและภาระงานเพียงเท่าที่เหมาะสม โดยมีสิทธิจะได้รับอาหารและที่พักพิงตามสมควร (มาตรา 7)

5) กรณีการทดลองในสัตว์นั้น ไม่ว่าจะต่อสภาพหรือต่อสุขภาพจิตของสัตว์นั้นเป็นการละเมิดสิทธิของสัตว์ไม่ว่าจะกระทำไปโดยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ การพาณิชย์หรือเหตุผลอื่นใด ทั้งนี้การทดลองที่ทดแทนการใช้สัตว์จำเป็นจะต้อง ได้รับการพัฒนา (มาตรา 8)

6) สัตว์ที่ถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารจะต้องได้รับการเลี้ยงดูขนส่ง ริดนม และฆ่า โดยปราศจากความทรมาน (มาตรา 9)⁶⁹

ในส่วนท้ายของปฏิญญาได้กล่าวถึงรูปแบบของการละเมิดสิทธิของสัตว์ไว้ได้แก่การนำสัตว์มาใช้เพื่อความบันเทิง การฆ่าสัตว์รวมถึงสิทธิในร่างกายของสัตว์ที่ตายแล้ว โดยปฏิญญานี้มีจุดมุ่งหมายให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายและได้รับการยอมรับโดยรัฐ โดยมาตรา 14 ซึ่งเป็นมาตราสุดท้ายได้เสนอหลักการว่า เสี่ยงของผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสัตว์จะต้องได้รับความสำคัญต่อการดำเนินการของรัฐ และให้ถือว่าสิทธิของสัตว์นั้นเป็นสิทธิตามกฎหมายในลักษณะเดียวกับสิทธิของมนุษย์⁷⁰

3.1.2 อนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์

อนุสัญญาระดับสหภาพยุโรป ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ที่มีผลใช้บังคับกับ ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

3.1.2.1 อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง (European Convention for the Protection of Pet Animals)⁷¹

รัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปลงนามในอนุสัญญา โดยจุดมุ่งหมายคือการบรรลุความเป็นเอกภาพระหว่างประเทศผ่านการรับรองสวัสดิภาพของสัตว์ที่มนุษย์เลี้ยงไว้เพื่อความเพลิดเพลินหรือเลี้ยงไว้เป็นเพื่อน โดยการตระหนักว่ามนุษย์มีพันธะทางศีลธรรมในการเคารพสิ่งมีชีวิตทุกชนิด

⁶⁹ “Universal declaration of animal rights” ,15 October 1978

⁷⁰ “Universal declaration of animal rights” ,15 October 1978

⁷¹ From *European Convention for the Protection of Pet Animals*, by Council of Europe Conseil de L'Europe, 1987, Retrieved from <https://rm.coe.int/168007a67d>

และระลึกว่าสัตว์เลี้ยงมีความสัมพันธ์พิเศษกับมนุษย์ พิจารณาถึงความสำคัญของสัตว์เลี้ยงในการมีส่วนส่งเสริมคุณภาพชีวิตและคุณค่าต่อสังคมของสัตว์ เมื่อพิจารณาถึงความยากลำบากที่เกิดจากสัตว์นานาชนิดที่มนุษย์เลี้ยงไว้ พิจารณาความเสี่ยงที่มีอยู่ในสัตว์เลี้ยงที่มีประชากรมากเกินไปเพื่อสุขอนามัยสุขภาพของมนุษย์และสัตว์อื่น ๆ ตระหนักถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ควบคุมการได้มา การเก็บรักษา การเพาะพันธุ์ ทั้งการจำกัดเพื่อการค้า ไม่ใช่ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งในการซื้อขายสัตว์เลี้ยง ตระหนักว่าสัตว์เลี้ยงไม่ได้ถูกกักขังไว้ในสภาพที่ส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีเสมอไป สังเกตว่าทัศนคติต่อสัตว์เลี้ยงนั้นแตกต่างกันไปบางครั้งอาจเป็นเพราะมีข้อ จำกัด ความรู้และความตระหนัก เมื่อพิจารณาว่ามาตรฐานทั่วไปพื้นฐานของทัศนคติและการปฏิบัติซึ่งส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบในการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง⁷²

3.2 กฎหมายสหภาพรัฐสวิส

ก่อนที่จะมีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งของสหภาพรัฐสวิส สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงยังคงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป ต่อมาสหภาพรัฐสวิสได้ตระหนักถึงความสำคัญในสถานะของสัตว์เลี้ยงจึงได้มีการเสนอให้แก้ไขสถานะของสัตว์ในประมวลกฎหมายแพ่ง ดังต่อไปนี้

สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่ง จากประเพณีทางกฎหมายของโรมันที่แพร่หลายในกฎหมายของสหภาพรัฐสวิส กฎหมายแพ่งของ กล่าวคือ ในช่วงก่อนปี 2546 สหภาพรัฐสวิสไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่างทรัพย์สิน และสัตว์ว่าเป็นเพียงทรัพย์สิน โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงในบ้านถือเป็นเพียงทรัพย์สินภายใต้กฎหมาย และไม่มีสิทธิใด ๆ ในทางกฎหมาย ซึ่งต่อมาในวันที่ 1 เมษายน 2546 ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งของสหภาพรัฐสวิส

มาตรา 641a ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ว่าสัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน สัตว์จะได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายพิเศษ ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดพิเศษสำหรับสัตว์ สัตว์เหล่านี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดด้วยทรัพย์สิน⁷³

⁷² From Council of Europe Conseil de L'Europe, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 71*

⁷³ Swiss Civil Code, Art. 641a Zivilgesetzbuch

ตามที่คณะกรรมการของสมาพันธ์รัฐสวิสได้เสนอทบทวนบัญญัติเกี่ยวกับสัตว์โดยอาศัยเหตุที่ว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถรับรู้และรู้สึกได้ จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเป็นการสร้างหมวดหมู่ใหม่ทางกฎหมายสำหรับสัตว์แยกออกจากทรัพย์สินและต่อมาระบบกฎหมาย ก็ได้มีการแยกความแตกต่างระหว่าง บุคคล ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ ทรัพย์สินและสัตว์เลี้ยงออกจากกัน โดยสัตว์เลี้ยงไม่เป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสัตว์เลี้ยงจะไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับพลเมือง กล่าวคือ ไม่ได้มีสถานะที่เทียบเท่ากับบุคคล แต่ตามกฎหมายที่มีการแก้ไขใหม่นี้สัตว์เลี้ยงจะไม่อยู่ภายใต้ทบทวนบัญญัติทรัพย์สินเว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง

ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ถือว่าการยกระดับสัตว์ให้อยู่ในกลุ่มพิเศษแยกต่างหากจากทรัพย์สิน และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสถานะของสัตว์ในกฎหมายการละเมิด กฎหมายมรดก และกฎหมายกรรมสิทธิ์ นอกจากนี้วัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายแพ่ง ก็เพื่อเป็นสร้างความรับรู้ที่เปลี่ยนไปของประชาชนที่มีต่อสัตว์ในกฎหมาย การประเมินมูลค่าของสัตว์เลี้ยงตามเฉพาะแต่ละบุคคล โดยสถานิติบัญญัติมุ่งเน้นให้ใช้บังคับกับสัตว์ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ กล่าวคือ สัตว์เลี้ยงไว้เพื่อเป็นเพื่อนกับมนุษย์ และประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง โดยเป็นการจำกัดหรือระบอบเขตของเจ้าของสัตว์เลี้ยง และบุคคลที่⁷⁴

โดยการเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์ ส่งผลดังต่อไปนี้

1) สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในกรณีการหย่าร้างตามกฎหมายแพ่ง

เนื่องจากภายใต้กฎหมายสัตว์เลี้ยงได้รับการปฏิบัติเหมือนทรัพย์สิน สัตว์เลี้ยงโดยทั่วไปจึงจะได้รับการปฏิบัติเหมือนของใช้ในบ้านเสมือนเป็นทรัพย์สินของครอบครัว และแบ่งกันในกรณีที่มีการหย่า หรือ ในกรณีที่มีการยกเลิกห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ดังนั้นในกรณีคู่สมรสมีการฟ้องหย่าหรือเลิกห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง บางคู่จะสามารถตกลงกันได้ในเรื่องการแต่งงาน ทรัพย์สินและโครงสร้างความเป็นเจ้าของตลอดจนการจัดสรรสัตว์ระหว่างกัน ในที่สุด สิ่งที่ศาลจะต้องทำคือตรวจสอบข้อตกลงการระงับข้อพิพาท เมื่อคู่กรณีมาศาล แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงแต่เพียงผู้เดียว จะเป็นหน้าที่ของศาลในการตัดสินใจว่าใคร

⁷⁴ From *The Legal Situation of Animals in Switzerland: Two Steps Forward, One Step Back – Many Steps to go*, by Margot & Eveline, 2011, Retrieved from <https://www.afgoetschel.com/de/downloads/legal-situation-of-animals-in-switzerland.pdf>

เป็นเจ้าของตามกฎหมายของสัตว์เลี้ยงคู้หูและในกรณีของสัตว์ที่เป็นเจ้าของร่วมกัน (กรรมสิทธิ์ร่วมกัน) จะต้องถูกตัดสินด้วยว่าสัตว์ควรจะอยู่ร่วมกับใครในอนาคต

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิสเซอร์แลนด์ มาตรา 651a จะนำมาบังคับใช้ ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาการเป็นเจ้าของ ของสัตว์เลี้ยงที่เป็นเจ้าของร่วมกัน ความเป็นเจ้าของร่วมกันจะต้องถูกยกเลิก และ สัตว์เลี้ยงจะตกเป็นของฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ศาลจึงมีหน้าที่จะต้องตัดสินชี้ขาด โดยพิจารณาว่าสัตว์อยู่กับบุคคลใดแล้วจะได้รับสวัสดิภาพที่ดี

มาตรา 651a⁷⁵ บัญญัติว่า สัตว์ที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมภายในบ้าน (สัตว์เลี้ยง) โดยเป็นการอธิบายถึงสถานการณ์ของสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบ้าน โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์ หรือมีผลประโยชน์อื่นใด ในกรณีที่อาจมีการฟ้องร้อง ซึ่งตามเกณฑ์การคุ้มครองสัตว์ ผู้พิพากษาจะมีอำนาจมอบหมายสิทธิความเป็นเจ้าของให้กับอีกฝ่าย แต่เพียงผู้เดียวเพื่อให้แน่ใจว่าสัตว์จะได้รับการคุ้มครองที่ดีขึ้น (วรรค 1) ศาลอาจสั่งให้บุคคลที่ได้เป็นเจ้าของสัตว์ให้จ่ายค่าชดเชยที่เหมาะสมให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ศาลจะกำหนดจำนวนเงินตามดุลยพินิจของศาล (วรรค 2) ซึ่งเป็นการกำหนดว่า ในระหว่างการพิจารณาผู้พิพากษามีอำนาจดำเนินมาตรการที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดูแลสัตว์ (วรรค 3)

โดยสาระสำคัญ ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 651a

- 1) ใช้บังคับกับสัตว์เลี้ยงซึ่งเลี้ยงไว้เพื่อเป็นเพื่อนและอยู่ในครอบครัว และไม่ใช่สัตว์เพื่อการพาณิชย์
- 2) ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทในความเป็นเจ้าของร่วมสัตว์เลี้ยง
- 3) ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว
- 4) ต้องมีอย่างน้อยหนึ่งฝ่าย ผู้รับประกันที่พักของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงในสมาพันธ์รัฐสวิส

เงื่อนไขหลักของกฎหมาย คือ ให้อำนาจผู้พิพากษามีอำนาจในการตัดสินว่า ผู้ใดจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวสัตว์เลี้ยงซึ่งอาจไม่ใช่เจ้าของเดิมก็ได้ หากมีบุคคลอื่นดูแลได้ดีกว่า โดยพิจารณาสวัสดิภาพของสัตว์นั้นเป็นหลัก ตามเอกสารทางกฎหมาย สวัสดิภาพของสัตว์ไม่เพียงแต่ครอบคลุมถึงความต้องการทางร่างกายเท่านั้น (เช่นความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

⁷⁵ The Swiss Civil Code, Art. 651a

รวมถึงการดูแลทางการแพทย์) แต่ยังคงรวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์เลี้ยงและผู้ดูแลมนุษย์จากมุมมองของสัตว์เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการชั่งน้ำหนักของปัญหา⁷⁶ ซึ่งการพิจารณาทางกฎหมายระบุไว้ค่อนข้างชัดเจนว่าศาลจะต้องตัดสินใจโดยพิจารณาเพื่อประโยชน์ของสัตว์ เป็นการรองรับสิทธิขั้นพื้นฐานของสัตว์โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ เพื่อนำมาพิจารณาในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นศาลจะต้องชั่งน้ำหนักทั้งทางกายภาพและทางจิตใจของสัตว์เลี้ยงจากมุมมองของสัตว์เลี้ยงจึงต้องมีการไต่ตรองทั้งวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการดูแลสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ในการบังคับใช้มาตรา 651a ของ Swiss CC (The Swiss Civil Code) ที่อย่างน้อยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องอยู่ในฐานะที่สามารถดูแลสัตว์ได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายคุ้มครองสัตว์ได้กำหนดไว้

ในส่วนของการพิจารณาเพื่อประโยชน์สูงสุดของสัตว์เลี้ยงในเรื่องที่อยู่อาศัย ในขั้นแรกต้องชั่งน้ำหนักประเด็นต่อไปนี้ บุคคลใดจะเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญและดูแลเอาใจใส่กับความต้องการขั้นพื้นฐานของสัตว์ได้ดีที่สุด เช่น อาหาร ที่พักที่เหมาะสมกับสายพันธุ์ การออกกำลังกาย การเล่นและการดูแลอื่น ๆ กฎหมายคุ้มครองสัตว์เลี้ยงของสวิตเซอร์แลนด์ได้ให้ความหมายของหลักเกณฑ์ดังกล่าวจากมุมมองของกฎหมาย ข้อกำหนดที่บังคับใช้กำหนดไว้ เช่น สัตว์สังคมจะต้องไม่ถูกเลี้ยงไว้ตามลำพังดังนั้นการแบ่งสัตว์ประเภทเดียวกันหลาย ๆ ตัวอาจจะเมิดกฎหมายคุ้มครองต่อสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง

นอกจากนี้หากพิจารณาตามระบบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินในระหว่างสมรสในประมวลกฎหมายแพ่งของสมาพันธรัฐสวิส ในกรณีที่มีการหย่า หรือแยกกันอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 205 วรรคหนึ่ง คู่สมรสแต่ละคนจะต้องเรียกคืนทรัพย์สินของตนที่อยู่ในการครอบครองของผู้อื่น ในการกำหนดภาระในการพิสูจน์พยานหลักฐาน ผู้อ้างสิทธิต้องรับภาระในการพิสูจน์ความเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว⁷⁶ ซึ่งในความเป็นจริงในกรณีที่คู่สามีภรรยาแต่งงานแล้ว หรือในห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียน ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะพิสูจน์ความเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นในสมาพันธรัฐสวิสมีหลักในข้อสันนิษฐาน ความเป็นเจ้าของในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในความครอบครองแต่เพียงผู้เดียว แต่อย่างไรก็ตามหลักการครอบครองตามมาตรา 930 วรรค 1 ใช้ไม่ได้กับบุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เนื่องจากความเป็นเจ้าของทรัพย์สินในระหว่างการสมรสหรือการเป็นหุ้นส่วน โดยทั่วไปนั้นสัตว์เลี้ยงในบ้านมักจะไม่ได้รับการดูแลโดยบุคคลเพียงผู้เดียว เนื่องจากสัตว์เลี้ยงอยู่ในความครอบครองของทั้งสองฝ่าย ในเรื่องค่าใช้จ่ายและการดูแล

⁷⁶ From Margot & Eveline, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 74* (p. 28)

อื่น ๆ ร่วมกัน ดังนั้นในกรณีจึงต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าทั้งสองฝ่ายสามารถครอบครองทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเจ้าของร่วมกันทั้งสองฝ่าย

แต่หากปรากฏว่าสัตว์ดังกล่าวนั้นไม่ใช่สัตว์เลี้ยงจะสามารถพิจารณาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินและดูแลสัตว์แต่เพียงผู้เดียว ตัวอย่างเช่น ม้าที่อาศัยอยู่ในโรงนา เฉพาะผู้ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลความต้องการพื้นฐานประจำวันของสัตว์เท่านั้นที่เป็นเจ้าของ (เช่น การดูแลร่างกาย การออกกกำลังกาย หรือการดูแลขน) และในส่วนของ การพิจารณาความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ยังสามารถสันนิษฐานได้ว่าสัตว์ที่ได้มาก่อนการแต่งงาน หรือได้รับมอบหมายให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้นหรือได้รับมรดกในระหว่างการแต่งงานหรือการจดทะเบียนหย่าหุ้นส่วน หากในกรณีที่การพิสูจน์ความเป็นเจ้าของ แต่เพียงผู้เดียวไม่สามารถทำได้ หรือไม่ชัดเจนว่าฝ่ายใดเป็นเจ้าของ แต่เพียงผู้เดียวของสัตว์เลี้ยงคู่สมรส จะถือว่าสัตว์ดังกล่าวคู่สมรสเป็นเจ้าของร่วมและหากคู่สมรสไม่สามารถบรรลุข้อตกลงแบ่งทรัพย์สินระหว่างกันเองได้ ศาลจะต้องตัดสินว่าฝ่ายใดเหมาะสมกว่าที่จะดูแลสัตว์ในอนาคตและจัดสรรกรรมสิทธิ์ตามนั้น

ในกรณีการหย่าหรือการเลิกหุ้นส่วนจดทะเบียน ทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วม จะถูกแบ่งกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายทรัพย์สินทั่วไป กฎทั่วไปที่ใช้บังคับกับการเลิกกรรมสิทธิ์ร่วมหรือความเป็นเจ้าของร่วมดังนั้นในกรณีที่เจ้าของไม่สามารถตกลงเกี่ยวกับวิธีการแบ่งได้ศาลจะสั่งให้แบ่งประเภทหากทรัพย์สินกรรมสิทธิ์ร่วมกันสามารถแบ่งได้โดยไม่ลดมูลค่า หรือการประมุขวัตถุ ในระหว่างเจ้าของร่วม ศาลยังอาจนำวัตถุนั้นออกขายทอดตลาด ในขณะเดียวกันกฎหมายที่ใช้บังคับกฎหมายทรัพย์สินเกี่ยวกับการแต่งงานและการเป็นหุ้นส่วนจดทะเบียนก็มีวิธีการเพิ่มเติม การแบ่งการจัดสรรความเป็นเจ้าของ แต่เพียงผู้เดียวให้กับคู่สมรสหรือคู่กรณีคนใดคนหนึ่งจากการชดเชยค่าเสียหายทั้งหมดของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขว่าฝ่ายที่อ้างว่ามีผลประโยชน์สามารถพิสูจน์ได้ กฎเหล่านี้จะใช้กับทรัพย์สินทั่วไป และสัตว์ในเชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตามสัตว์ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ กล่าวคือสัตว์เลี้ยง ซึ่งจะถูกรับจัดสรรให้กับบุคคลที่สามารถดูแลสวัสดิภาพของสัตว์โดยการจัดหาที่พักได้ดีที่สุด ตามมาตรา 651a

นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ที่ต้องพิจารณา ได้แก่ สภาพแวดล้อมของคู่สัญญาซึ่งหมายถึง อายุสุขภาพ ความคล่องตัว สถานการณ์ครอบครัว ที่อยู่อาศัย เห็นได้ชัดว่าปัจจัยทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับสัตว์แต่ละชนิด และในท้ายที่สุดผู้พิพากษาต้องพิจารณาสถานการณ์ทางการเงินของคู่กรณีในข้อพิพาท อย่างไรก็ตามการพิจารณาสถานะทางการเงินไม่เป็นบ่งชี้บังคับโดยเด็ดขาด ดังที่เราได้กล่าวไปแล้ว

ข้างต้นสมาชิกสภานิติบัญญัติให้การยอมรับว่าต้องมีการชั่งน้ำหนักด้านอารมณ์ของสัตว์เลี้ยงเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของสัตว์เลี้ยง เช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ โดยสัตว์เลี้ยงที่มีความสัมพันธ์พิเศษกับมนุษย์และสัตว์ชนิดเดียวกัน ในกรณีนี้มีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากที่สัตว์เลี้ยงจะพัฒนาความผูกพันทางอารมณ์ที่รุนแรงกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและหรือสัตว์เลี้ยงในบ้านอื่น ๆ ซึ่งการแยกจากสัตว์เลี้ยงจากสัตว์เลี้ยงสายพันธุ์เดียวกัน เหล่านี้มักจะส่งผลเสียต่อความรู้สึกและทำให้เกิดผลเสียต่อสภาพทางอารมณ์ของสัตว์เลี้ยง

ซึ่งกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของสัตว์เลี้ยงในกรณีที่สัตว์เลี้ยงดังกล่าวเป็นสัตว์สังคม จากการพิจารณาของศาลซึ่งปรากฏในคดีหนึ่ง คู่สามีภรรยาเลี้ยงหนูตะเภาไว้ 2 ตัวหรือกระต่ายเลี้ยง 2 ตัวที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งคู่ยื่นฟ้องหย่าและทั้งคู่อ้างว่าเป็นเจ้าของสัตว์ แต่เพียงผู้เดียว โดยให้สัตว์ตัวหนึ่งแก่คู่สมรสแต่ละคน แต่ศาลก็จะต้องพิจารณาถึงสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญว่า สัตว์เลี้ยงดังกล่าวสามารถที่จะได้รับสวัสดิภาพที่ดีหรือไม่ในกรณีที่ต้องแยกกันอยู่ แต่เนื่องจากการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้วว่าหนูตะเภาและกระต่ายซึ่งเป็นสัตว์สังคมชนิดอื่น ๆ โดยกฎหมายกำหนดว่าสัตว์ดังกล่าวเป็นสัตว์สังคมของสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันไม่ว่าในกรณีใด ๆ เพราะมีเพียงสัตว์เลี้ยงเป็นสายพันธุ์เดียวกันเท่านั้นที่รับประกัน ความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ ดังนั้นเมื่อพิจารณาประกอบมาตรา 651a การแบ่งสัตว์ดังกล่าวซึ่งระหว่างคู่กรณีเพื่อมอบหมายความเป็นเจ้าของสัตว์เพียงให้กับคู่สมรสแต่ละคู่จึงไม่เป็นปัญหา⁷⁷

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากภายหลังศาลพิจารณาข้อเท็จจริงศาลก็จะมอบหมายสัตว์เลี้ยงให้แก่คู่กรณีฝ่ายที่สามารถดูแลสัตว์เลี้ยงได้ดีที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก ในกรณีที่ผู้พิพากษาแลเห็นว่าไม่มีฝ่ายใดสามารถจัดหาที่พักที่เพียงพอได้ กฎหมายที่บังคับใช้กับทรัพย์สินทั่วไปในการจัดการความเป็นเจ้าของร่วมจะถูกนำมาบังคับใช้ ซึ่งสัตว์เลี้ยงจะถูกนำออกประมูลหรือขาย นอกจากนี้ กฎหมายยังให้อำนาจผู้พิพากษา โดยผู้พิพากษาสามารถสั่งให้ฝ่ายที่ชนะคดีและศาลตัดสินให้ได้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องจ่ายค่าชดเชยให้อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจำนวนเงินของการชดเชยค่าเสียหายนี้จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษาซึ่งจะต้องพิจารณาตามหลักความยุติธรรมและความเท่าเทียม เนื่องจากข้อความของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องผู้แสดงความคิดเห็นบางคนมีความเห็นว่าการให้การชดเชยค่าเสียหายนั้นเป็นทางเลือก อย่างไรก็ตามต้องถือว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสูญเสียสิทธิของตนที่มีต่อสัตว์เลี้ยงตามคำสั่งศาลและไม่ได้สมัครใจ

⁷⁷ From Margot & Eveline, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 74* (p. 31)

นอกจากนี้ ม.651a ให้อำนาจผู้พิพากษาในระหว่างการดำเนินคดีสามารถสั่งให้ใช้มาตรการชั่วคราวที่จะเป็นได้ กล่าวคือ ให้กำหนดที่อยู่อาศัยของสัตว์เลี้ยง พร้อมทั้งให้อำนาจในการใช้สิทธิเข้าเยี่ยม และให้รวมถึงให้คู่สมรสทั้งสองฝ่ายสนับสนุนทางการเงินหรือ การจ่ายเงินสำหรับการดูแลรักษาสัตว์เลี้ยง ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาความเป็นเจ้าของทรัพย์สินในระหว่างการหย่า ซึ่งในส่วนของกรณีสัตว์เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ ผู้พิพากษาอาจกำหนดให้สัตว์เลี้ยงอยู่กับฝ่ายที่สามารถได้ผลประโยชน์จากสัตว์หรือผู้ที่แสดงได้ว่ามีผลประโยชน์เหนือกว่า ตัวอย่างเช่น สำหรับผู้ที่สามารถใช้สัตว์สำหรับการทำงาน เช่น ตำรวจ หรือ ชาวนา แต่ถ้าสัตว์ดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง จะต้องนำมาตรา 651a มาใช้ประกอบการพิจารณากล่าวคือ ในกรณีที่คู่กรณีพิพาทกันในเรื่องของการดูแลสัตว์เลี้ยงในระหว่างการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจึงมีอำนาจมอบหมายสิทธิในการดูแลสัตว์เลี้ยงชั่วคราวในระหว่างการพิจารณา ให้แก่บุคคลที่รับประกันได้ว่าสัตว์จะมีอยู่อาศัยที่ดี โดยจะมอบสัตว์เลี้ยงให้แก่บุคคลนั้นดูแลชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี

ตัวอย่างคดีที่ปรากฏในสมาพันธ์รัฐสวิสในกรณี ที่มีการหย่าและคู่สมรสทั้งสองฝ่ายต่างแย่งสิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง เช่น สามีและภริยากูหนึ่งหย่ากัน ในระหว่างที่สมรสกัน สามีเป็นผู้ซื้อสุนัข Simca (Germany Shepherd) ซึ่งสุนัขที่มีบทบาทสำคัญในการศึกษาของลูก ๆ ของพวกเขา พวกเขาเด็ก ๆ รักมันและภรรยาเป็นผู้พาสุนัขรักษาโดยสัตวแพทย์ ผู้ดูแลสุนัข และพาสุนัขไปเข้าหลักสูตรการฝึกสุนัข ซึ่งในกรณีเช่นนี้อาจไม่ยุติธรรมหากสุนัขจะต้องถูกบังคับให้ไปอยู่กับสามีซึ่งเป็นผู้ซื้อ ในขณะที่ภรรยาและเด็ก ๆ ให้การดูแลสุนัขและปฏิบัติกับสุนัขเช่นเดียวกับสมาชิกภายในครอบครัว ดังนั้นหากไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนผู้พิพากษาจะไม่สามารถตัดสินได้ว่าให้สุนัขอยู่กับภรรยา ถึงแม้ว่าหากสุนัขอยู่กับสามีอาจจะมีแนวโน้มที่มีความเสี่ยงมากกว่าอยู่กับฝั่งภรรยาที่อาจทำให้สุนัขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตึกกว่า ถ้ามองในแง่ที่ถือว่าสุนัขเป็นทรัพย์สินของสามี ซึ่งเป็นผู้ซื้อ ดังนั้น หากสัตว์ไม่มีสถานะในทางกฎหมายที่ชัดเจนและเปรียบเสมือนทรัพย์สินของเจ้าของ สถานะของสัตว์ของสัตว์ก็จะได้รับพิจารณาใหม่ในระหว่างที่มีการหย่า หากพิจารณาว่าสัตว์เป็นเพียงแค่ทรัพย์สิน สุนัขก็จะต้องอยู่กับสามีซึ่งเป็นผู้ซื้อทรัพย์สิน โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าสุนัขจะได้รับสวัสดิภาพที่ดี

ดังนั้น เมื่อมีกฎหมายที่ถือว่าการกำหนดสถานะของสัตว์โดยแยกหมวดหมู่ในการบังคับใช้กฎหมาย โดยไม่นำบทบัญญัติว่าด้วยทรัพย์สินมาบังคับใช้ มีผลให้พิพากษามีอำนาจใน

การที่จะตัดสินให้บุคคลที่สามารถดูแลสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงได้ดีกว่า โดยพิจารณาจากตัวสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก⁷⁸

2) การประเมินมูลค่าความรับผิดชอบที่เกิดจากการกระทำโดยละเมิดสำหรับความเสียหายและบาดเจ็บจากการที่สัตว์เลี้ยงโดนทำร้าย

ในส่วนของ การพิจารณาค่าสินไหมทดแทนอันเกิดเนื่องจากการกระทำละเมิด ไม่ปรากฏความชัดเจนในส่วนของ การตีความว่าในกรณีใดที่ถือว่าเป็นความเสียหาย ตามที่ศาลสูงสุดของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการคำนวณความเสียหาย คือ ฐานะทางการเงินของโจทก์ ก่อนและหลังจากการกระทำ หรือการละเว้นของจำเลย (พิจารณาจากแนวคิดที่ว่างบุคคลของโจทก์แสดงการสูญเสียทางการเงินอันเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลย ผู้ที่ทำให้ทรัพย์สินเสียหาย หรือถูกทำลายจนไม่อาจได้รับคืนซึ่งมีคุณค่าทางอารมณ์เกี่ยวกับตัวทรัพย์สินนั้น ยกเว้น ในกรณีที่การกระทำของจำเลยก่อให้เกิดความบาดเจ็บต่อสิทธิโดยธรรมชาติของบุคคล (ละเมิดต่อบุคลิกภาพของโจทก์)) โดยทั่วไป หากทรัพย์สินถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง จำเลยจะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายในการทดแทนสิ่งที่ยียบเท่ากัน หากทรัพย์สินเสียหายเป็นการเล็กน้อย จะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายที่สมเหตุสมผลในการซ่อมแซมตลอดจนมูลค่าที่ลดลงก็ถือว่าเป็นตัวชี้วัดความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนในการเรียกคืนสำหรับค่าเสียหาย นอกจากโจทก์จะมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหาย แต่โจทก์ก็ยังมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายและการกระทำโดยละเว้นของจำเลยอีกด้วย

ในส่วนของ การคิดค่าเสียหายเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายละเมิด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื่องจากก่อนหน้าที่จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายเป็นเพียงแค่ทรัพย์สิน ซึ่งหลักในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทน หากสัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตเจ้าของมีสิทธิที่เรียกค่าทดแทนของสัตว์ หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการรักษาสัตว์ (ค่ารักษาพยาบาล) แล้วแต่กรณีตราบใดที่ค่ารักษาพยาบาลไม่สูงกว่าจำนวนเงินสำหรับค่าทดแทน ซึ่งส่วนใหญ่ศาลจะไม่ตัดสินให้ให้จ่ายค่าใช้จ่ายด้านสัตวแพทย์ที่สูงไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม

ต่อมาในปี 2546 จนถึงปัจจุบัน ภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงได้มีการแก้ไขกฎหมายในหมวดละเมิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนซึ่งปรากฏอยู่ใน มาตรา 42 ววรรค 3 ย่อหน้า ibis ของ (Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code (Part Five: The Code

⁷⁸ From Goetschel, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5* (p. 4)

of Obligations) ซึ่งเกี่ยวข้องกับกำนวนความเสียหายสำหรับค่าใช้จ่ายด้านสัตวแพทย์ที่เกิดขึ้น ใน ส่วนของการพิจารณาค่าใช้จ่ายในการรักษาสัตว์ โดยผู้พิพากษาสามารถตัดสินให้ค่าทดแทน สำหรับค่าใช้จ่ายด้านสัตวแพทย์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการบาดเจ็บของสัตว์เลี้ยง แม้ว่าค่าใช้จ่าย เหล่านี้จะสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงของสัตว์ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 42 วรรค 3⁷⁹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสำคัญทางคุณค่าของสัตว์ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เนื่องจากในปัจจุบันค่าใช้จ่ายด้าน สัตวแพทย์นั้นมีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าของตัวสัตว์ จึงสามารถเรียกกร้องค่าทดแทนสำหรับค่าใช้จ่ายได้ ครอบคลุมเท่าที่ค่าใช้จ่ายนี้สมเหตุสมผล แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากกฎหมายไม่ได้ระบุความสมเหตุสมผล อย่างรายละเอียด ก็เป็นหน้าที่ของนักวิชาการและผู้พิพากษาในการพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาได้ ซึ่งข้อมูลตามรายงานที่ปรากฏในเอกสาร โดยในส่วนใหญ่ผู้พิพากษา จะต้องพิจารณาว่าหากอยู่ในฐานะของโจทก์จะดำเนินการอย่างไรหาก บุคคลนั้นต้องจ่ายค่ารักษาสัตว์ที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ดังนั้นในแง่หนึ่งผู้พิพากษาต้องพึงระลึกถึงสังคม และกฎหมายโดยทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์เลี้ยงที่ควรค่าแก่การ ได้รับความคุ้มครอง แต่ในขณะที่เดียวกันหากอยู่ในฐานะ โจทก์และเป็นเจ้าของสัตว์ก็จะต้องพิจารณา ปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ชนิดของสัตว์อายุ และสุขภาพของสัตว์ คุณค่าความสามารถในการดำรง อยู่ของการรักษาจากมุมมองของวิทยาศาสตร์การสัตวแพทย์ตลอดจนผลประโยชน์สูงสุดของสัตว์เลี้ยง ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพสัตว์ และจะไม่นำสถานะทางการเงินของโจทก์มาใช้ประกอบการพิจารณา เนื่องจากหากค่าใช้จ่ายในการรักษาสูงจะไม่สมเหตุสมผลในแง่วิธีการประเมินค่าทดแทน หากโจทก์มี ปัญหาทางการเงินและจะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ขัดต่อเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมาย⁸⁰

นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขโดยเพิ่มเติม มาตรา 43 วรรค 1⁸¹ โดยให้อำนาจผู้พิพากษาใน การกำหนดค่าทดแทนสำหรับมูลค่าทางจิตใจแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง ภายใต้สถานการณ์บางอย่าง ซึ่ง บทบัญญัติเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการคำนวณค่าเสียหายอันเนื่องจากการกระทำละเมิดจะต้อง พิจารณาถึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงอย่างน้อยต้องมีผลประโยชน์มากกว่าผลประโยชน์ทาง การเงิน ซึ่งมาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะสัตว์เลี้ยงที่อยู่ในสภาพแวดล้อมภายในบ้านและไม่ได้เลี้ยงไว้เพื่อ วัตถุประสงค์ในการทางพาณิชย์หรือเพื่อหากำไร

⁷⁹ Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code (Part Five: The Code of Obligations, Article 42, para 3.

⁸⁰ From Margot & Eveline, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 74*

⁸¹ Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code (Part Five: The Code of Obligations, Article 43, para 1

ในการพิจารณาความหมายของสัตว์เลี้ยงตามมาตรา 43 วรรค 1 จากการศึกษาทางกฎหมายจึงได้ข้อสรุป ในการแยกความแตกต่างสัตว์ในเชิงพาณิชย์และสัตว์เลี้ยง กล่าวคือ หากสัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต โดยสัตว์เลี้ยงกล่าวได้รับการดูแลเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดกับเจ้าของหรือผู้ดูแล ความใส่ใจในตัวของผู้เลี้ยงที่มีต่อสัตว์ในทางอารมณ์จะต้องมีค่าหนึ่งถึงตัวสัตว์มากกว่าผลประโยชน์ทางการเงิน ซึ่งหากผลประโยชน์ทางการเงินเหนือกว่า หรือสัตว์ดังกล่าวไม่ได้ถูกเลี้ยงไว้ใกล้ชิดหรือเป็นส่วนตัวระหว่างเจ้าของ จะถือเป็นสัตว์ในทางการค้าหรือในเชิงพาณิชย์ และความเสียหายจะถูกกำหนดตามวิธีการประเมินค่าสินไหมทดแทนแบบเดิมก่อนที่จะมีการแก้ไขในสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3) สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมายมรดก

ในกฎหมายสมพันธรัฐสวิสสัตว์เลี้ยงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินของผู้ตาย เนื่องจากไม่อาจมีสถานะเป็นบุคคลได้ตามกฎหมาย สัตว์เลี้ยงของผู้ตายจะถูกจัดสรรและแบ่งปันให้กับทายาทเช่นเดียวกับทรัพย์สินอื่นของผู้ตาย หากผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ อย่อย่างใดก็ตามหากสัตว์ดังกล่าวมีคุณสมบัติเป็นสัตว์เลี้ยง และมีข้อโต้แย้งกันระหว่างทายาทที่มีสิทธิในการรับมรดก การแบ่งปันทรัพย์สินมรดกในกรณีทรัพย์สินดังกล่าวจะนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 651a มาบังคับใช้ เนื่องจากในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ถึงแม้สถานะของสัตว์เลี้ยงจะแยกออกจากทรัพย์สินทั่วไปก็ตามแต่สัตว์เลี้ยงก็ยังไม่มีความสามารถในการเป็นทายาทหรือมรดก แต่ในหลาย ๆ กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของสัตว์เลี้ยงอาจต้องการให้แน่ใจว่าสัตว์เลี้ยงของพวกเขาจะได้รับการดูแลเมื่อตาย ดังนั้นกฎหมายจึงให้อำนาจผู้ตายทำพินัยกรรม สามารถกำหนดภาระหรือเงื่อนไขในการจัดการพินัยกรรมของตนเองได้ (พินัยกรรมหรือข้อตกลงในพินัยกรรม) นอกจากนี้ยังให้สิทธิผู้ทำพินัยกรรมสามารถสร้างมูลนิธิโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายได้

ภายใต้กฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งของสมพันธรัฐสวิสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกนั้น ทายาทจะมีสิทธิได้รับทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของผู้ตาย ในขณะที่ผู้ตายเสียชีวิต หากมีทายาทหลายคน ทายาทจะเป็นเจ้าของในทรัพย์สินร่วมกัน โดยหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ซึ่งปรากฏในมาตรา 653 เนื่องจากจะถือว่าทายาทเป็นหุ้นส่วน จนกว่าทรัพย์สินจะถูกแบ่งตามกฎหมาย และทายาททุกคนมีสิทธิเรียกร้องให้แบ่งกองมรดกได้ตลอดเวลา ในกรณีที่ไม่มีข้อพิพาท ทายาททุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดก ดังนั้นหากทายาทซึ่งเป็นเจ้าของร่วม ไม่สามารถตกลงเรื่องการจัดสรรสัตว์เลี้ยงได้

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สิน ในการพิจารณา ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสัตว์ว่า สัตว์ดังกล่าวเป็น สัตว์ในเชิงพาณิชย์หรือเป็นสัตว์เลี้ยงเพื่ออยู่เป็นเพื่อน หากในกรณีเป็นสัตว์ในเชิงพาณิชย์ จะได้รับการ จัดสรรตามกฎหมายทั่วไป ตามกฎหมายมรดก กล่าวคือ ทายาทจะต้องแบ่งมรดกให้แก่ทายาทที่มี สิทธิ ซึ่งหากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็อาจจะให้มีการจับฉลาก โดยจะไม่นำความสัมพันธ์ระหว่าง ทายาทกับสัตว์มาใช้ประกอบในการพิจารณา อย่างไรก็ตาม หากสัตว์ดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง จะนำ บทบัญญัติกฎหมายมาตรา 651A มาบังคับใช้ โดยการพิจารณาสวัสดิภาพและผลประโยชน์สูงสุด ของสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งสำคัญ

นอกจากนี้ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งของสมาพันธรัฐสวิส บุตร คู่สมรส และบิดา มารดา เป็นทายาทตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้บุคคลสามารถจำหน่ายทรัพย์สินทั้งหมดได้ตามดุลยพินิจ ของเขาหากไม่มีทายาทตามกฎหมาย แล้วแต่กรณี ผู้ทำพินัยกรรมสามารถตั้งทายาทคนเดียวหรือ หลายคน หรือผู้รับผลประโยชน์ซึ่งได้รับมรดกบางส่วนทรัพย์สิน โดยสามารถกำหนดภาระหรือ เงื่อนไขซึ่งกำหนดไว้ในพินัยกรรม ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงตั้งแต่หนึ่งตัวขึ้นไป ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะมีการ (ค่าใช้จ่าย) ในการดูแลสัตว์เพื่อรับมรดก

ในส่วนของการกำหนดเนื้อหาภาระในการดูแลสัตว์ ผู้ทำพินัยกรรมอาจกำหนด เนื้อหา ในการทำพินัยกรรม โดยผู้ทำพินัยกรรมอาจกำหนดเนื้อหาของเงื่อนไขหรือภาระภายใต้ กรอบของกฎหมาย โดยระบุเงื่อนไขโดยละเอียดเกี่ยวกับ อาหาร ที่อยู่อาศัย การดูแลทางการแพทย์ หรือเพียงคำแนะนำในขั้นพื้นฐาน ยกตัวอย่างในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ระบุประเภทของการ ดูแล ดังนี้ บุคคลควรดูแลสุนัข ตามข้อกำหนดกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ อย่างไรก็ตาม นอกจากนี้เขาคควรพิจารณาเจตจำนงของผู้ตายเกี่ยวกับประเภทของการดูแลที่ต้องการสำหรับ สัตว์ เลี้ยงและจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะต้องกำหนดภาระอย่างชัดเจน เพื่อให้มีผลบังคับ ใช้ตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทำพินัยกรรมอาจร้องขอให้ทายาทดูแลสัตว์เลี้ยงของตน ซึ่งอาจ เป็นภาระของทายาทในการดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นการส่วนตัวหรือ จัดให้บุคคลภายนอกดำเนินการ ดังกล่าว ซึ่งการกำหนดภาระหรือเงื่อนไขดังกล่าวให้มีอยู่ตราบเท่าที่สัตว์เลี้ยงดังกล่าวมีชีวิต ซึ่งอยู่ ปรากฏในมาตรา 482 วรรค 1 ของ (The Swiss Civil Code)

ดังนั้น สมาคมป้องกันการทารุณกรรมสัตว์จึงสามารถเรียกร้องให้มีการบังคับให้เป็นไป ตามเงื่อนไขที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำไว้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ข้อกำหนดตามพินัยกรรม จะถูกบังคับ ใช้อย่างถูกต้อง โดยให้แต่งตั้งบุคคลหนึ่งคนหรือหลายคนที่มีความสามารถทางกฎหมายในการ

ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของผู้ทำพันธกรรมเนื่องจากสัตว์ไม่อาจมีสถานะเป็นทายาทและมีความสามารถในการรับมรดกได้ จึงทำให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 482 วรรค 4⁸² หากสัตว์เลี้ยงได้รับพันธกรรม การกำหนดภาระเงื่อนไขในส่วนนี้ ถือว่าเป็นภาระของบุคคลซึ่งได้รับมรดกมีหน้าที่จะต้องจัดการดูแลสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่เจ้ามรดกกำหนด จึงถือได้ว่า บทบัญญัตินี้ตีความได้ว่าเป็นการกำหนดให้สามารถทำพันธกรรมยกทรัพย์สินให้แก่สัตว์เลี้ยงและกำหนดภาระในการดูแลสัตว์ ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 482 วรรค 4 ให้ใช้บังคับกับสัตว์ทุกชนิดและรวมถึงสัตว์เลี้ยง ที่ได้รับการพิจารณาในพันธกรรม ตราบเท่าสามารถกำหนดให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ปรากฏในพันธกรรม

นอกจากนี้ กฎหมายแพ่งของสมาพันธรัฐสวิส ยังเปิดโอกาสให้ผู้ทำพันธกรรมสามารถสร้างมูลนิธิเมื่อเขาเสียชีวิต โดยผู้ทำพันธกรรมสามารถอุทิศทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเพื่อสร้างมูลนิธิโดยมีวัตถุประสงค์พิเศษบางอย่าง ซึ่งอาจเป็นการอุทิศสมบัติให้กับมูลนิธิเพื่อมีหน้าที่ในการดูแลสัตว์เลี้ยงของตน โดยตรงก็ได้ แต่มูลนิธิดังกล่าวจะสามารถสร้างขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ดังนั้นการสร้างมูลนิธิที่เหมาะสม จึงต้องพิจารณาประกอบประมวลกฎหมายแพ่งสวิสเซอร์แลนด์ มาตรา 80⁸³

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า สมาพันธรัฐสวิสได้มีการสร้างบทบัญญัติที่เป็นการยกระดับสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง โดยถือว่าสัตว์ไม่ใช่ทรัพย์สิน และการบังคับใช้กฎหมายจะไม่นำบทบัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สินมาบังคับใช้ โดยแยกการบังคับใช้กฎหมายออกจากกัน และมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง

3.3 กฎหมายราชอาณาจักรสเปน

ก่อนที่จะมีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งของราชอาณาจักรสเปน สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงยังคงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป ต่อมาราชอาณาจักรสเปน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในสถานะของสัตว์เลี้ยงจึงได้มีการเสนอให้แก้ไขสถานะของสัตว์ในประมวลกฎหมายแพ่ง ดังต่อไปนี้

⁸² The Swiss Civil Code, Article 482 para 4

⁸³ The Swiss Civil Code, Article 80

สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่ง การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในราชอาณาจักรสเปน เกิดเนื่องจากกลุ่มรัฐสภาพลเมืองได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมาย และได้รับการอนุมัติเป็นเอกฉันท์จากรัฐสภาเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2017 ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิรูปกฎหมายที่จำเป็น โดยการสร้างหมวดหมู่พิเศษของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง โดยถือว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต และเป็นการปฏิรูปกฎหมายที่สำคัญว่าสัตว์เลี้ยงจะไม่ถูกพิจารณาผ่านทางกระบวนการทางกฎหมายว่าเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป ไม่มีชีวิตจิตใจ ซึ่งบัญญัติอยู่ใน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 511-1 (3) บัญญัติว่าสัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน และสัตว์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ โดยกฎหมายที่มุ่งใช้บังคับกับสัตว์จะต้องพิจารณาเพื่อให้สอดคล้องต่อธรรมชาติของสัตว์⁸⁴

จุดประสงค์หลักของการแก้ไขสถานะของสัตว์ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อการปรับเปลี่ยนแง่มุมที่เกี่ยวข้องของประมวลกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและการครอบครองสัตว์ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพื่อจะแก้ปัญหาในกรณีที่เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและการครอบครองสัตว์เลี้ยง โดยการสร้างหมวดหมู่พิเศษในประมวลกฎหมายแพ่งที่แตกต่างจากเดิม⁸⁵ ซึ่งสัตว์เลี้ยงได้รับการกำหนดให้เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก เนื่องจากสัตว์เลี้ยงมีความรู้สึก สามารถได้รับความเจ็บปวด และยังรวมถึงความทุกข์ทรมานและอารมณ์เชิงบวกของสัตว์เลี้ยง

โดยผลจากการเปลี่ยนสถานะทางกฎหมายของราชอาณาจักรสเปน เพื่อที่ความต้องการจะแก้ไขปัญหาการพิจารณาโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่มีลักษณะแยกหมวดหมู่ของสัตว์เลี้ยงแตกต่างจากการพิจารณาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทั่วไปอย่างชัดเจน โดยแยกกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับ คน สัตว์ และทรัพย์สินทั่วไปอย่างชัดเจน⁸⁶ และส่งผลในทางกฎหมายดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทในครอบครัวในกรณีที่มีการหย่า หรือการแยกกันอยู่ กฎหมายของราชอาณาจักรสเปน ผู้พิพากษาสามารถตัดสินให้ทั้งสองฝ่ายสามารถดูแลสัตว์เลี้ยงร่วมกันได้ ซึ่ง

⁸⁴ Civil Code of Catalonia , Article Art. 511-1 (3)

⁸⁵ From The De-Objectification of Animals in the Spanish Civil Code, by Giménez-Candela, 2018, *dA.Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies)*, 9/3(1), 28-47

⁸⁶ From Giménez-Candela, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85*

คล้ายกับวิธีการดูแลร่วมกันในกรณีของเด็กในการยุติการหย่า กล่าวคือ สัตว์เลี้ยงได้รับการปฏิบัติ เช่นเดียวกับมนุษย์ไม่ใช่วัตถุ โดยคู่สมรสสามารถเขียนข้อตกลงการดูแลสัตว์เลี้ยงและนำเสนอต่อศาล ในข้อตกลงนี้ ทั้งสองฝ่ายจะต้องอธิบายถึงผลประโยชน์สูงสุดของตนว่าเหตุใดจึงควรเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ดีที่สุด ข้อตกลงควรแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าใครควรได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลสัตว์เลี้ยง และผู้พิพากษาสามารถตัดสินใจให้ทั้งสองฝ่ายสามารถดูแลสัตว์เลี้ยงร่วมกันได้ แต่อย่างไรก็ตามใน สหราชอาณาจักรสเปน สถานะของสัตว์เลี้ยงก็ไม่อาจมีสถานะเช่นเดียวกับมนุษย์แต่มีการพิจารณาแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป และในขณะที่เดียวกันหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพบว่าตนเอง ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมในการได้รับสิทธิในการดูแลสัตว์เลี้ยงก็สามารถที่จะแต่งตั้งทนายความเพื่อดำเนินการฟ้องร้องเพื่อให้ได้สิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง⁸⁷

ตัวอย่าง การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงภายหลังจากที่มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง ซึ่งปรากฏในการพิจารณาโดยผู้พิพากษาในกรุงมาดริดได้พิจารณาให้ทั้งสองฝ่าย รับผิดชอบร่วมกัน และเป็นดูแลสัตว์เลี้ยงร่วมกัน และใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาโดยคำนึงถึงความรักที่มีต่อสัตว์เลี้ยงของพวกเขา โดยไม่ได้พิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงมีความสามารถในการรับความรักจากบุคคลอื่นได้ซึ่งไม่ใช่เจ้าของสัตว์เลี้ยงแต่แรก ซึ่งผู้พิพากษาพิจารณาว่าความเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง ไม่ว่าจะเจ้าของโดยเป็นผู้ซื้อสัตว์เลี้ยงหรือเป็นผู้รับเลี้ยงก็ไม่มีฐานะพิเศษใด ๆ เมื่อพิจารณาถึงความรัก ความผูกพันของผู้ยื่นฟ้องเพื่อให้ได้สิทธิในการดูแลสัตว์เลี้ยง และทนายความที่น่าคดีขึ้นฟ้องต่อศาลกล่าวว่าคำตัดสินในคดีดังกล่าว ถือเป็นคำตัดสินที่มีสำคัญต่อการยอมรับว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งที่มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป เพราะหากสถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปจะช่วยให้กรณีที่เกิดข้อพิพาทและสัตว์เลี้ยงควรจะต้องอยู่กับบุคคลใดได้รับการพิจารณาที่สะดวกขึ้น ภายหลังจากที่มีการหย่า ซึ่งคดีได้ถูกยื่นฟ้องโดยฝ่ายหญิงในเดือนกันยายน 2020 มติของผู้พิพากษา ลงวันที่ 7 ตุลาคม และต่อมาสภากรองเกรสของราชอาณาจักรสเปน ได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเพื่อกำหนดว่าสัตว์เลี้ยงควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกมากกว่าจะเป็นเพียงแค่ทรัพย์สินทั่วไป⁸⁸

⁸⁷ From *Spain Passes Law That Treats Pets as Humans: Pets Custody in Spain and the US with Spain set to give pets*, by Cosmofeel, 2022, Retrieved from <https://cosmofeel.com/spain-pet-dog-cat-law-custody/>

⁸⁸ From *Couple in Spain granted joint custody of their pet dog, Panda, in rare ruling*, by Simon, 2021, Retrieved from <https://www.newsbreak.com/news/2416064829306/couple-in-spain-granted-joint-custody-of-their-pet-dog-panda-in-rare-ruling>

ในขณะที่เดียวกันได้มีคำตัดสินในลักษณะเดียวกันซึ่งปรากฏในคดีที่เกี่ยวข้องกับการหย่าในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นคือสัตว์เลี้ยงในราชอาณาจักรสเปน โดยนางลอลา การ์เซีย (Lola García) ทนายความที่เชี่ยวชาญด้านสิทธิสัตว์และเป็นตัวแทนโจทก์ได้นำคดีนี้ขึ้นสู่ศาลภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงปี 1987 ซึ่งราชอาณาจักรสเปน ได้ให้สัตยาบันในปี พ.ศ. 2560 เพื่อคุ้มครองสัตว์เลี้ยงเป็นข้อโต้แย้งเพื่อสนับสนุนสิทธิของลูกความของเธอที่มีต่อสัตว์เลี้ยง ซึ่งภายใต้อนุสัญญาดังกล่าวคู่สมรสที่ยังไม่ได้แต่งงาน ศาลได้ตัดสินให้ถือว่าเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกันและในฐานะดูแลร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงสิ่งของ และมุ่งเน้นไปที่สวัสดิภาพของสัตว์ ความผูกพันทางอารมณ์ และความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลสัตว์เลี้ยง โดยนางการ์เซียได้ระบุถึงสัญญาในการรับเลี้ยงสัตว์เลี้ยง ค่ารักษาด้านสัตวแพทย์ และรูปถ่ายของระหว่างสามี ภรรยา และสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีลักษณะเกี่ยวกับการถ่ายรูปครอบครัวเพื่อเป็นหลักฐาน และผู้พิพากษาได้พิจารณาตัดสินว่า หลักฐานในการพิจารณาคดีเผยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับสุนัขที่ควรได้รับการเป็นผู้อุปการตามกฎหมาย และได้รับการตัดสินให้สัตว์เลี้ยงได้รับการดูแลระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสลับกันคนละ 1 เดือน ซึ่งคดีนี้ไม่ใช่คดีแรกที่คู่กรณีในราชอาณาจักรสเปน ได้รับการดูแลร่วมกันของสัตว์เลี้ยงในปี 2019 ผู้พิพากษาในบายาโดลิด (Valladolid) ได้ตัดสินคดีโดยให้คู่กรณีระหว่างสามีและภรรยาในคดีหย่าได้รับการดูแลสุนัขของร่วมกัน คือ สุนัขพันธุ์ West Highland Terrier ชื่อ Cachas แต่ละฝ่ายสามารถใช้เวลากับสัตว์เลี้ยงตัวนี้ได้หกเดือนต่อปี โดยกาเซียร์ซึ่งเป็นตัวแทนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในขณะนั้นได้นำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของราชอาณาจักรสเปน มาบังคับใช้เพื่อโต้แย้งว่าสัตว์เลี้ยงควรที่จะได้รับความดูแลร่วมกัน แต่เนื่องจากสุนัขไม่สามารถที่แบ่งครึ่งได้เนื่องจากเป็นสิ่งมีชีวิต ดังนั้นผู้พิพากษาจึงให้สิทธิในการดูแลร่วมกัน โดยให้สิทธิแต่ละฝ่ายในการอยู่ร่วมกัน สุนัขคนละหนึ่งเดือนสลับกัน และแบ่งปันค่าสัตวแพทย์และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่นเดียวกับการดูแลเด็กร่วมกัน⁸⁹

2) สัตว์เลี้ยงไม่เป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปที่เจ้าหน้าที่จะสามารถร้องขอให้นำยึดมาเพื่อชำระหนี้ได้ตามคำพิพากษา⁹⁰

กล่าวโดยสรุปราชอาณาจักรสเปน ได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงโดยสัตว์เลี้ยงไม่ถือเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป และมีการจำแนกหมวดหมู่กฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะ และจะต้องพิจารณาเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสัตว์เลี้ยงชนิดนั้น ซึ่งผลจากการแก้ไขส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนของกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง เช่น ใน

⁸⁹ From Simon, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 88*

⁹⁰ From Giménez-Candela, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85*

กรณีที่มีการฆ่าและทรัพย์สินที่เกิดการพิพาทกันระหว่างคู่สามีภรรยาเป็นสัตว์เลี้ยง และในกรณีที่ทรัพย์สินที่ต้องการจะนำยึดตามคำพิพากษาเป็นสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

3.4 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการเสนอให้แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง ดังต่อไปนี้

สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่ง ในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในวันที่ 1 กันยายน ค.ศ.1990 ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับสถานะสัตว์ โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมสถานะของสัตว์ ซึ่งปรากฏใน

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมนี ๆ มาตรา 90a⁹¹ ได้บัญญัติไว้ว่า สัตว์ไม่เป็นทรัพย์สิน และสัตว์จะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายพิเศษ โดยสัตว์จะอยู่ภายใต้บทบัญญัติทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น⁹²

ผลจากการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยง ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อสิทธิและหน้าที่ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ดังต่อไปนี้

1) บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตนเองได้อย่างเต็มที่ ครอบคลุมที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือสิทธิของบุคคลภายนอก และสามารถกีดกันผู้อื่นจากการเข้ามาแทรกแซงได้ทั้งหมด แต่มีข้อยกเว้นหากทรัพย์สินดังกล่าวนั้นคือสัตว์เลี้ยง เจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องคำนึงถึงข้อกำหนดพิเศษในการคุ้มครองสัตว์ด้วยเมื่อใช้อำนาจของตน (ประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 903)⁹³

2) การพิจารณาค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงมีความเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับสาธารณรัฐออสเตรีย กล่าวคือ ในกรณีที่เกิดการกระทำ

⁹¹ Germany Civil Code ,Section 90a

⁹² From *The Legal status animal in Germany*, by Stack Exchange Inc., 2019, Retrieved from <https://law.stackexchange.com/questions/41860/legal-status-of-animals-in-germany>

⁹³ Germany Civil Code ,Section 903

ละเมิดต่อสัตว์เลี้ยง ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของสัตว์ที่ถูกกระทำละเมิดเป็นจำนวนเงิน และค่าใช้จ่ายจากการรักษาสัตว์เลี้ยงซึ่งได้รับบาดเจ็บ แม้ว่าจำนวนเงินค่ารักษาพยาบาลจะเกินมูลค่าของตัวสัตว์เลี้ยงก็ตาม (ประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 251)⁹⁴

3) ให้อำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาหากมาตรการทางกฎหมายมีผลกระทบต่อสัตว์เลี้ยง ศาลจะต้องตัดสินโดยคำนึงถึงการประเมินความรับผิดชอบของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์เลี้ยง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 765a (Zivilprozessordnung))⁹⁵

4) การยกเว้นการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นคือสัตว์เลี้ยงไม่ใช่สัตว์เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในการบังคับคดี แต่หากเจ้าหนี้ทำการร้องขอ ศาลอาจพิจารณาให้สามารถยึดสัตว์เลี้ยงได้ หากสัตว์ดังกล่าวมีมูลค่าสูง หากการยกเว้นการยึดสัตว์เลี้ยงจะทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้มากเกินไปเกินสมควรและก่อให้เกิดความไม่สมเหตุสมผล หากพิจารณาโดยการชั่งน้ำหนักเพียงเพื่อการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงและผลประโยชน์ของลูกหนี้โดยชอบด้วยกฎหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศเยอรมนี มาตรา § 811c (Zivilprozessordnung)) แต่ก็มีข้อกำหนดห้ามในการยึดสัตว์เลี้ยงที่มีมูลค่าต่ำกว่า 220 ปอนด์ (มาตรา 811 No. 14 ZPO)⁹⁶

กล่าวโดยสรุปประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์ในทางกฎหมายสัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินในลักษณะเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป โดยแยกหมวดหมู่กฎหมายที่บังคับใช้กับสัตว์โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงแยกออกจากทรัพย์สิน ซึ่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมาย โดยเจ้าของสัตว์เลี้ยงแม้จะมีอำนาจความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนก็ตามแต่ถ้าหากทรัพย์สินนั้นคือสัตว์เลี้ยง อำนาจของเจ้าของสัตว์เลี้ยงก็ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ด้วย นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการคำนวณค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่เกิดการกระทำละเมิดและสัตว์ดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง และอำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีว่าสัตว์ดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยงซึ่งมีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป เป็นต้น

⁹⁴ German Civil Code (BGB), Section § 251.

⁹⁵ From Giménez-Candela, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85*

⁹⁶ Code of Civil Procedure (Zivilprozessordnung), Section § 811c.

3.5 กฎหมายสาธารณรัฐออสเตรีย

สาธารณรัฐออสเตรีย ได้มีการเสนอให้แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งดังต่อไปนี้

สถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐออสเตรีย เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ ซึ่งในก่อนที่จะมีการแก้ไขเพื่อเปลี่ยนสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงยังคงเป็นเพียงทรัพย์สิน ต่อมาจึงได้มีการแก้ไขกฎหมายโดยการจำแนกประเภทของสัตว์เลี้ยง โดยการสร้างสถานะทางกฎหมายแยกต่างหากจากทรัพย์สินเพื่อนำมาบังคับใช้สำหรับสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะ ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2531⁹⁷ โดยปรากฏในบทบัญญัติ

มาตรา 285A of ABGB (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) บัญญัติว่า สัตว์เลี้ยงไม่ใช่ทรัพย์สิน ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ กฎข้อบังคับที่ใช้กับทรัพย์สินมีผลบังคับใช้กับสัตว์ได้ทราบเท่าที่ไม่ขัดแย้ง⁹⁸ กล่าวคือ สัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติที่บังคับใช้กับทรัพย์สินจะนำมาบังคับใช้ได้ต่อเมื่อไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติในการคุ้มครองสัตว์

ซึ่งผลจากการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในสาธารณรัฐออสเตรีย ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง ดังต่อไปนี้

1) การคำนวณค่าสินไหมทดแทนอันจากการกระทำละเมิดของบุคคลภายนอกเปลี่ยนแปลงไป และมูลค่ามากขึ้น หากสัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บ และมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจากการรักษาหรือพยายามที่จะทำการรักษา บุคคลผู้กระทำละเมิดจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้จ่ายตามความเป็นจริง แม้จะเกินกว่ามูลค่าตัวสัตว์เลี้ยงก็ตาม (ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 1332)

2) สัตว์เลี้ยงเป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ภายใต้การบังคับคดี หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาชนะคดีและจะต้องทำการยึดทรัพย์สิน (Exekutionsordnung) ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถือได้ว่า

⁹⁷ From *The Juridical Regime Of Animals Accordind To The New Romanian Civil Code*, by Cercel, 2011, Retrieved from [http://dp2011.sehnalek.cz/files/prispevky/03%20ZVIRE/CERCEL_SEVASTIAN_\(6999\).pdf](http://dp2011.sehnalek.cz/files/prispevky/03%20ZVIRE/CERCEL_SEVASTIAN_(6999).pdf)

⁹⁸ From *The Civil Code of Austria, Section 285a*, by Global Animal Law Gal Association, 2012, Retrieved from <https://www.globalanimallaw.org/database/national/switzerland/>

เป็นบทบัญญัติที่ข้อยกเว้นในการห้ามยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง ซึ่งการพิจารณาสัตว์เลี้ยงจะต้องเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความผูกพันกับเจ้าของสัตว์เลี้ยง ไม่ใช่สัตว์เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 250 (4) or § 250 EO (4))⁹⁹

กล่าวโดยสรุปการเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง ซึ่งบทบัญญัติในลักษณะที่เป็นการจำแนกประเภทสัตว์ออกจากทรัพย์สิน แต่ก็ไม่ได้ทำให้มีสถานะและสิทธิเทียบเท่าบุคคลได้ตามกฎหมาย แต่ถึงกระนั้นก็ตามการเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์ก็เป็นการสร้างความรับรู้ให้แก่บุคคลและการบังคับใช้กฎหมายโดยศาลจะคำนึงถึงการพิจารณานโยบายในการให้เหตุผลในการพิจารณาคดีและการบังคับคดีหากสัตว์ดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง และจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญ โดยสัตว์เลี้ยงได้รับการปกป้องคุ้มครองในสิทธิและสวัสดิภาพภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจากการศึกษาผลที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายหลังจากที่มีการแก้ไขโดย Geeta Shyam ได้กล่าวว่า การที่กฎหมายของสาธารณรัฐออสเตรเลีย ให้การยอมรับสถานะของสัตว์ตามประมวลกฎหมายแพ่ง ส่งผลให้สาธารณรัฐออสเตรเลียเป็นประเทศมีมาตรฐานและกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงที่ดีประเทศหนึ่ง¹⁰⁰

3.6 กฎหมายสาธารณรัฐโปรตุเกส

สาธารณรัฐโปรตุเกส ได้มีการเสนอให้แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งดังต่อไปนี้

สถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายแพ่ง เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2559 รัฐสภาของสาธารณรัฐโปรตุเกส ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ ว่าสัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป โดยได้ให้คำนิยามคำว่าทรัพย์สินซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 1302 “ทรัพย์สิน หมายถึงเฉพาะสิ่งที่จับต้องได้ เคลื่อนย้ายได้ หรือเคลื่อนไหวไม่ได้เท่านั้น” และได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง โดยให้คำนิยามสถานะของสัตว์เลี้ยงว่าเป็น สิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก โดยข้อเสนอเบื้องต้นในการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งได้มีการเสนอให้แก้ไขเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2559 โดย PAN (Persons, Animals, Nature), Socialist Party (PS), The Left Block (BE) and the Social

⁹⁹ From Giménez-Candela, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85*

¹⁰⁰ From *The Legal Status of Animal : The World rethinks its position*, by Shyam, 2015, Retrieved from <https://www.altlj.org/feature-articles/980-the-legal-status-of-animals-the-world-rethinks-its-position>

Democrat Party (PSD) และผ่านร่างสุดท้ายได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ร่างสุดท้ายได้รับคะแนนเสียงข้างมาก หลังจากการอภิปรายในคณะกรรมการกิจการรัฐธรรมนูญ สิทธิ เสรีภาพ (Comissão de Assuntos Constitucionais, Direitos, Liberdades eGarantias) ข้อเสนอได้รับการอนุมัติจากทุกฝ่ายโดยไม่มีข้อข้อยกเว้น (PAN, PSD, PS, BE, CDE และ CDS-PP) เพื่อสนับสนุนการรับรู้สัตว์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและได้บัญญัติสถานะของสัตว์เลี้ยงและได้มีการแยกหมวดหมู่สถานะของสัตว์เลี้ยง แยกออกจากทรัพย์สินทั่วไปถือเป็นการให้จัดตั้งระบอบกฎหมายพิเศษสำหรับสัตว์ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมสถานะของสัตว์เลี้ยงซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 1 ในกฎหมาย 8/2017 ของวันที่ 3 มีนาคม ซึ่งบัญญัติว่า กฎหมายฉบับนี้กำหนดสถานะทางกฎหมายสำหรับสัตว์ โดยตระหนักถึงธรรมชาติของพวกมันเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความความรู้สึก¹⁰¹

ซึ่งการบัญญัติกฎหมายถือว่าเป็นแง่มุมที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ก่อให้เกิดการจำแนกประเภทของสัตว์เลี้ยงและการสร้างแนวคิดทางกฎหมายใหม่ที่กำหนดให้สัตว์เลี้ยงอยู่ในหมวดหมู่ทางกฎหมายอื่น ไม่ใช่หมวดหมู่ทรัพย์สินทั่วไป โดยพื้นฐานแล้วประมวลกฎหมายแพ่งได้ตระหนักถึงว่าสัตว์เลี้ยงไม่ควรอยู่ในหมวดหมู่เดียวกับทรัพย์สินทั่วไป จึงได้สร้างหมวดหมู่ของสัตว์เลี้ยงเพื่อที่จะไม่เกิดความสับสนในการนำกฎหมายมาเพื่อพิจารณาระหว่างทรัพย์สินทั่วไป หรือ มนุษย์ ดังนั้น สัตว์เลี้ยงซึ่งบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่ง จึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก

โดยผลในทางกฎหมายในการพิจารณาในกรณีที่เกี่ยวข้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่สัตว์เลี้ยงตายหรือได้รับบาดเจ็บ รวมทั้งการจัดตั้งบทบาทในการดูแลสัตว์เลี้ยงในกรณีที่มีการหย่า และไม่สามารถตกลงความเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ นอกจากนี้การแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่งทำให้เกิดการปรับ โครงสร้างและหมวดหมู่ของประมวลกฎหมายแพ่งอย่างเป็นระบบ โดยมีการเพิ่มคำนิยาม โดยมีรูปแบบดังนี้ เพิ่มคำบรรยาย IA ในเล่ม I ของหัวข้อ II ภายใต้ชื่อ “สัตว์”¹⁰²

กล่าวโดยสรุป การปฏิรูปประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐโปรตุเกส เป็นก้าวสำคัญสำหรับการปฏิรูปกฎหมายในด้านสิทธิของสัตว์เลี้ยงพัฒนาว่าประเทศอื่น ๆ ซึ่งดำเนินการแก้ไขตามประมวลกฎหมายแพ่งยุโรป และละตินอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศโคลัมเบีย ซึ่ง

¹⁰¹ Diário da Republica 1ª Serie, N°45, de 3 de Março de 2017

¹⁰² From Giménez-Candela, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85*

ปรากฏใน พ.ศ. 2558 โดยไม่ได้บัญญัติว่าสัตว์ไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่กำหนดหมวดหมู่ในเชิงที่เป็นบวก โดยการกล่าวไว้ว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและแก้ไขเงื่อนไขทางกฎหมายในการแยกสัตว์ออกจากทรัพย์สินทั่วไป¹⁰³

3.7 กฎหมายรัฐควิเบก แคนาดา

ประเทศแคนาดาได้มีการเสนอให้แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งดังต่อไปนี้

สถานะของสัตว์เลี้ยงตามกฎหมายแพ่ง ในช่วงแรกของรัฐควิเบก สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงยังคงถือว่าเป็นทรัพย์สิน ต่อมานักเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลควิเบกแก้ไขกฎหมายคุ้มครองสัตว์ในรัฐเนื่องจากภายหลังจากที่ได้เข้าตรวจค้นฟาร์มเลี้ยงสุนัขซึ่งอยู่ในเมืองทางตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐควิเบก โดยเจ้าหน้าที่คุ้มครองสัตว์พบสุนัขมากกว่า 200 ตัวในสภาพไร้มนุษยธรรมในฟาร์มใน Bonsecors และในเดือนเมษายนก็ได้ปรากฏเหตุการณ์การทารุณกรรมลูกวัวที่ถูกเลี้ยงในฟาร์ม Pont-Rouge

ในเวลาต่อมาจึงได้มีการยื่นคำร้องออนไลน์ให้มีการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายแพ่งของรัฐควิเบก โดยการสร้างสถานะเพื่อให้บุคคลตระหนักว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก และได้มีการรวบรวมลายเซ็นของประชาชนรวมเป็นจำนวน 42,000 ลายเซ็นทั้งยังได้รับการลงนามโดยตัวแทนบุคคลที่มีชื่อเสียง 34 คนของชุมชนวัฒนธรรมสื่อและทางวิชาการของรัฐควิเบก โดยในการลงนามได้ปรากฏคำประกาศว่า สัตว์ไม่ใช่ทรัพย์สินหรือเครื่องจักรแต่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสำคัญ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมายที่จะพิจารณาถึงผลประโยชน์และคุณค่าทางศีลธรรมของสัตว์ เมื่อการพิจารณาถึงตัวสัตว์¹⁰⁴ นอกจากนี้ หากภายใต้กฎหมายแพ่งสถานะของสัตว์หากยังเป็นเพียงทรัพย์สิน มันจะส่งผลให้การทำร้ายหรือ การทารุณสัตว์เท่ากับเป็นการทำลายทรัพย์สินเท่านั้น

¹⁰³ From Giménez-Candela, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 85*

¹⁰⁴ From *Advocates seek improved legal status for animals in Quebec*, by CBC's Journalistic Standards and Practices, 2014, Retrieved from <https://www.cbc.ca/news/canada/montreal/advocates-seek-improved-legal-status-for-animals-in-quebec-1.2653550>

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงส่งผลให้รัฐควิเบกประเทศแคนาดา ได้ปรับปรุงสถานการณ์ทางกฎหมายของสัตว์ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2558 โดยปรากฏอยู่ใน

มาตรา 898.1¹⁰⁵ บัญญัติว่าสัตว์ไม่ใช่ทรัพย์สิน สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต และมีความต้องการทางชีวภาพ นอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครอง บทบัญญัติของประมวลกฎหมายนี้ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินยังคงมีผลใช้บังคับ

จึงถือได้ว่าการสร้างความตระหนักรู้ให้กับบุคคลว่าสัตว์เลี้ยงไม่ได้เป็นเพียงทรัพย์สิน โดยสามารถมีความรู้สึกและสามารถได้รับความเจ็บปวด นอกจากนี้การพิจารณาประเด็นเรื่องความต้องการทางด้านชีวภาพ จะพิจารณาประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น พันธุ์สัตว์ สายพันธุ์ อายุ ระยะเวลาเจริญเติบโต ขนาด ระดับของกิจกรรมทางร่างกายหรือทางสรีรวิทยา ภาวะสุขภาพ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความหนาวเย็น หรือความร้อนหรือความร้อนของสัตว์¹⁰⁶

ซึ่งกฎหมายมีผลใช้บังคับกับสัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยง¹⁰⁷ ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน แต่ไม่นำมาบังคับใช้กับสัตว์ป่าซึ่งอยู่กลางแจ้ง สัตว์เลี้ยงในฟาร์ม สัตว์ที่มีสายพันธุ์ต่างประเทศหรือสายพันธุ์แปลกใหม่ (Exotic Species) และสัตว์ที่อยู่ในสวนสัตว์ ซึ่งหมายความว่าเจ้าหน้าที่คุ้มครองสัตว์ความสามารถให้ความช่วยเหลือสุนัขหรือแมวจากความลำบาก แต่จะไม่คุ้มครองถึงนกหรือไก่ที่มีสายพันธุ์แปลกใหม่¹⁰⁸

¹⁰⁵ The Civil Code of Quebec, Article 898.1

¹⁰⁶ From *To which animals does animal welfare apply in law and why?* by Thierry Auffret van der Kemp, 2019, Retrieved from <https://www.fondation-droit-animal.org/proceedings-aw/to-which-animals-does-animal-welfare-apply-in-law-and-why>

¹⁰⁷ From *Animal Law: A ruling that will set a precedent*, by François, 2017, Retrieved from <http://realite-animale.com/animal-law-a-ruling-that-will-set-a-precedent/>

¹⁰⁸ From *Quebec's Bill 54 fall short of protection all animals*, by Cartwright, 2016, Retrieved from https://www.huffingtonpost.ca/barbara-cartwright/quebec-animal-welfare-law_b_8749820.html

ผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 898.1 ส่งผลดังนี้

1) เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านมูลค่าของสัตว์ในแง่การพิจารณาค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากสัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของบุคคลที่ 3 ซึ่งทำให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจ เช่น ความรู้สึกเศร้าโศกอันเกิดจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงที่รัก ดังนั้นกฎหมายจึงให้อำนาจศาลในพิจารณาและตัดสินคดีในส่วนของคุณค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจของเจ้าของสัตว์เลี้ยงเพื่อเยียวยาในกรณีดังกล่าว ซึ่งในการพิจารณา ในคดีของ *Lavigne v. Brousseau-Masse* กล่าวถึงเหตุการณ์ซึ่งศาลตัดสินให้จำเลยต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์เนื่องจากจำเลยได้ขับรถชนสุนัขของโจทก์ตาย ซึ่งเป็นค่าเสียหายทางศีลธรรมเนื่องมาจากความสูญเสียสัตว์เลี้ยง ซึ่งสามารถพิจารณาโดยกระบวนการยุติธรรมในการกำหนดเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้นได้ในสถานการณ์ดังกล่าว ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประกอบประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 898.1 แห่งคิวเบก ศาลมีอำนาจตัดสินโดยพิจารณาจากความเสียหายในเชิงศีลธรรม กล่าวคือ พิจารณาความรู้สึกทางอารมณ์ของเจ้าของภายหลังจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงว่าควรจะมีมูลค่าทดแทนสูงขึ้นกว่าค่าสินไหมทดแทนที่ศาลได้กำหนดไว้ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 898.1 ด้วยเหตุที่โจทก์ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจเป็นอย่างมากจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาภายใต้กฎหมายดังกล่าวว่าสัตว์เลี้ยงไม่ได้เป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น แต่มีมูลค่าทางจิตใจต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยงเนื่องจากเป็นของขวัญจากพ่อผู้ล่วงลับของเธอ จึงทำให้ศาลมีอำนาจตัดสินให้จำเลยชดเชยความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่โจทก์เป็นจำนวนเงิน 1,500 ดอลลาร์ ซึ่งส่วนนี้เป็นค่าสินไหมทดแทนนอกเหนือจากค่าธรรมเนียมการเผาศพ การเก็บขี้เถ่าใน โกลศ ผู้พิพากษายังตัดสินให้โจทก์ได้รับเงินเพิ่มอีก 1,000 ดอลลาร์สำหรับการสูญเสียสัตว์เลี้ยง¹⁰⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่า สัตว์เลี้ยงในปัจจุบันมีความสำคัญต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยงเป็นอย่างมาก ดังนั้นในส่วนของคุณค่าของสัตว์เลี้ยงและความเป็นอยู่ที่ดีของสัตว์เลี้ยงจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง นอกจากนี้การพิจารณาความผูกพันทางด้านอารมณ์ระหว่างสัตว์กับเจ้าของ จึง กลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญทางกฎหมาย

¹⁰⁹ From *Lavigne c. Brousseau-Masse* (Chenil Moya), 2017 QCCQ 503 (CanLII), by CanLII, 2017, Retrieved from <https://canlii.ca/t/gxg20>

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ

ประเทศ	สถานะของสัตว์เลี้ยง ตามประมวลกฎหมายแพ่ง	ผลทางกฎหมายหลังจากที่มีการ แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
สมาพันธรัฐ สวิส	The Swiss Civil Code มาตรา 641a ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ว่าสัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน สัตว์จะ ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย พิเศษ ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดพิเศษ สำหรับสัตว์ สัตว์เหล่านี้จะต้องอยู่ ภายใต้ข้อกำหนดว่าด้วยทรัพย์สิน	<ul style="list-style-type: none"> - การพิจารณาสถานะของสัตว์เลี้ยง ภายใต้กฎหมายครอบครัวในกรณีที่มี การย้ายเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการ พิจารณาเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยง เป็นหลัก - การคำนวณค่าสินไหมทดแทนใน กรณีที่เกิดการกระทำละเมิดต่อสัตว์ เลี้ยง โดยสัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บหรือ ตาย เปลี่ยนแปลงไป โดยศาลมี อำนาจใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหม ทดแทนในกรณีที่ค่ารักษาพยาบาล เป็นจำนวนเงินที่สูงกว่ามูลค่าสัตว์ เลี้ยงและ ศาลมีอำนาจกำหนดค่า สินไหมทดแทนทางด้านจิตใจของ เจ้าของสัตว์เลี้ยงอันเป็นผลมาจาก การสูญเสียสัตว์เลี้ยง - สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ กฎหมายมรดกเปลี่ยนแปลงไปโดย ให้สิทธิเจ้ามรดกในการทำพินัยกรรม ยกทรัพย์สินให้แก่สัตว์เลี้ยง

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ (ต่อ)

ประเทศ	สถานะของสัตว์เลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่ง	ผลทางกฎหมายภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง
ราชอาณาจักรสเปน	The Civil Code of Catalonia มาตรา 511-1 (3) บัญญัติว่าสัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน และสัตว์เลี้ยงได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ โดยกฎหมายที่มุ่งใช้บังคับกับสัตว์เลี้ยงจะต้องพิจารณาเพื่อให้สอดคล้องต่อธรรมชาติของสัตว์เลี้ยง	<ul style="list-style-type: none"> - การพิจารณาสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมายครอบครัวในกรณีที่มีการหย่าเปลี่ยนแปลงไป - สัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เจ้าหนี้จะร้องขอให้นำยึดสำหรับการบังคับคดี
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	The Civil Code of Germany มาตรา 90a ได้บัญญัติไว้ว่า สัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน และสัตว์เลี้ยงจะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายพิเศษ โดยสัตว์เลี้ยงจะอยู่ภายใต้บทบัญญัติทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายได้จำกัดสิทธิของเจ้าของสัตว์เลี้ยง (ม.903) - การพิจารณาค่าสินไหมทดแทนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงมีความเปลี่ยนแปลงไปโดยศาลอาจใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงในส่วนการรักษาทางด้านสัตวแพทย์แม้ว่าค่าสินไหมทดแทนจะมีจำนวนที่สูงกว่ามูลค่าของสัตว์เลี้ยง - อำนวยผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปโดยจะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบของมนุษย์ต่อสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก - สัตว์เลี้ยงไม่เป็นทรัพย์สินที่จะนำยึดมาเพื่อการบังคับคดี แต่ก็มีข้อยกเว้นที่เจ้าหนี้จะร้องขอให้ยึดเพื่อการบังคับคดีได้

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ (ต่อ)

ประเทศ	สถานะของสัตว์เลี้ยง ตามประมวลกฎหมายแพ่ง	ผลทางกฎหมายภายหลังจากที่มีการ แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวล กฎหมายแพ่ง
สหพันธ์ สาธารณรัฐ เยอรมนี		คดีหากการยกเว้นจะทำให้เจ้าหนี้ ได้รับความเสียหายมากเกินไปสมควร เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ในการ คุ้มครองสัตว์เลี้ยงเพียงอย่างเดียว
สาธารณรัฐ ออสเตรีย	The Civil Code of Austria มาตรา § 285a บัญญัติว่า สัตว์ไม่ใช่ ทรัพย์สิน ซึ่งได้รับการคุ้มครอง ตามกฎหมายพิเศษ กฎข้อบังคับที่ใช้ กับทรัพย์สินมีผลบังคับใช้กับสัตว์ได้ ตราแต่ที่ไม่ขัดแย้งกับบัญญัติที่มีผล บังคับใช้กับสัตว์โดยเฉพาะ	- การคำนวณค่าสินไหมทดแทนอัน เกิดจากการกระทำละเมิดต่อสัตว์เลี้ยง โดยบุคคลที่สาม ซึ่งทำให้สัตว์เลี้ยง ได้รับบาดเจ็บหรือตายมีเปลี่ยนแปลง ไปโดย ผู้พิพากษาอาจกำหนดให้จ่าย ค่าใช้จ่ายทางด้านสัตวแพทย์ตามความ เป็นจริงแม้ว่าจำนวนเงินค่าสินไหม ทดแทนจะสูงกว่ามูลค่าของสัตว์เลี้ยง - สัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินซึ่ง เจ้าหนี้จะร้องขอให้นำยึดมาเพื่อการ บังคับคดี
สาธารณรัฐ โปรตุเกส	Civil Code of Portugal มาตรา 1 ในกฎหมาย 8/2017 บัญญัติว่า กฎหมายฉบับนี้กำหนด สถานะทางกฎหมายสำหรับสัตว์ โดย ให้ตระหนักถึงธรรมชาติของสัตว์ว่า เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก	- การคำนวณค่าสินไหมทดแทนอัน เกิดจากการกระทำละเมิดต่อสัตว์เลี้ยง ทำให้สัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บหรือตาย เปลี่ยนแปลงไป - การพิจารณาสถานะของสัตว์เลี้ยง ภายใต้กฎหมายครอบครัวในกรณีที่มี การหย่าเปลี่ยนแปลงไป โดยคำนึงถึง ผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญ

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ (ต่อ)

ประเทศ	สถานะของสัตว์เลี้ยง ตามประมวลกฎหมายแพ่ง	ผลทางกฎหมายภายหลังจากที่มีการ แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงใน ประมวลกฎหมายแพ่ง
รัฐควิเบก (แคนาดา)	The Civil Code of Quebec มาตรา 898.1 บัญญัติว่าสัตว์เลี้ยงไม่ใช่ ทรัพย์สิน ว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิต และมี ความต้องการทางชีวภาพนอกเหนือจาก บทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองสัตว์ โดยเฉพาะ ให้บทบัญญัติของประมวล กฎหมายนี้ และกฎหมายอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินยังคงมีผลใช้ บังคับ	- การคำนวณค่าสินไหมทดแทนใน กรณีที่เกี่ยวข้องกับ สัตว์เลี้ยง เปลี่ยนแปลงไปโดยสามารถเรียกค่า สินไหมทดแทนทางด้านจิตใจอันเกิด จากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงเพิ่มจากค่า สินไหมทดแทนในกรณีทรัพย์สินถูก ทำลายในกรณีปกติ

บทที่ 4

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะและปัญหาของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในปัจจุบันบุคคลโดยทั่วไปในสังคมของประเทศไทยไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิและสถานะสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายอย่างแท้จริง ว่าสัตว์มิใช่เป็นเพียงแค่วัตถุเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น สัตว์เลี้ยงสามารถมีความรับรู้ ความเจ็บปวด ความเครียดหากอยู่ในสถานะที่ถูกกีดกัน จากสภาพแวดล้อมที่เกิดกับตัวสัตว์ สัตว์สามารถที่จะเรียกร้องความต้องการและมนุษยธรรมต่อมนุษย์ในกรณีนี้ได้เฉพาะผู้กับผู้มีศีลธรรมเท่านั้น เมื่อประกอบกับภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย สถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมาย ยังมีลักษณะเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ดังนั้นจึงส่งผลให้กฎหมายที่นำมาปรับใช้ยังคงมีลักษณะเป็นไปตามบทบัญญัติในการจัดการทรัพย์สินทั่วไปจึงส่งผลให้บทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นไปเพื่อการจัดการทรัพย์สิน โดยไม่ได้พิจารณาเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงจึงส่งผลให้สัตว์เลี้ยงไม่สามารถได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง ดังนั้นการแก้ไขสถานะเลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง ซึ่งเป็นการแก้ไขที่ต้นตอของปัญหาที่จะเกิดขึ้น มากกว่าที่มุ่งแก้ไขปลายเหตุของปัญหา ซึ่งจะเห็นได้ว่าในหลายประเทศ ๆ ได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงอย่างแท้จริง อาทิเช่น สหพันธ์รัฐสวิส ดังนั้น การที่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่าน ๆ มา รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ทฤษฎี แนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.1.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง พบว่า แนวความคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยในช่วงแรก สังคมไทยมองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินที่มนุษย์สามารถครอบครองและใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นกฎหมายที่ปรากฏในสมัยนั้นจึงมีลักษณะเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเจ้าของทรัพย์สินจากการกระทำโดยละเมิดจากบุคคลอื่น มากกว่ากฎหมายที่มีลักษณะในการมุ่งคุ้มครองที่ตัวสัตว์อย่างแท้จริง

แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากฎหมายในสมัยก่อนก็ได้ปรากฏกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสัตว์ในทางอ้อม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดห้ามบุคคลใดกระทำชำเราสัตว์ โดยมีกรกำหนดโทษไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุก ให้ทำงานหนัก หรือปรับเป็นจำนวนเงิน ทั้งกฎหมายยังลงโทษผู้ที่สนับสนุนการกระทำชำเราสัตว์อีกด้วย ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายนั้นและบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวได้ปรากฏในมาตรา 242 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งกำหนดห้ามผู้ใดทำชำเราผิดธรรมชาติมนุษย์ด้วยก็ดี หนิงด้วยก็ดี หรือทำชำเราสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่ากฎหมายในสมัยก่อนนั้นจะมีลักษณะห้ามบุคคลไม่ให้กระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งยังเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวก็ถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญที่ช่วยคุ้มครองสัตว์ในทางอ้อมในทุกกรณี ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยในสมัยโบราณ สัตว์จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย เมื่อสัตว์นั้นได้กลายเป็นทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคล และเป็นการคุ้มครองโดยเจ้าของสัตว์เลี้ยงจากการกระทำของบุคคลอื่นเป็นสำคัญ มิได้เป็นการคุ้มครองที่ตัวสัตว์โดยตรง ต่อมาแนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยได้มีการบัญญัติกฎหมายห้ามการทารุณสัตว์และการห้ามการใช้งานเกินสมควร ขึ้นมาบังคับใช้นอกจากกฎหมายที่บังคับใช้ที่มีอยู่ตามเดิม โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ว่าด้วยลักษณะความผิด ในส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดลหุโทษมาตรา 335 (16)

และ (17) และปรากฏต่อมาในประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิดลหุโทษมาตรา 381 และมาตรา 382

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า กฎหมายที่มีการวิวัฒนาการจากสังคมไทยในสมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน มีลักษณะกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ และและมีลักษณะเป็นกฎหมายที่มุ่งหมายในการควบคุมศีลธรรมอันดีในสังคมเท่านั้น มิได้มีลักษณะเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิและสถานะในทางกฎหมายแต่อย่างใด นอกจากนี้สถานะในทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากในสังคมไทยในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบันสถานะของสัตว์เลี้ยงก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากเดิมแต่อย่างใด สถานะของสัตว์เลี้ยงยังคงมีลักษณะเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังมีลักษณะเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเจ้าของสัตว์เลี้ยงจากการกระทำของบุคคลอื่น จึงจะเห็นได้ว่าสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงยังเป็นเพียงแก่ทรัพย์สินเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับวิวัฒนาการของแนวความคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานะของสัตว์รวมถึงแนวความคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยงในสังคมไทยได้มีความเปลี่ยนแปลงจากในอดีตอันมีผลสืบเนื่องมาจากแนวความคิดที่เกี่ยวกับสถานภาพของสัตว์ที่เปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงนี้จึงนำไปสู่การสร้างและการพัฒนากฎหมายคุ้มครองสัตว์ ซึ่งปรากฏในกฎหมายในแต่ละฉบับ ยกตัวอย่างในประเทศไทยซึ่งปรากฏและปรากฏในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 381 และมาตรา 382 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงให้มีความสอดคล้องกันในกฎหมายทุกฉบับ รวมไปถึงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทยควรจะมีการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับกฎหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น

4.1.2 แนวคิดทฤษฎีสัตว์

เป็นหลักการที่สำคัญในการพัฒนากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ เนื่องจากแนวความคิดนี้ถือว่าสัตว์เป็นผู้ทรงสิทธิในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิต และมนุษย์จะต้องเคารพ ดังนั้น มนุษย์จึงไม่อาจมีสิทธิคิดว่าสัตว์ อันจะใช้อำนาจของตนเพื่อใช้งานสัตว์ ทารุณ หรือ ใช้สัตว์เพื่อความบันเทิง ดังนั้นการกระทำกับสัตว์จึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควร นอกจากนี้แนวคิดของนักสิทธิสัตว์อีกคน

หนึ่ง คือ ทอม เรแกน ยังมองว่าสิทธิทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีพื้นฐานมากจากการมีความสามารถที่เกี่ยวกับการรับรู้และความคิดและสัตว์ก็มีความสามารถเช่นเดียวกัน ดังนั้นสัตว์ก็ควรที่มีสิทธิทางจริยธรรมเช่นเดียวกับมนุษย์ไม่แม้แต่มนุษย์เท่านั้น จะเห็นได้ว่า ทอม เรแกน มองว่าสัตว์มีคุณค่าตามธรรมชาติของสัตว์และมนุษย์มีหน้าที่โดยตรงในการเคารพสิทธิของสัตว์

จึงเห็นได้ว่าแนวความคิดสิทธิสัตว์ มนุษย์ต้องให้ความสำคัญยอมรับสถานะทางจริยธรรมของสัตว์ที่มีเหมือนมนุษย์ทุกประการ และการพิจารณาระหว่างมนุษย์และสัตว์ควรจะพิจารณาความเท่าเทียมกันในเชิงผลประโยชน์ที่สัตว์ควรได้รับ มนุษย์ควรให้สัตว์ได้อยู่อย่างอิสระ ไม่ต้องถูกฆ่า หรือ ถูกทรมาน แนวความคิดสิทธิสัตว์จึงเป็นแนวคิดที่ปฏิเสธสิทธิของมนุษย์ที่จะนำสัตว์มาเพื่อประโยชน์ของมนุษย์

ในส่วนของจากการศึกษาและวิเคราะห์แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของสัตว์เลี้ยงถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับสัตว์เลี้ยงในสังคมมากขึ้นก็ตาม แต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงไม่ได้มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป ที่ไม่มีชีวิตใจ ซึ่งสถานะของสัตว์เลี้ยงส่งผลให้สัตว์ไม่อาจมีสิทธิในทางกฎหมายได้ นอกจากนี้การพิจารณากฎหมายเป็นไปเพื่อการเอื้อผลประโยชน์ให้มนุษย์เท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของสัตว์แต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศที่ได้มีการพัฒนาไปถึงขั้นให้สิทธิของสัตว์ในทางกฎหมายมรดก เช่น สมาพันธรัฐสวิส ที่พัฒนากฎหมายโดยการให้สิทธิของสัตว์เลี้ยงในการรับมรดก เป็นต้น นอกจากนี้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งในต่างประเทศยังปรากฏบทบัญญัติที่ให้อำนาจผู้พิพากษาในการพิจารณาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญ ไม่ใช่พิจารณาเพียงเพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์เพียงอย่างเดียว แสดงให้เห็นว่าในต่างประเทศได้มีการพัฒนาและเห็นความสำคัญในสิทธิของสัตว์เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมากที่ประเทศไทยควรจะทำกรปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยนำหลักการซึ่งปรากฏในทฤษฎีสิทธิสัตว์มาใช้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับในต่างประเทศ

4.1.3 แนวคิดทฤษฎีสวัสดิภาพสัตว์

แนวคิดทฤษฎีสวัสดิภาพ เป็นแนวความคิดที่เกี่ยวกับสัตว์โดยเฉพาะ สัตว์ที่อยู่ในความดูแลของมนุษย์ไม่ควรปราศจากความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมาน โดยการจัดตั้งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการ

ดำรงชีวิตแก่สัตว์ไม่ว่าจะเป็นอาหาร น้ำ ที่อยู่ การรักษาทางการแพทย์ ซึ่งหลักสวัสดิภาพสัตว์คือการหลีกเลี่ยงการข่มเหงรังแกและการใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องจากสัตว์ โดยการดำเนินการจัดสรรหลักเกณฑ์การอำนวยความสะดวก การให้อาหารหรือการดูแลต่างๆ ไป การป้องกันดูแลรักษา จากโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการรับรองว่าปราศจากภัยอันตราย ความไม่สะดวกสบายเกินจำเป็นและความเจ็บปวด

ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นได้ว่าแนวคิดแบบสวัสดิภาพสัตว์เป็นแนวคิดที่พัฒนาต่อจากการนำเหตุผลในเชิงศีลธรรมมาใช้เพื่อการคุ้มครองสัตว์ ซึ่งแม้แนวคิดหลักการในการคุ้มครองสวัสดิภาพจะได้พัฒนาไปถึงการทำให้สัตว์นั้นกลายเป็นผู้ทรงสิทธิ แต่การที่มนุษย์จะใช้ประโยชน์จากสัตว์ได้นั้น มนุษย์จะต้องให้การยอมรับในคุณค่าของสัตว์ในการมีชีวิตและจะต้องให้ความเคารพในตัวสัตว์ จึงทำให้แนวคิดหลักสวัสดิภาพเป็นแนวคิดสำคัญซึ่งนำไปประยุกต์ใช้เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ได้จริง รวมทั้งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการกฎหมายคุ้มครองสัตว์เลี้ยง

จากการศึกษาทั้งแนวคิดเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพสัตว์ เห็นว่า แนวคิดทฤษฎีที่นำมาปรับใช้กับการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการต้องการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อส่งผลให้สัตว์สามารถมีสิทธิในทางกฎหมายและได้รับการคุ้มครองดูแลสวัสดิภาพที่ดีขึ้น

4.2 วิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทย

เมื่อวิเคราะห์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสถานะของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยแล้วจะพบว่าสถานะของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย ในกฎหมายแต่ละฉบับมีความไม่สอดคล้องกันในสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อการตีความและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่อาจคุ้มครองสัตว์เลี้ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์กฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องการคุ้มครองสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยงของประเทศไทยที่พอจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยงที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวน 3 ฉบับด้วยกัน โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

4.2.1 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

โดยพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง ดังนั้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ

จึงเห็นได้ว่าสถานะของสัตว์เลี้ยงตามพระราชบัญญัตินี้ สัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อม และควรได้รับความคุ้มครอง แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้มีลักษณะเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองที่ต้นเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง แต่เป็นการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงภายหลังจากที่เกิดปัญหา เช่น การทารุณกรรมสัตว์ หรือการที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ได้จัดการสัตว์เลี้ยงให้อยู่ในสวัสดิภาพที่เหมาะสมกับชนิดและประเภทของสัตว์เลี้ยง และจะนำมาบังคับใช้เมื่อเกิดเหตุดังกล่าวขึ้นแล้ว โดยกฎหมายมีลักษณะเป็นการมุ่งบังคับที่ตัวเจ้าของสัตว์เลี้ยงให้มีหน้าที่ตามกฎหมายและห้ามไม่ให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายที่ลักษณะมุ่งคุ้มครองที่ปลายเหตุของปัญหา แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายของกฎหมายที่ออกเพื่อที่จะยกระดับสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ให้ได้รับความคุ้มครองแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป

4.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499

นอกจากนี้ยังได้หากผู้ใดกระทำการทารุณสัตว์หรือฆ่าสัตว์ หรือใช้งานสัตว์เกินสมควร ถือเป็นการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 381 วางหลักว่า ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนา อันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติม โดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558

มาตรา 382 ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ [อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดย มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558]

ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมีลักษณะมุ่งคุ้มครองสัตว์ โดยห้ามไม่ให้บุคคลใดกระทำการทารุณสัตว์ หรือใช้งานสัตว์เกินสมควร โดยแสดงให้เห็นว่าสัตว์ไม่ใช่เพียงทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ามุมมองของสัตว์ในประมวลกฎหมายอาญาได้มีการยกระดับสิทธิและสถานะของสัตว์ให้มีความพิเศษขึ้นมาโดยมีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไปในระดับหนึ่ง

4.2.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2535

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายของประเทศไทย เป็นเพียงทรัพย์สินเช่นเดียวกับวัตถุทั่วไป ไม่ได้เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และการบังคับใช้กฎหมายได้นำบทบัญญัติที่บังคับใช้กับทรัพย์สินทั่วไปมาบังคับใช้ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์หรือสัตว์เลี้ยง ไม่ได้มีการกำหนดสถานะของสัตว์เลี้ยงให้แตกต่างจากวัตถุทั่วไป จึงส่งผลกระทบต่อปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ในทางกฎหมายในด้านการจัดการทรัพย์สินภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์หรือสัตว์เลี้ยง ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 1320 ภายในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะและกฎข้อบังคับในเรื่องนั้น ท่านว่าสัตว์ป่า ไม่มีเจ้าของตราบเท่าที่ยังอยู่อิสระ สัตว์ป่าในสวนสัตว์และปลาในบ่อหรือในที่น้ำซึ่งเจ้าของกั้นไว้ นั้น ท่านว่า ไม่ใช่สัตว์ไม่มีเจ้าของ สัตว์ป่าที่คนจับได้นั้น ถ้ามันกลับคืนอิสระและเจ้าของไม่ติดตามโดยพลันหรือเลิกติดตาม เสียแล้ว ฉะนั้นท่านว่าไม่มีเจ้าของ สัตว์ซึ่งเลี้ยงเชื่องแล้ว ถ้ามันทิ้งที่ไปเลย ท่านว่าไม่มีเจ้าของ

มาตรา 1321 ภายในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะและกฎข้อบังคับในเรื่องนั้น ผู้ใดจับสัตว์ป่าได้ใน ที่รกร้างว่างเปล่าหรือในที่น้ำสาธารณะก็ดี หรือจับได้ในที่ดิน หรือที่น้ำมีเจ้าของโดยเจ้าของ มิได้แสดงความหวงห้าม ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของสัตว์

มาตรา 1322 บุคคลใดทำให้สัตว์ป่าบาดเจ็บแล้วติดตามไปและบุคคลอื่นจับสัตว์นั้น ได้ก็ดี หรือ สัตว์นั้นตายลงในที่ดินของบุคคลอื่นก็ดี ท่านว่าบุคคลแรกเป็นเจ้าของสัตว์

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติซึ่งแสดงถึงการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสัตว์ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินที่อาจถือเอาได้ หากบุคคลดังกล่าวได้จับสัตว์มาโดยชอบ เช่น การจับมาได้จากสาธารณะหรือสัตว์ที่มีเจ้าของแต่เจ้าของไม่ได้หวงห้าม บุคคลอื่นก็สามารถเข้าถือเอาเป็นเจ้าของสัตว์ได้ ส่วนสัตว์ที่เป็นอิสระ หรือสัตว์ที่หลุดพ้นไปจากเจ้าของ หรือสัตว์ที่เจ้าของไม่ติดตามเอาคืน ถือว่าเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ นอกจากที่กล่าวมานี้ ยังปรากฏบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ในกรณีที่สัตว์ดังกล่าวนี้เป็นสัตว์พาหนะ ซึ่งจากบทบัญญัติที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า สถานะของสัตว์หรือสัตว์เลี้ยง ในทางกฎหมาย ยังคงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป ที่กฎหมายออกมาในปัจจุบันมุ่งคุ้มครองที่ตัวเจ้าของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก ไม่ได้มีลักษณะที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยงแต่อย่างใด

นอกจากที่กล่าวมาในข้างต้น หากบุคคลเข้าเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงโดยการครอบครอง บุคคลดังกล่าวก็มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในกรณีที่สัตว์หรือสัตว์เลี้ยงก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงว่าจะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงของตนเองไม่ให้ไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น มิใช่กฎหมายที่มุ่งคุ้มครองที่ตัวของสัตว์หรือเป็นการให้สิทธิแก่สัตว์เลี้ยงแต่อย่างใด ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 433 ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่ สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัยของ สัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความ ระมัดระวังถึงเพียงนั้น อนึ่ง บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น จะใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่บุคคลผู้ที่เราหรือ ยั่วสัตว์นั้น โดยละเมิด หรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเราหรือยั่วสัตว์นั้นๆ ก็ได้

ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหมวดละเมิดที่เกี่ยวข้องกับสัตว์หรือสัตว์เลี้ยง ยังให้สิทธิเจ้าของสัตว์หรือสัตว์เลี้ยงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่บุคคลอื่นกระทำความผิด

โดยการทำร้ายหรือทำให้สัตว์เลี้ยงได้รับความเสียหาย ตาย หรือ บาดเจ็บ ให้สิทธิเจ้าของสัตว์สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามกฎหมาย ซึ่งบัญญัติอยู่ใน

มาตรา 420 กล่าวคือ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงในการเรียกค่าสินไหมทดแทน แต่ไม่ได้เป็นการให้สิทธิแก่สัตว์ตามกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งการคิดค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่สูงสุดสัตว์เลี้ยงอันเนื่องมาจากการกระทำโดยละเมิด ศาลมักจะตัดสินให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเสมือนเจ้าของทรัพย์สินได้สูญเสียทรัพย์สินไป และไม่สามารถที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 เนื่องจากศาลไม่ได้มองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิต และพิจารณาในแง่กฎหมายว่าเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ทั้งการพิสูจน์ความเสียหายทางด้านจิตใจก็เป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุที่ศาลจะตัดสินให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้ก็ต่อเมื่อความเสียหายนั้นเกิดขึ้นกับตัวผู้เสียหายโดยตรง จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติทำให้ผู้เสียหายมักไม่เสียเวลาฟ้องร้องกัน และศาลโดยส่วนใหญ่จะใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินที่ต่ำกว่าที่โจทก์ขอไปในทำคำฟ้อง และในบางกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาล ศาลก็มักจะตัดสินให้ฝ่ายผู้เสียหายแพ้คดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดจากการที่ศาลพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป ไม่มีชีวิตจิตใจ ทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดสถานะของสัตว์เลี้ยงให้มีความชัดเจน และกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะ จึงทำให้ศาลต้องนำบทบัญญัติที่บังคับใช้กับทรัพย์สินทั่วไปมาบังคับกับสัตว์เลี้ยง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาคดีหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

ยกตัวอย่างคดีซึ่งเกิดขึ้นในประเทศไทยได้ปรากฏคดีหนึ่งซึ่งเป็นคดีแรกในประเทศไทย ที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องคดีเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงเป็นผู้ชนะคดี โดยเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้พาสุนัขซึ่งเป็นสุนัขสายพันธุ์ลาบราดอร์ไปโรงพยาบาลเพื่อทำการรักษาและผ่าตัดเนื้องอกที่ปอด โดยเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้การพาสุนัขชื่อเจอร์นี่ซึ่งเป็นสุนัขพันธุ์ลาบราดอร์ไปโรงพยาบาลเพื่อทำการ

รักษาและผ่าตัดเนื้องอกที่ปอด ซึ่งก่อนที่จะมีการผ่าตัดสุนัขเจอร์นีตายเนื่องจากสัตวแพทย์ได้เจาะโค่นเส้นเลือดของสุนัข เมื่อพิจารณาผลแลปจากการเอาชิ้นเนื้อไปตรวจก่อนการผ่าตัดไม่ปรากฏว่าสุนัขเจอร์นีมีความอ่อนแอ ในลักษณะที่จะทำให้ถึงแก่ความตาย ในปี 2562 ผู้เสียหายจึงฟ้องร้องโรงพยาบาลสัตว์และสัตวแพทย์ผู้ทำการผ่าตัดในความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สุนัขเจอร์นีตาย โดยผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องโรงพยาบาลและสัตวแพทย์เพื่อให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินหนึ่งล้านบาทโดยให้รับผิดชอบเป็นลูกหนี้ร่วม เนื่องจากในตัวผู้เสียหายไม่ได้มองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงสัตว์เลี้ยงเท่านั้น แต่เป็นเสมือนสมาชิกในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามแม้ศาลจะตัดสินให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงชนะคดีและให้โรงพยาบาลและสัตวแพทย์ชดเชยค่าสินไหมทดแทน แต่ศาลได้มีการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงิน 70,000 บาท เท่ากับมูลค่าของสุนัขพันธุ์ลาบราดอร์ ในขณะที่ยื่นฟ้อง ซึ่งเป็นการคิดค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง เท่ากับมูลค่าในสัตว์เลี้ยงในขณะนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าศาลยังคงมองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาถึงความสูญเสียของเจ้าของสัตว์เลี้ยงและไม่ได้พิจารณาถึงความสูญเสียทางจิตใจของผู้เสียหายประกอบการคิดค่าสินไหมทดแทน¹¹⁰ ซึ่งจากผลของคำพิพากษาแม้จะไม่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางของการพิจารณาและตัดสิน โดยศาลที่เป็นการสร้างบรรทัดฐานและมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทางด้านสิทธิของสัตว์เลี้ยง และนอกจากนี้ผลของคำพิพากษายังแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่ชัดเจนในส่วนของการคิดค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากหากศาลพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงไม่ได้เป็นเพียงทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยง และพิจารณาถึงจิตใจของผู้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง ก็จะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงมากขึ้น และจำนวนค่าสินไหมทดแทนจะมีความสมเหตุสมผลเท่ากับที่ตัวผู้เสียหายได้รับการสูญเสีย ดังนั้นจากคำพิพากษา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในสถานะของสัตว์เลี้ยงที่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงและควรจะมีการแก้ไขกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะต่อไปอนาคต

¹¹⁰ From Thai PBS News, *อ่างแล้วชิงอรรถที่ 3*

4.3 วิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และวิเคราะห์ผลสืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในต่างประเทศ

จากการศึกษาและวิเคราะห์สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ มีรายละเอียดที่เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

4.3.1 กฎหมายสมาพันธรัฐสวิส

ในสมาพันธรัฐสวิสสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง ไม่ได้มีสถานะเป็นเพียงทรัพย์สินเช่นเดียวกับวัตถุทั่วไปเท่านั้น โดยได้มีการแยกหมวดหมู่ที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะ จะนำบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมาบังคับใช้ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะเท่านั้น

ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายละเมิด กฎหมายมรดก และกฎหมายกรรมสิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาในคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงโดยตรง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในกฎหมายละเมิด ภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงและกฎหมายที่บังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

ในมาตรา 42 วรรค 3 บัญญัติว่า การคำนวณค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าใช้จ่ายด้านสัตว์แพทย์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยละเมิดจากบุคคลอื่น ให้อำนาจผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้เสียหายได้จ่ายจริงในการรักษา แม้ว่าค่าใช้จ่ายในการรักษามีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงของสัตว์เลี้ยง เป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในคุณค่าของสัตว์เลี้ยง เนื่องจากปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการรักษาสัตว์เลี้ยงมีมูลค่าที่สูงกว่าตัวสัตว์เลี้ยงในบางกรณี หากศาลพิจารณาให้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นมูลค่าเท่ากับตัวสัตว์เลี้ยง ก็จะมี

ทำให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ได้รับความเป็นธรรมตามสมควร นอกจากนี้การพิจารณาโดยผู้พิพากษา จะต้องพิจารณาโดยว่าหากตนอยู่ในฐานะผู้เสียหาย จะดำเนินการรักษาอย่างไรหากจะต้องเป็นผู้จ่าย ค่ารักษาสัตว์เลี้ยงด้วยตนเอง จึงถือว่าเป็นการพิจารณาค่าสินไหมทดแทน โดยการคำนึงถึงความสัมพันธ์ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงและสัตว์เลี้ยงประกอบ โดยไม่ได้พิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงแต่ทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น นอกจากการพิจารณาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้พิพากษาต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย ยกตัวอย่างเช่น ชนิดของสัตว์เลี้ยง อายุ และสุขภาพของสัตว์เลี้ยงในการดำรงชีวิต โดยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาค่าสินไหมทดแทน รวมไปถึงการพิจารณาเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของสัตว์เลี้ยง โดยไม่นำฐานะทางการเงินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงมาพิจารณา เนื่องจากในบางกรณีหากนำสถานะทางการเงินของโจทก์มาพิจารณา แล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่า ค่าใช้จ่ายในการรักษาสูงกว่าสถานะทางการเงินของโจทก์ ก็จะไม่เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงในการคำนวณค่าสินไหมทดแทน

นอกจากนี้ในกฎหมายละเมิดก็ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตรา 43 วรรค 1 กล่าวคือ ให้อำนาจผู้พิพากษาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับมูลค่าทางจิตใจของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ภายใต้สถานการณ์บางอย่าง เช่น กรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงสูญเสียสัตว์เลี้ยง เนื่องจากการกระทำโดยประมาทของสัตวแพทย์หรือบุคคลอื่น เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญว่าศาลไม่ได้พิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น แต่เป็นเหมือนสมาชิกในครอบครัว และมีคุณค่าทางจิตใจ และเป็นการพิจารณาโดยให้ความสำคัญถึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงต้องมีผลประโยชน์มากกว่าผลประโยชน์ทางการเงิน ทั้งการจะนำบทบัญญัติมาตรานี้มาบังคับใช้ได้ก็แต่เฉพาะสัตว์เลี้ยงดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยงเท่านั้น

2) สถานะทางกฎหมายของสัตว์ในกรณีการหย่าตามกฎหมายแพ่ง กล่าวคือ ในกรณีที่มีการหย่าและจะต้องมีการแบ่งปันทรัพย์สินหลังจากที่มีการหย่า และทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง หรือแม้กระทั่งในกรณีที่สัตว์เลี้ยงเป็นกรรมสิทธิ์ร่วม จะนำบทบัญญัติที่บังคับกับสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะมาบังคับใช้ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 651A กล่าวคือ ในกรณีที่ฟ้องร้องในกรณีที่มีการหย่า หรือการแบ่งกรรมสิทธิ์ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง ให้อำนาจศาลในการตัดสินโดยให้มอบหมายความเป็นเจ้าของให้แก่คู่กรณีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว โดยจะพิจารณาเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก กล่าวคือในการพิจารณา ศาลจะพิจารณาให้สัตว์เลี้ยงอยู่กับคู่กรณีฝ่ายที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสัตว์เลี้ยงมา หากคู่กรณีฝ่ายนั้นสามารถดูแลสัตว์เลี้ยงได้ดีกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์จากการซื้อสัตว์เลี้ยงดังกล่าว ทั้งยังมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการกำหนดจำนวนค่าชดเชยที่

เหมาะสมให้คู่กรณีอีกฝ่ายที่ศาลไม่ได้ตัดสินให้ได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์เลี้ยง และมีอำนาจในการกำหนดมาตรการจำเป็นในระหว่างพิจารณาในการดูแลสัตว์เลี้ยง ซึ่งในการพิจารณาคัดสินคดีที่พิพาทการแย่งกรรมสิทธิ์ในสัตว์เลี้ยง ศาลจะต้องพิจารณาคัดสินเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยง โดยไม่ได้เป็นการพิจารณาว่าคู่กรณีฝ่ายใดมีสิทธิดีกว่า แต่พิจารณาว่าหากสัตว์เลี้ยงอยู่กับบุคคลใด สัตว์เลี้ยงจะได้รับสวัสดิภาพที่ดีกว่ากัน และคู่กรณีฝ่ายที่ได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์เลี้ยงก็มีหน้าที่จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น อาหารที่ฟักที่เหมาะสมกับชนิดสัตว์ การออกกำลังกายและการดูแลในด้านอื่น ๆ

3) สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงภายใต้กฎหมายมรดก กล่าวคือ ก่อนที่จะมีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของสมาพันธรัฐสวิส ยังคงเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป และไม่มีสิทธิใด ๆ ในทางกฎหมาย แต่ภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง และมีข้อโต้แย้งในกรณีที่ต้องแบ่งปันทรัพย์มรดก จะไม่นำบทบัญญัติในการแบ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั่วไปมาบังคับใช้ ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง กล่าวคือจะนำบทบัญญัติซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 651A ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงโดยตรงมาบังคับใช้ ในกรณีที่เกิดข้อโต้แย้งระหว่างทายาทที่มีสิทธิในการรับมรดก

นอกจากนี้ถึงแม้ว่าสถานะของสัตว์เลี้ยงจะมีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป แต่สัตว์เลี้ยงก็ยังไม่มียุติเป็นทายาทของเจ้าของสัตว์เลี้ยงโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายให้อำนาจเจ้าของสัตว์เลี้ยงสามารถทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่สัตว์เลี้ยง โดยสามารถกำหนดภาระและเงื่อนไข โดยผู้ทำพินัยกรรมอาจกำหนดเงื่อนไขในการทำพินัยกรรม โดยการระบุเงื่อนไขโดยละเอียดเกี่ยวกับการดูแล เช่น การให้อาหาร ที่อยู่อาศัย การดูแลทางการแพทย์ หรือ รายละเอียดขึ้นพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เจ้ามรดกไม่ได้ระบุรายละเอียดที่ชัดเจนในการดูแล ผู้ดูแลควรดูแลสัตว์เลี้ยง ตามข้อกำหนดในการดูแลสัตว์เลี้ยงชนิดนั้น นอกจากนี้ก็ควรพิจารณาถึงเจตจำนงของผู้ตายที่เกี่ยวกับการดูแลสัตว์เลี้ยง และจำนวนเงิน โดยกำหนดจำนวนเงินเป็นจำนวนแน่นอนให้แก่ทายาทที่ได้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงเพื่อให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทำพินัยกรรมอาจร้องขอให้ทายาทดูแลสัตว์เลี้ยงของตน ซึ่งอาจเป็นภาระของทายาทที่จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นการส่วนตัว หรือจัดให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว โดยการกำหนดภาระหรือเงื่อนไขในการดูแลสัตว์เลี้ยงให้มีอยู่ครบเท่าที่สัตว์เลี้ยงมีชีวิตอยู่ โดยสาระสำคัญดังกล่าวบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 482 วรรค 1

นอกจากนี้ยังให้อำนาจสมาคมป้องกันการทารุณกรรมสัตว์สามารถเรียกร้องให้มีการบังคับให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำไว้ เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าข้อกำหนดตามพินัยมีผลบังคับใช้ โดยอาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนมีความสามารถทางกฎหมายในการดำเนินการตามเจตนาธรรมของผู้ทำพินัยกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่าสัตว์เลี้ยงไม่อาจเป็นทาสทาสและมีความสามารถในการรับมรดกได้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงโดยตรงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 482 วรรค 4 กล่าวคือ ในกรณีที่สัตว์เลี้ยงได้รับพินัยกรรม หากเจ้ามรดกได้กำหนดภาระหรือเงื่อนไข ในส่วนนี้ถือเป็นภาระและเงื่อนไขสำหรับทาสทาสหรือบุคคลที่ได้รับมรดกมีหน้าที่จะต้องจัดการดูแลสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในพินัยกรรม

ทั้งนี้จากที่กล่าวมาข้างต้น ผลที่เกิดภายหลังจากที่สมาพันธ์รัฐสวิสได้มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง โดยการสร้างบทบัญญัติที่เป็นการยกระดับสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงแยกออกจากทรัพย์สินทั่วไป ทั้งมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีผลบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงโดยตรง จึงถือว่าเป็นการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจตัดสินคดีคำนึงถึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก

4.3.2 กฎหมายราชอาณาจักรสเปน

ในราชอาณาจักรสเปน สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงถือเป็นทรัพย์สินทั่วไปของเจ้าของสัตว์เลี้ยง เช่นเดียวกับประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น ต่อมาภายหลังจากสถานะของสัตว์เลี้ยงแสดงให้เห็นปัญหาว่าหากพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงมีสถานะเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป การพิจารณาคดีของศาลที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงจะไม่ใช่เป็นธรรมต่อสัตว์เลี้ยงและเจ้าของสัตว์เลี้ยง ดังนั้นจึงได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง โดยได้มีการแก้ไขโดยการสร้างหมวดหมู่พิเศษของสัตว์เลี้ยงแยกออกจากทรัพย์สินทั่วไป โดยถือว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตเป็นการปฏิรูปที่สำคัญในทางกฎหมายว่าสัตว์เลี้ยงจะไม่ถูกพิจารณาเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไปของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งบัญญัติอยู่ใน มาตรา 511-1(3) ว่าสัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน และสัตว์เลี้ยงได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ โดยกฎหมายที่มุ่งใช้บังคับกับสัตว์เลี้ยงจะต้องพิจารณาเพื่อให้สอดคล้องต่อธรรมชาติของสัตว์เลี้ยง

ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมาย กระมสิทธิ์ในคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงโดยตรง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่มีในกรณีที่เกิดข้อพิพาทในครอบครัวในกรณีที่มีการหย่า กฎหมายของ ราชอาณาจักรสเปน ผู้พิพากษาสามารถตัดสินให้ทั้งสองฝ่ายสามารถดูแลสัตว์เลี้ยงร่วมกันได้ โดยคู่ สมรสสามารถเขียนข้อตกลงในการดูแลสัตว์เลี้ยงและนำเสนอต่อศาล ในข้อตกลงนี้ ทั้งสองฝ่าย จะต้องอธิบายถึงผลประโยชน์สูงสุดของคนว่าเหตุใดจึงควรเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ดีที่สุด ข้อตกลง ควรแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าใครควรได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลสัตว์เลี้ยง และผู้พิพากษา สามารถตัดสินให้ทั้งสองฝ่ายสามารถดูแลสัตว์เลี้ยงร่วมกันได้ และในขณะเดียวกันหากคู่กรณีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งพบว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมในการได้รับสิทธิในการดูแลสัตว์เลี้ยงก็สามารถที่จะ แต่งตั้งทนายความเพื่อดำเนินการฟ้องร้องเพื่อให้ได้สิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งแสดงให้เห็น ได้ชัดเจนว่าในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาไม่ได้พิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ศาล พิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตและมีจิตใจและใช้เกณฑ์การพิจารณาเสมือนสัตว์เลี้ยงเป็นบุตรของ สามีภริยาที่ทำกรหย่า ดังนั้นในการพิจารณาคดีจะต้องพิจารณาโดยคำนึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยง ว่าสัตว์เลี้ยงจะได้รับผลประโยชน์สูงสุดเมื่ออยู่กับคู่กรณีฝ่ายใด นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาต่อไปอีก ว่าแม้ว่าจะเป็นผู้ซื้อสัตว์เลี้ยงก็ไม่มีสิทธิดีไปกว่าคู่กรณีอีกฝ่ายที่ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์

2) สัตว์เลี้ยงภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินทั่วไปที่เจ้าหนี้ สามารถร้องขอเพื่อนำยึดมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา

4.3.3 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงใน ประมวลกฎหมายแพ่ง ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 90a สัตว์ไม่เป็นทรัพย์สิน และสัตว์ได้รับการคุ้มครอง โดยกฎหมายพิเศษ โดยสัตว์จะอยู่ภายใต้บทบัญญัติทรัพย์สินตราบเท่าที่จำเป็นวันแต่จะมีการ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กล่าวคือ ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีสถานะ ของสัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป มีการแยกหมวดหมู่กฎหมายที่บังคับใช้ กับสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะ จำบบัญญัติทรัพย์สินมาบังคับใช้ เท่าที่จำเป็น วันแต่จะมีการกำหนดไว้ เป็นอย่างอื่น

ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงต่อสิทธิและหน้าที่ของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) เจ้าของทรัพย์สินโดยทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตนได้อย่างเต็มที่ ตราบใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือสิทธิของบุคคลภายนอก และสามารถกีดกันผู้อื่นจากการเข้ามาแทรกแซงได้ทั้งหมด แต่มีข้อยกเว้นหากทรัพย์สินดังกล่าวนั้นเป็นสัตว์เลี้ยง เจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องคำนึงถึงข้อกำหนดพิเศษในการคุ้มครองสัตว์ ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 903)

2) การพิจารณาค่าสินไหมทดแทนในคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปภายหลังจากมีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง โดยในกรณีมีการกระทำโดยละเมิดต่อสัตว์เลี้ยง บุคคลที่กระทำโดยละเมิดจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง โดยศาลอาจใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงที่ถูกกระทำละเมิดเป็นจำนวนเงิน และค่าใช้จ่ายจากการรักษาสัตว์เลี้ยงซึ่งได้รับบาดเจ็บ แม้ว่าจำนวนเงินค่ารักษาพยาบาลจะเกินมูลค่าของตัวสัตว์เลี้ยงก็ตามซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 251

3) ในการพิจารณาคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ให้อำนาจผู้พิพากษาพิจารณามาตรการทางกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสัตว์เลี้ยง โดยศาลจะต้องพิจารณาโดยคำนึงความรับผิดชอบของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์เลี้ยง ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 765a

4) สัตว์เลี้ยงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดี แต่มีข้อยกเว้นหากเจ้าหนี้ร้องขอ ศาลอาจพิจารณาให้สามารถยึดสัตว์เลี้ยงบังคับคดีได้ หากสัตว์เลี้ยงมีมูลค่าสูง หากการยกเว้นการยึดสัตว์เลี้ยงจะทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้มากเกินไปจนสมควรและก่อให้เกิดความไม่สมเหตุสมผล หากพิจารณาโดยการชั่งน้ำหนักเพียงเพื่อการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงและผลประโยชน์ของลูกหนี้โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา § 811c (Zivilprozessordnung) แต่ก็มีข้อกำหนดห้ามไม่ให้ยึดสัตว์เลี้ยงที่มีมูลค่าต่ำกว่า 220 ปอนด์ (มาตรา 811 No. 14 ZPO)

4.3.4 กฎหมายสาธารณรัฐออสเตรีย

สาธารณรัฐออสเตรีย ได้มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 285A of ABGB (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) ว่า สัตว์ไม่ใช่ทรัพย์สิน สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ กฎข้อบังคับที่ใช้กับทรัพย์สินมีผลบังคับใช้กับสัตว์ได้ตราบเท่าที่ไม่

ขัดแย้ง¹¹¹ กล่าวคือ สัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน ซึ่งจะได้รับคุ้มครองและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติที่บังคับใช้กับทรัพย์สินจะนำมาบังคับใช้ได้ต่อเมื่อไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติในการคุ้มครองสัตว์

ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงต่อสิทธิและหน้าที่ของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) การคำนวณค่าสินไหมทดแทนโดยบุคคลภายนอกมีความเปลี่ยนแปลงไป ในกรณีที่สัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บ บุคคลผู้กระทำละเมิดจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้จ่ายตามความเป็นจริง แม้ว่าจะมีมูลค่าสูงกว่าสัตว์เลี้ยงซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 1332

2) สัตว์เลี้ยงเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในการบังคับคดี หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาชนะคดี และจะต้องยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยเป็นบทบัญญัติข้อยกเว้นในการห้ามยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง ซึ่งการพิจารณาสัตว์เลี้ยงในกรณีจะต้องเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความผูกพันกับเจ้าของสัตว์เลี้ยง ไม่ใช่สัตว์เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 250 (4)

4.3.5 กฎหมายสาธารณรัฐโปรตุเกส

สาธารณรัฐโปรตุเกส ได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งโดยมีการบัญญัติอยู่มาตรา 1 ในกฎหมาย 8/2017 วันที่ 3 มีนาคม ซึ่งบัญญัติว่า กฎหมายฉบับนี้กำหนดสถานะทางกฎหมายสำหรับสัตว์ โดยตระหนักถึงธรรมชาติของพวกมันว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก

ซึ่งการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งกฎหมาย เป็นการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงที่สำคัญ ทำให้เกิดการจำแนกประเภทของสัตว์เลี้ยงและการสร้างแนวคิดทางกฎหมายใหม่ที่กำหนดให้สัตว์อยู่ในหมวดหมู่ทางกฎหมายอื่น ไม่ใช่หมวดหมู่ทรัพย์สินทั่วไป ซึ่งสถานะของสัตว์เลี้ยงไม่ควรอยู่ในหมวดหมู่เดียวกับทรัพย์สิน จึงได้สร้างหมวดหมู่ของสัตว์เลี้ยงเพื่อที่จะไม่เกิดความสับสนในการนำกฎหมายมาเพื่อพิจารณาระหว่างทรัพย์สินทั่วไป หรือ มนุษย์ ดังนั้น สัตว์ซึ่งบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่ง จึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก

¹¹¹ From Global Animal Law Gal Association, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 98*

ซึ่งผลในทางกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสินไหมทดแทนในกรณีที่สัตว์เลี้ยงเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ รวมทั้งการจัดตั้งบทบาทในการดูแลสัตว์เลี้ยงในกรณีที่มีการหย่า และไม่สามารถตกลงความเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ มีความเปลี่ยนแปลงไปภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง

4.3.6 กฎหมายรัฐคิวเบก แคนาดา

รัฐคิวเบกในประเทศแคนาดาเป็นรัฐหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับสัตว์ จึงได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์ โดยมีการบัญญัติให้สถานะของสัตว์แยกออกจากทรัพย์สินทั่วไป โดยได้มีการบัญญัติอยู่ในมาตรา สัตว์ไม่ใช่ทรัพย์สิน สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต และมีความต้องการทางชีวภาพ นอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครอง บทบัญญัติของประมวลกฎหมายนี้ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินยังคงมีผลใช้บังคับ

ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ โดยการคำนวณค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดมีมูลค่าสูงขึ้น โดยเจ้าของสัตว์เลี้ยงสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจซึ่งเกิดจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยง เพิ่มจากค่าสินไหมทดแทนในกรณีปกติซึ่งเป็นค่าเสียหายทางด้านศีลธรรม

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในต่างประเทศได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง เพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงโดยตรง ให้มีการพิจารณาคดีโดยการไม่นำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมาบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง กล่าวคือศาลจะได้อมองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงแก่ทรัพย์สินหรือวัตถุที่ไม่มีจิตใจ ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขยังส่งผลต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งในบรรพอื่น ๆ ด้วย

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยกับต่างประเทศและวิธีแก้ปัญหาตามกฎหมายของต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับสถานะของสัตว์เลี้ยง โดยได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์ในประมวลกฎหมายแพ่งไปในทิศทางเดียวกัน โดยบัญญัติว่าสัตว์ไม่

ถือว่าเป็นทรัพย์สิน และแยกหมวดหมู่กฎหมายที่ใช้บังคับกับสัตว์โดยเฉพาะ และจะบัญญัติในหมวดทรัพย์สินมาบังคับใช้ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายที่บังคับใช้กับสัตว์โดยเฉพาะ แต่จะสาธารณรัฐโปรตุเกส ที่มีการบัญญัติแตกต่างจากประเทศอื่นเล็กน้อย โดยสาธารณรัฐโปรตุเกส ได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์โดยการบัญญัติว่า ให้ตระหนักถึงธรรมชาติของสัตว์ว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก และได้มีการจำแนกหมวดหมู่กฎหมายของสัตว์ออกจากทรัพย์สิน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการนำกฎหมายมาเพื่อพิจารณาระหว่างทรัพย์สินทั่วไป ดังนั้น สัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งจึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจะเห็นได้ว่าสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทยมีความแตกต่างจากกฎหมายในต่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยยังคงเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป ซึ่งสัตว์เลี้ยงเป็นทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ส่งผลให้ในกรณีที่เกิดการฟ้องร้องที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง การพิจารณาคดีที่เกิดขึ้น ศาลจะไม่ได้พิจารณาสัตว์เลี้ยงมีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไปแต่อย่างใด ซึ่งอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก ทั้งยังอาจทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ได้รับการเยียวยาในกรณีที่สูงสูญเสียสัตว์เลี้ยงอย่างเป็นธรรม

จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศไทยกับต่างประเทศ จึงเห็นสมควรว่าประเทศไทยควรจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้มีความชัดเจน โดยการแยกหมวดหมู่กฎหมายที่บังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงแยกออกจากทรัพย์สินเช่นเดียวกับต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในอนาคต

ในขณะเดียวกันเมื่อมีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง ก็อาจจะส่งผลให้มีการบัญญัติกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในบรรพอื่น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายละเมิด ซึ่งในต่างประเทศสวีเดน ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบก แคนาดา นอกจากจะได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยง ยังได้มีการแก้ไขการคำนวณค่าสินไหมทดแทนในมูลละเมิดอย่างเป็นธรรมมากขึ้น โดยการให้สิทธิผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการเรียกค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจซึ่งเกิดจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยง ทั้งยังให้ดุลยพินิจ

ของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนค่าสัตว์แพทย์ที่มีจำนวนสูงกว่ามูลค่าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขคดีซึ่งได้กล่าวไปในข้างต้นในประเทศไทย

นอกจากนี้ในกฎหมายต่างประเทศได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ในกรณีที่มีการหย่า ซึ่งหากในอนาคตประเทศไทยมีการฟ้องร้องเพื่อจัดสรรทรัพย์สินของคู่สามี และภรรยาที่ต้องการหย่า และทรัพย์สินดังกล่าวนี้เป็นสัตว์เลี้ยง ในการพิจารณาคดีศาลก็ควรจะพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงไม่เป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไป แต่ควรจะพิจารณาเพื่อประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงหรือพิจารณาเสมือนว่าสัตว์เลี้ยงเป็นบุตรของคู่สามีและภรรยา เช่นเดียวกับการพิจารณาในราชอาณาจักรสเปน โดยไม่ควรที่จะนำทบัญญัติทรัพย์สินมาบังคับใช้ ซึ่งศาลอาจจะตัดสินให้บุคคลซึ่งเป็นผู้ซื้อสัตว์เลี้ยงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ โดยไม่ได้คำนึงถึงสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงแต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสมาพันธรัฐสวิส ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐโปรตุเกส เมื่อมีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง จึงทำให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในกรณีที่มีการหย่า ซึ่งสามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตของประเทศไทยโดยให้อำนาจผู้พิพากษาพิจารณาคดีโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญ

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ เนื่องจากในปัจจุบันบุคคลในประเทศไทยนิยมนำสัตว์มาเลี้ยงมากขึ้น และให้ความรักแก่สัตว์เลี้ยงเสมือนเป็นบุตรของตน ดังนั้นในอนาคตจึงมีความเป็นไปได้ว่าเจ้ามรดกอาจจะต้องการทำพินัยกรรมเพื่อมอบทรัพย์สินให้แก่สัตว์เลี้ยง ซึ่งหากสถานะของสัตว์เลี้ยงยังคงเป็นเสมือนทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น จึงเป็นไปได้ยากที่กฎหมายจะพัฒนาไปถึงขั้นที่สัตว์เลี้ยงจะได้รับความคุ้มครองในด้านสิทธิในกฎหมายมรดก

ดังนั้น จากที่กล่าวที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแก้ไขสถานะทางของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากต่อการคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงและความเป็นธรรมต่อเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการพิจารณาคดีและการตัดสินคดีของศาลที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง

4.5 วิเคราะห์การปรับปรุงแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงของไทยตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ลักษณะและข้อจำกัดของกฎหมายไทยแล้ว ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยง และกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุดที่สุด กล่าวคือ ต้องทำการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการบัญญัติคำนิยามเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก ไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ ทั้งนี้สัตว์เลี้ยงควรจะได้รับคุ้มครองตามกฎหมายพิเศษ และกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง โดยตรงเพื่อก่อให้เกิดความสอดคล้องต่อธรรมชาติของสัตว์เลี้ยง โดยจะนำบทบัญญัติในหมวดทรัพย์สินมาบังคับใช้ก็ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติที่บังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลักบุคคลทั่วไปไม่ได้ตระหนักถึงสถานะที่แท้จริงของสัตว์เลี้ยง ว่าสัตว์เลี้ยงไม่ใช่เป็นเพียงทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น จึงปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงเสมือนเป็นทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ได้คำนึงว่าสัตว์เลี้ยงมีชีวิต จิตใจและมีความรู้สึก นอกจากนี้ในการพิจารณาคดีในศาล ในกรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงในทางแพ่ง ศาลมักจะพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่ว เช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้คำนึงว่าแท้จริงแล้วสัตว์เลี้ยงนั้นเป็นสิ่งมีชีวิตและมีความรู้สึก เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดสถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ในการพิจารณาคดีศาลจึงต้องหยิบยกบทบัญญัติในหมวดทรัพย์สินมาบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยง จึงทำให้ในการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้น ไม่ได้พิจารณาเพื่อผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ในอนาคตกรณีที่มีการหย่าและทรัพย์สินที่จะต้องจัดการนั้นเป็นสัตว์เลี้ยงก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาคดี และคู่กรณีทำการฟ้องร้องเพื่อแย่งสิทธิในการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงเกิดขึ้นในประเทศไทย ดังนี้หากศาลพิจารณาว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น ศาลก็อาจจะพิจารณาคัดสินโดยการนำบทบัญญัติในหมวดการจัดการทรัพย์สินมาบังคับใช้ ซึ่งอาจจะนำไปตามหลักการซื้อขาย กล่าวคือ ศาลอาจจะกำหนดให้บุคคลที่เป็นผู้ซื้อสัตว์ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิในตัวสัตว์เลี้ยง ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจจะได้รักสัตว์อย่างแท้จริงหรืออาจจะไม่ได้ดูแลสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงได้เท่ากับอีกคนหนึ่ง ดังนั้น ในกรณีที่นอกจากจะมีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยง ก็ควรที่จะมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเข้ามาเพื่อจัดการในกรณีนี้เช่นเดียวกับสมพันธรัฐสวิส กล่าวคือ

สมาพันธ์รัฐสวิส ได้มีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้พิพากษาในการพิจารณาว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ดูแลสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงได้ดีกว่ากัน โดยจะต้องทำการนำสืบในศาลและไม่นำบทบัญญัติตามหลักกรรมสิทธิ์มาบังคับใช้ในกรณีนี้เลย

นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนในประเทศไทย ได้ปรากฏคดีซึ่งศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงชนะเลิศ¹¹² ในคดีซึ่งสัตว์แพทย์และโรงพยาบาลกระทำโดยประมาทให้สัตว์เลี้ยงตาย ศาลพิจารณาเพียงว่าสัตว์เลี้ยงเป็นแต่ทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยง จึงไม่อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ดังนั้น สถานะของสัตว์เลี้ยงจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะต้องแก้ไข เพื่อที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคิดค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องจากการกระทำละเมิดจะได้มีความเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการบัญญัติเพิ่มเติมให้ศาลสามารถคิดค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง และค่ารักษาทางด้านสัตว์แพทย์ที่มีมูลค่าสูงกว่าตัวสัตว์เลี้ยง โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับสมาพันธ์รัฐสวิส กล่าวคือ ในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทน ซึ่งข้อมูลตามรายงานที่ปรากฏในเอกสาร โดยในส่วนใหญ่ศาลจะต้องพิจารณา โดยทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างเจ้าของกับสัตว์เลี้ยงที่ทางด้านอารมณ์ และก็จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ชนิดของสัตว์อายุ และสุขภาพของสัตว์ คุณค่าความสามารถในการดำรงอยู่ของการรักษาจากมุมมองของวิทยาศาสตร์การสัตวแพทย์ตลอดจนผลประโยชน์สูงสุดของสัตว์เลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพสัตว์ และจะไม่นำสถานะทางการเงินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงมาใช้ประกอบการพิจารณาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เป็นต้น

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นเนื่องจากในปัจจุบันบุคคลที่นิยมนำสัตว์มาเลี้ยง บางคนรักสัตว์เลี้ยงเสมือนเป็นลูกของตน ดังนั้น ในอนาคตเจ้ามรดกอาจจะมีการทำพินัยกรรมโดยการกำหนดค่าข้อกำหนดในพินัยกรรม ให้บุคคลที่เป็นทายาทหรือมีสิทธิในการรับมรดก ทั้งนี้ ประเทศไทยก็ควรจะนำแนวทางของกฎหมายประเทศสวิตเซอร์แลนด์มาใช้โดยการกำหนดในส่วนของ การกำหนดเนื้อหาภาระในการดูแลสัตว์ ผู้ทำพินัยกรรมอาจกำหนดเนื้อหา ในการทำพินัยกรรม โดยผู้ทำพินัยกรรมอาจกำหนดเนื้อหาของเงื่อนไขหรือภาระภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยระบุเงื่อนไขโดยละเอียดเกี่ยวกับ อาหาร ที่อยู่อาศัย การดูแลทางการแพทย์ หรือเพียงคำแนะนำในขั้นพื้นฐาน ยกตัวอย่างในกรณีนี้ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ระบุประเภทของการดูแล ทั้งนี้ข้อกำหนดกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ อย่างไรก็ตาม นอกจากนี้เขาควรพิจารณาเจตจำนงของผู้ตายเกี่ยวกับประเภทของ

¹¹² From Thai PBS News, *อึ้งแล้วชิงอรรถที่ 3*

การดูแลที่ต้องการสำหรับ สัตว์เลี้ยงและจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะต้องกำหนด ภาระอย่างชัดเจน เพื่อให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทำประกันภัยอาจร้องขอให้ ทายาทดูแลสัตว์เลี้ยงของตน ซึ่งอาจเป็นภาระของทายาทในการดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นการส่วนตัวหรือ จัดให้บุคคลภายนอกดำเนินการดังกล่าว ซึ่งการกำหนดภาระหรือเงื่อนไขดังกล่าวให้มีอยู่ตรงเท่าที่ สัตว์เลี้ยงดังกล่าวมีชีวิต บทบัญญัตินี้ตีความได้ว่าเป็นการกำหนดให้สามารถทำประกันภัยยก ทรัพย์สินให้แก่สัตว์เลี้ยงและกำหนดภาระในการดูแลสัตว์เลี้ยง ซึ่งจะส่งผลให้สัตว์เลี้ยง ได้รับการ คุ้มครองสิทธิภายใต้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใน ประเทศไทยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำการแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายทุกฉบับที่มีความ เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงมีความสอดคล้องเพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี โดยประเทศไทยอาจจะ ต้องทำการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงโดยยึดมาตรฐานทางกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งของ ต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นเพื่อเป็นแบบอย่าง

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เนื่องจากในปัจจุบันบุคคลในประเทศไทยนิยมนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงเพื่อให้อยู่เป็นเพื่อนเพื่อคลายความทุกข์ จึงทำให้สัตว์เลี้ยงในคอกข้างที่จะมีคุณค่าทางจิตใจ และเสมือนเป็นหนึ่งในสมาชิกในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้มนุษย์จะให้ความสำคัญกับสัตว์เลี้ยง แต่สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังคงมีสถานะเป็นเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไป ไม่ได้มีสถานะพิเศษ เหมือนสถานะของสัตว์ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และในประมวลกฎหมายอาญาพ.ศ.2499 จึงทำให้เกิดปัญหาต่อการบังคับใช้กฎหมายในการพิจารณาคดีในกรณีเกิดข้อพิพาทกันเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงในคดีแพ่ง เนื่องจากเมื่อไม่มีบทบัญญัติที่บังคับใช้โดยตรง จึงส่งผลให้การพิจารณาคดีไม่ได้คำนึงสิทธิของสัตว์และผลประโยชน์ของสัตว์อย่างแท้จริง

เมื่อได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและสถานะของสัตว์เลี้ยง พบว่าทฤษฎีให้การสนับสนุนสิทธิของสัตว์และสถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมาย ซึ่งหลักเกณฑ์ที่สำคัญได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ ซึ่งได้มีการพัฒนา จนทำให้มีนักคิดสมัยใหม่หลายคนที่มีมองว่าสัตว์ควรมีสติ และในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็มีหน้าที่ต่อสัตว์ นอกจากนี้แนวความคิดเกี่ยวกับสัตว์ของสังคมตะวันตกได้รับการพัฒนาและมีการยกระดับสถานภาพของสัตว์ถึงขั้นให้สัตว์มีสถานะเท่าเทียมกับมนุษย์ จึงเกิดเป็นแนวความคิดปรัชญาในเรื่องสิทธิสัตว์ขึ้น โดยเห็นว่าสัตว์มีคุณค่าเช่นเดียวกับมนุษย์ สัตว์จึงสมควรได้รับสิทธิและมนุษย์มีหน้าที่โดยตรงต่อสัตว์ เช่น ทอม เรแกน และอิงกริด นิวเครอค์ ซึ่งต่างได้พยายามขยายแนวความคิดให้สัตว์มีสิทธิมากขึ้น ขณะเดียวกันให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อสัตว์มากขึ้น โดยทฤษฎีสิทธิสัตว์ เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสิทธิของสัตว์ในทางกฎหมาย เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ถือว่าสัตว์สามารถเป็นผู้ทรงสิทธิในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิต ซึ่งมนุษย์จะต้องให้ความเคารพ และจะต้องพิจารณาถึงความเท่าเทียมของสัตว์ในเชิง

ผลประโยชน์ที่สัตว์ควรจะได้รับในต่างประเทศได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาปรับใช้ โดยเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง

นอกจากนี้แนวคิดทฤษฎีสวัสดิภาพสัตว์เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากฎหมายคุ้มครองสัตว์เลี้ยงเช่นเดียวกัน เนื่องจากแม้ทฤษฎีแบบสวัสดิภาพสัตว์จะเป็นเรื่องของข้อผูกมัดหรือพันธะทางศีลธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์ กล่าวคือ มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อสัตว์ในทางศีลธรรม แม้มนุษย์จะมีสิทธิจะใช้ประโยชน์จากสัตว์ แต่มนุษย์ก็มีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้สัตว์ได้มีสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต และมนุษย์จะต้องแสวงหามาตรการในการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม และการจัดการสวัสดิภาพของสัตว์อย่างเหมาะสม มนุษย์จะต้องอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์วัฒนธรรม จรรยาบรรณ กล่าวคือ ความต้องการของสัตว์ในสิ่งใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีระบบ และปลอดภัย ตลอดจนความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องต่อเหตุผลที่ควรจะต้องการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยง เนื่องจากต้องการที่ให้สัตว์เลี้ยงได้รับความคุ้มครองทางด้านสวัสดิภาพ ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญที่ควรจะต้องปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เมื่อพิจารณาทฤษฎีที่ได้กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นถึงการยกระดับสถานะของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมาย เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ให้การสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยงและเพื่อที่จะคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมาย และแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ซึ่งแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป

จากกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง ที่มีความเกี่ยวข้องเป็นจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

กฎหมายฉบับแรก พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อสำหรับการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ โดยการกำหนดให้เจ้าของเจ้าของสัตว์ที่นำสัตว์มาเลี้ยงจำต้องจัดให้มีซึ่งสวัสดิภาพอันเหมาะสมแก่สัตว์ไม่ว่าจะในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือในการแสดง ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงชนิด ทั้งยังออกโดยอาศัยเหตุผลที่ว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายถึงแม้กฎหมายจะมีลักษณะยกระดับสิทธิของสัตว์และสวัสดิภาพของสัตว์ขึ้นจากเดิม แต่กฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการคุ้มครองสัตว์เลี้ยงที่ปลายเหตุของปัญหา เนื่องจากจะสามารถนำมาบังคับใช้ก็ต่อเมื่อเกิดการทารุณกรรมสัตว์เลี้ยงเท่านั้น

กฎหมายฉบับต่อมามีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง คือ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ซึ่งปรากฏอยู่ในบทบัญญัติมาตรา 381 และมาตรา 382 ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายก็มีลักษณะเพื่อคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกระทำทารุณหรือให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับจะมีการยกระดับสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยง ให้มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลแพ่งและพาณิชย์มีความไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากบทบัญญัติที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง ล้วนเป็นบทบัญญัติในลักษณะที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพียงทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้มีสิทธิพิเศษเหมือนกฎหมาย 2 ฉบับที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 1320 มาตรา 1322 ซึ่งเป็นบทบัญญัติการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสัตว์ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า สัตว์เป็นเช่นเดียวกับสิ่งของที่เจ้าของสัตว์สามารถเข้าถือเอาได้โดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 433 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงรับผิดชอบในกรณีที่สัตว์เลี้ยงก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลอื่น และมาตรา 420 เป็นบทบัญญัติให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอก หากบุคคลภายนอกกระทำละเมิดต่อสัตว์เลี้ยง แต่ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าไม่มีบทบัญญัติที่เป็นกำหนดสถานะของสัตว์เลี้ยงให้มีความแตกต่างหรือยกระดับสิทธิของสัตว์ในทางกฎหมายให้มีความแตกต่างจากทรัพย์สินแต่อย่างใด

ทั้งนี้จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศซึ่งพบว่ากฎหมายของต่างประเทศมีความแตกต่างจากกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากกฎหมายต่างประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของสัตว์เลี้ยง จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง ซึ่งประเทศแรกก็คือ สหพันธรัฐสวิส ได้มีการแก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง กล่าวคือ สัตว์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับวัตถุทั่วไป โดยได้มีการแยกหมวดหมู่กฎหมายที่บังคับกับสัตว์ โดยเฉพาะ โดยจะนำบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมาบังคับใช้ต่อไม่มีกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์โดยเฉพาะ ทั้งนี้ผลจากการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์ ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงต่อกฎหมายละเมิด กล่าวคือ การคำนวณค่าสินไหมทดแทนมีความเปลี่ยนแปลงไปโดยมีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจในกรณีที่สูญเสียสัตว์เลี้ยงแตกต่างจากค่าสินไหมทดแทนในกรณีปกติ นอกจากนี้ในกรณีที่การรักษาทางด้านสัตวแพทย์มีจำนวนมูลค่าสูงกว่าตัวสัตว์เลี้ยง กฎหมายก็ให้อำนาจศาลในการกำหนดค่ารักษาทางด้านสัตวแพทย์ที่สูงกว่ามูลค่าของสัตว์เลี้ยง ส่วนในกรณีการจัดการทรัพย์สิน

ของสามิ ภรรยาในกรณีที่มีการหย่าหรือการแบ่งทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วม ได้มีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้พิพากษาพิจารณาเพื่อผลประโยชน์และสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก ซึ่งศาลจะสามารถใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีว่า บุคคลใดสามารถดูแลสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงได้ดีกว่า ซึ่งพิจารณาจากสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก โดยจะไม่นำหลักในบทบัญญัติทรัพย์สินมาบังคับใช้ กล่าวคือ ไม่ได้พิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้ซื้อสัตว์เลี้ยง และทำให้บุคคลดังกล่าวได้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น ในการพิจารณาเพื่อแก้ไขข้อพิพาทของคู่กรณีในทางแพ่ง แสดงให้เห็นถึงการพิจารณาในคดีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงมีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป ทั้งในกฎหมายมรดก ยังให้สิทธิเจ้ามรดกกำหนดพินัยกรรมในการคุ้มครองสิทธิของสัตว์เลี้ยง โดยการกำหนดให้ทายาทหรือบุคคลที่มีสิทธิได้รับมรดกจะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามข้อกำหนดในพินัยกรรม กล่าวคือ จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงให้เป็นไปตามหลักสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงชนิดนั้น เป็นต้น จึงทำให้เห็นว่าภายหลังจากที่มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในสมาพันธรัฐสวิส ส่งผลให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่ง นอกเหนือจากกฎหมายอื่น ๆ ที่ใช้คุ้มครองสัตว์เลี้ยงอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีหลายประเทศที่ตระหนักถึงความสำคัญของสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่ง ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรสเปน สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐควิเบกแคนาดาและรัฐควิเบก แคนาดา ก็ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงเช่นเดียวกัน ซึ่งผลทางกฎหมายก็มีความเปลี่ยนแปลงที่คล้ายคลึงกัน โดยสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ภายหลังจากได้มีการแก้ไขสถานะทางกฎหมายของสัตว์ในประมวลกฎหมายแพ่ง โดยได้มีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้พิพากษาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนค่าสินไหมทดแทนในแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงในส่วนค่ารักษาทางด้านสัตวแพทย์แม้ว่าค่าสินไหมทดแทนจะมีจำนวนที่สูงกว่ามูลค่าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการแก้ไข ศาลมักจะไม่ได้กำหนดค่ารักษาพยาบาลให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง หากเกินมูลค่าของตัวสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ยังเกิดความเปลี่ยนแปลงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยได้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 765 กล่าวคือ ในการพิจารณาที่มีผลกระทบต่อสัตว์เลี้ยง ศาลจะต้องตัดสินโดยคำนึงถึงการประเมินความรับผิดชอบของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์เลี้ยง ซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าศาลได้ทำการตัดสินพิจารณาสัตว์เลี้ยงแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป ทั้งสัตว์เลี้ยงที่มีมูลค่าต่ำกว่า 220 ปอนด์ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินซึ่งเจ้าหนี้จะร้องขอให้นายยึดเพื่อบังคับคดี เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าในประมวลกฎหมายแพ่งของต่างประเทศ ในทางกฎหมายสัตว์เลี้ยงไม่ถือเป็นแค่เพียงทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น แต่ในต่างประเทศได้มีการยกระดับสิทธิและสถานะของสัตว์

เลี้ยงในทางกฎหมายอยู่เหนือกว่าทรัพย์สิน อันเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุของปัญหา และสามารถคุ้มครองสัตว์เลี้ยงในทางกฎหมายแพ่งได้อย่างแท้จริง

นอกจากประเทศที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สาธารณรัฐโปรตุเกส ก็เป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงแต่สาธารณรัฐโปรตุเกส จะมีการบัญญัติแก้ไขสถานะทางกฎหมายที่แตกต่างจากประเทศอื่นเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ สาธารณรัฐโปรตุเกส ได้แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งโดยบัญญัติแก้ไขคำนิยามของสัตว์เลี้ยง ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 1 ในกฎหมาย 8/2017 วันที่ 3 มีนาคม ว่า กฎหมายฉบับนี้เป็นการกำหนดสถานะของสัตว์เลี้ยง โดยตระหนักว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ว่าสัตว์เลี้ยงมีความแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป ที่ไม่มีชีวิต จิตใจ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากสัตว์ในประเทศที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จะมีการบัญญัติเพียงว่า สัตว์ไม่ถือเป็นทรัพย์สินเท่านั้น แต่ทั้งนี้ผลในทางกฎหมายภายหลังจากที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง มีความคล้ายคลึงกับประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือมีความเปลี่ยนแปลงในส่วนของการคิดค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่สัตว์เลี้ยงได้รับบาดเจ็บรวมทั้งการจัดการกับสัตว์เลี้ยงในกรณีที่มีการฆ่าและไม่สามารถตกลงความเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ ซึ่งมีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจผู้พิพากษาพิจารณาคดีเพื่อประโยชน์และสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงเป็นหลัก

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าถึงแม้ในประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสัตว์เลี้ยง ซึ่งปรากฏในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ก็ตาม แต่สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทยมีความไม่สอดคล้องกับกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ เนื่องจากสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สัตว์เลี้ยงมีสถานะเช่นเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้สถานะพิเศษเหนือกว่าทรัพย์สินทั่วไปแต่อย่างใด เมื่อประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) เป็นหลัก ดังนั้นเมื่อไม่ได้มีการกำหนดสถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงให้มีความแตกต่างจากทรัพย์สิน จึงทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาคดี ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงต้องนำบทบัญญัติทรัพย์สินมาบังคับใช้ จึงทำให้กฎหมายดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะที่จะเอื้อต่อผลประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงหรือคำนึงถึงสวัสดิภาพของสัตว์เลี้ยงแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจะพิจารณาดำเนินคดีตามกฎหมายได้เพียงว่าสัตว์เลี้ยงเป็นทรัพย์สินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น จึงทำให้ไม่อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ ดังเช่นใน

ต่างประเทศ ดังนั้น เพื่อจะทำการแก้ปัญหาให้ตรงจุด ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องแก้ไขสถานะของ สัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยยึดมาตรฐานทางกฎหมายของต่างประเทศเป็น เกณฑ์

5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศแล้วนั้น เห็นว่าประเทศไทยสามารถนำมาตราการทางกฎหมายในการยกระดับสถานะของสัตว์ในประมวล กฎหมายแพ่งในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมาปรับใช้กับประเทศไทย จึงขอเสนอให้มีการ แก้ไข

5.2.1 ให้แก้ไขสถานะของสัตว์เลี้ยงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย โดยแก้ไข สถานะของสัตว์เลี้ยง โดยการบัญญัติคำนิยามเพิ่มเติมว่า สัตว์เลี้ยง ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน เช่นเดียวกับวัตถุทั่วไป โดยสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งมีชีวิตและมีจิตใจ และสัตว์เลี้ยงจะได้รับการคุ้มครอง ภายใต้อกฎหมายพิเศษ ทั้งนี้กฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับสัตว์เลี้ยงจะต้องพิจารณาเพื่อให้มีความ สอดคล้องต่อธรรมชาติของสัตว์เลี้ยง ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดพิเศษสำหรับสัตว์เลี้ยง ให้นำ บทบัญญัติในหมวดทรัพย์สินมาบังคับใช้

5.2.2 ควรที่จะมีการบัญญัติแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงใหม่ อาทิ เช่น ในหมวดกฎหมายละเมิด โดยการแก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปใน มาตรา 426 ในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้อง กับสัตว์เลี้ยงโดยให้อำนาจผู้พิพากษาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางด้านจิตใจในกรณีที่ เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้รับความสูญเสีย นอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนในกรณีปกติตามมาตรา 420 ทั้งนี้โดยใช้เกณฑ์ในการกำหนดดุลยพินิจในการคำนวณค่าสินไหมทดแทน โดยผู้พิพากษาจะต้อง พิจารณาความผูกพันของเจ้าของสัตว์กับสัตว์เลี้ยง ความสัมพันธ์ของเจ้าของและสัตว์เลี้ยง และ พิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบ เช่น ชนิดของสัตว์อายุ และสุขภาพของสัตว์ คุณค่าความสามารถใน การดำรงอยู่ของการรักษาจากมุมมองของวิทยาศาสตร์การสัตวแพทย์ตลอดจนผลประโยชน์สูงสุด ของสัตว์เลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพสัตว์ โดยไม่นำสถานะทางการเงินของเจ้าของสัตว์เลี้ยงมาใช้ ประกอบการพิจารณาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เป็นต้น

5.2.3 ควรจะมีการบัญญัติแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินในกรณีที่เกิด การหย่าหรือ แบ่งกรรมสิทธิ์ร่วมในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสัตว์เลี้ยง โดย การบัญญัติ เพิ่มเติมกฎหมายโดยให้อำนาจผู้พิพากษาพิจารณาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์และสวัสดิภาพของสัตว์ เลี้ยงเป็นหลัก ประกอบกับการใช้เกณฑ์ในการพิจารณาหากสัตว์เลี้ยงอยู่กับบุคคลใด จะได้รับสวัสดิ

ภาพที่ดีกว่ากัน ซึ่งสวัสดิภาพขั้นพื้นฐานของสัตว์เลี้ยง พิจารณาดังต่อไปนี้ ยกตัวอย่าง ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน การดูแลทางการแพทย์ และยักรวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้ประกอบการพิจารณา สภาพแวดล้อมของกลุ่มสัญญาซึ่งหมายถึง อายุ สุขภาพ ความคล่องตัว ที่พักอาศัย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ขึ้นอยู่กับสัตว์เลี้ยงแต่ละชนิดซึ่งมีความแตกต่างกัน

5.2.4 ควรที่บัญญัติกฎหมายให้สัตว์เลี้ยงได้รับความคุ้มครองสิทธิภายใต้กฎหมายมรดก กล่าวคือ บัญญัติกฎหมายให้อำนาจเจ้ามรดกสามารถทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้ทายาทบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยสามารถกำหนดภาระและเงื่อนไข โดยผู้ทำพินัยกรรมอาจกำหนดเงื่อนไขในการทำพินัยกรรม โดยการระบุเงื่อนไขโดยละเอียดเกี่ยวกับการดูแล เช่น การให้อาหาร ที่อยู่อาศัย การดูแลทางการแพทย์ หรือ รายละเอียดขั้นพื้นฐาน และจำนวนเงิน โดยกำหนดจำนวนเงินเป็นจำนวนแน่นอนให้แก่ทายาทที่ได้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงเพื่อให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทำพินัยกรรมอาจร้องขอให้ทายาทดูแลสัตว์เลี้ยงของตน ซึ่งอาจเป็นภาระของทายาทที่จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นการส่วนตัว โดยการกำหนดภาระหรือเงื่อนไขในการดูแลสัตว์เลี้ยงให้มีอยู่ตราบเท่าที่สัตว์เลี้ยงมีชีวิตอยู่ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์. (2562). *ฐานการขึ้นทะเบียนสุนัข-แมว (pet register)*. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2561/T26/T26_201812.pdf
- กรมศิลปากร. (2521). *กฎหมายตราสามดวง*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ชิดชนก แผ่นสุวรรณ. (2548). *ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและอนาจาร ศึกษาตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวงถึงประมวลกฎหมายอาญา* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- คมิตริเยฟ, ยูริ (2534). *มนุษย์กับสัตว์ [Man and animal]* (ทองสุก เกตุโรจน์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- ชน วงศ์เครือมัน. (2554). *ทรรชนะของวิวัฒนาการสัตว์เกี่ยวกับจิตของสัตว์* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- ฉันทวัฒน์ โรจนโรวรรณ. (2551). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณสัตว์* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- เนื่องน้อย บุญเนตร. (2537). *จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม: โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์. (2554). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพ* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- พงศ์ศักดิ์ เจ๊ะพงศ์. (2564). *สถานะทางกฎหมายของสัตว์เลี้ยงในกรณีการหย่าร้างภายใต้กฎหมายครอบครัว*. *วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 39(1), 81-93.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2020). *กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127*. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>
- ลิขิต ชีเวคิน. (2544). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สร้อยญา แจ่งจำ. (2557). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ศึกษากรณีสัตว์เลี้ยง* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- ศุภโชค บุญเจริญ. (2556). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมจัดการมิให้สัตว์เลี้ยงตก เป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ* (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2546). พระพุทธศาสนากับเอกลักษณ์ไทยและพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ”หรือ”ไม่. กรุงเทพฯ: สภาอุรวุทธิกสมาคมแห่งชาติ.
- สมพร รุจิจิตติอังสุธร. (2562). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย : ความสำคัญของผู้เรียนสังคมศึกษา (ตอนแรก). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 10(1), 60-90.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499. สืบค้นจาก http://www.hydro.navy.mi.th/download/Criminal_Code.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2553. สืบค้นจาก <https://thaiembdc.org/wp-content/uploads/2019/07/ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์-พ.ศ.2535.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. บันทึกสรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. (เรื่องเสร็จที่ 650/2553). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. Unpublished manuscript.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). สัตว์. สืบค้นจาก <https://www.orst.go.th/?knowledges=สัตว์-๑๖-พฤษภาคม-๒๕๕๓>
- สืบ นาคะเสถียร. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ป่าและสถานภาพของสัตว์ป่าในปัจจุบัน. *Suthiparithat*, 5(15), 20–24. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_SuthiparithatJournal/article/view/244549
- อิชิอิ, โยเนะ โอ. (2556). พระธรรมศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- American Heritage. (2006). *The American Heritage Dictionary of the English Language* (4th ed.). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Bedford, E. (2020). *Number of dog and cat kept as pets worldwide in 2018*. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1044386/dog-and-cat-pet-population-worldwide/>
- Buze.de. (2022). *Germany Civil Code. Section 254*. Retrived from [https://www.buzer.de/251_BGB.htm#:~:text=\(1\)%20Soweit%20die%20Herstellung%20nicht,mit%20unverh%C3%A4ltnism%C3%A4%C3%9Figen%20Aufwendungen%20m%C3%B6glich%20ist](https://www.buzer.de/251_BGB.htm#:~:text=(1)%20Soweit%20die%20Herstellung%20nicht,mit%20unverh%C3%A4ltnism%C3%A4%C3%9Figen%20Aufwendungen%20m%C3%B6glich%20ist)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- CanLII. (2017). *Lavigne c. Brousseau-Masse (Chenil Moya), 2017 QCCQ 503 (CanLII)*. Retrieved from <https://canlii.ca/t/gxg20>
- Cartwright, B. (2016). *Quebec's Bill 54 fall short of protection all animals*. Retrieved from https://www.huffingtonpost.ca/barbara-cartwright/quebec-animal-welfare-law_b_8749820.html
- CBC's Journalistic Standards and Practices. (2014). *Advocates seek improved legal status for animals in Quebec*. Retrieved from <https://www.cbc.ca/news/canada/montreal/advocates-seek-improved-legal-status-for-animals-in-quebec-1.2653550>
- Cercel, S. (2011). *The Juridical Regime Of Animals Accordind To The New Romanian Civil Code*. Retrieved from [http://dp2011.sehnalek.cz/files/prispevky/03%20ZVIRE/CERCEL_SEVASTIAN_\(6999\).pdf](http://dp2011.sehnalek.cz/files/prispevky/03%20ZVIRE/CERCEL_SEVASTIAN_(6999).pdf)
- Clarke, P. A. B. and Linzey, A. (1990). *Political Theory and Animal Righ*. London: Billing and Sons, Ltd., Worcester.
- Cosmofeel. (2022). *Spain Passes Law That Treats Pets as Humans: Pets Custody in Spain and the US with Spain set to give pets*. Retrieved from <https://cosmofeel.com/spain-pet-dog-cat-law-custody/>
- Council of Europe Conseil de L'Europe. (1987). *European Convention for the Protection of Pet Animals*. Retrieved from <https://rm.coe.int/168007a67d>
- Dejure.org. (2021). *Code of Civil Procedure (Zivilprozessordnung), Section § 811c*. Retrived from <https://dejure.org/gesetze/ZPO/811c.html>
- Diario da Republica Eletronico. (22017). *Diario da Republica 1ª Serie, Nº45, de 3 de Março de 2017*. Retrieved from <https://dre.pt/web/guest/home/-/dre/106549655/details/maximized>
- Federal Law. (2022). *Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code (Part Five: The Code of Obligations, Article 42, para 3*. Retrieved from https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en
- Federal Ministry of Justice. (2013). *Germany Civil Code. Section 903*. Retrived from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3704

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Federal Ministry of Justice. (2013). *Germany Civil Code. Section 90a*. Retrived from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0272
- François, G. C. (2017). *Animal Law: A ruling that will set a precedent*. Retrieved from <http://realite-animale.com/animal-law-a-ruling-that-will-set-a-precedent/>
- Geeta Shyam. (2015). *The Legal Status of Animal :The World rethinks its position*. Retrieved from <https://www.altlj.org/feature-articles/980-the-legal-status-of-animals-the-world-rethinks-its-position>
- Giménez-Candela, M. (2018). The De-Objectification of Animals in the Spanish Civil Code. *dA.Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies)*, 9/3(1), 28-47
- Global Animal Law Gal Association. (2005). *The Civil Code of Austria, Section 285a*. Retrived from <https://www.globalanimallaw.org/database/national/austria/>
- Global Animal Law Gal Association. (2007). *Civil Code of Catalonia, Article Art. 511-1 (3)*. Retrieved from <https://www.globalanimallaw.org/database/national/spain/>
- Global Animal Law Gal Association. (2012). *The Civil Code of Austria, Section 285a*. Retrieved from <https://www.globalanimallaw.org/database/national/switzerland/>
- Goetschel, A. F. (2004). *The Animal Voice: Ensuring Interests Through Law*. Retrieved from <http://www.veganzetta.org/wp-content/uploads/2013/02/Speciesism-Again-the-original-leaflet-Richard-Ryder.pdf>
- Hooker, R. (1910). *The Code of Hammurabi*. Retrieved from <http://www.xmarks.com/site/www.wsu.edu/~dee/MESO/CODE.HTM>
- LegisQuebec Official Source. (1991). *The Civil Code of Quebec of Canada . Article 898.1*. Retrieved from http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/showversion/cs/CCQ-1991?code=se:898_1&pointInTime=20170331#:~:text=CCQ%2D1991%20%2D%20Civi1%20Code%20of%20Qu%C3%A9bec&text=898.1.,property%20nonetheless%20apply%20to%20animals
- Livingston, M. (2001). *Desecrating the Ark : Animal Abuse and the Law's Role*. Retrieved from <https://www.animallaw.info/article/desecrating-ark-animal-abuse-and-laws-role-prevention>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Margot, M., & and Eveline, S. K. (2011). *The Legal Situation of Animals in Switzerland: Two Steps Forward, One Step Back – Many Steps to go*. Retrieved from <https://www.afgoetschel.com/de/downloads/legal-situation-of-animals-in-switzerland.pdf>
- Moyle, J. B. (1913). *Institutes of Justinian* (5th ed.). England: Clarendon Press.
- Regan, T. and Singer, P. (1998). *Animal right and human Obligation*. United States: Prentive – Hall, Inc.
- Ryder, R. D. (1991). *Culture of cruelty*. Retrieved from <https://newint.org/features/1991/01/05/culture>
- Ryder, R. D. (2010). *Speciesism Again: the Original Leaflet*. Retrieved from <http://www.veganzetta.org/wp-content/uploads/2013/02/Speciesism-Again-the-original-leaflet-Richard-Ryder.pdf>
- Simon, M. F. (2021). *Couple in Spain granted joint custody of their pet dog, Panda, in rare ruling*. Retrieved from <https://www.newsbreak.com/news/2416064829306/couple-in-spain-granted-joint-custody-of-their-pet-dog-panda-in-rare-ruling>
- Singer, P. (2015). *Animal Liberation: The Definitive Classic of the Animal Movement*. Washington: Open Road Media.
- Stack Exchange Inc. (2019). *The Legal status animal in Germany*. Retrieved from <https://law.stackexchange.com/questions/41860/legal-status-of-animals-in-germany>
- Thai PBS News. (2022, March 29). *คดีแรกของไทย! ชนกะคดีฟ้องหมอ-รพ.ทำสุนัขตาย*. Retrieved from <https://news.thaipbs.or.th/content/314069>
- The Federal Assembly of the Swiss Confederation. (2022). *The Swiss Civil Code. Article. 482. para 4*. Retrieved from <http://www.admin.ch/ch/e/rs/2/210.en.pdf>
- The Federal Council. (2022). *Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code*. Retrieved from https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en
- Thierry Auffret van der Kemp. (2019). *To which animals does animal welfare apply in law and why?* Retrieved from <https://www.fondation-droit-animal.org/proceedings-aw/to-which-animals-does-animal-welfare-apply-in-law-and-why>
- Tomaselli, P. M. (2003). *International Comparative Animal Cruelty Law*. Michigan: Michigan State University-Detroit College of Law.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ปาติตรา บางสมบุญ
วัน เดือน ปีเกิด	16 มิถุนายน 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดนครสวรรค์ ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, 2557 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, 2565
ที่อยู่ปัจจุบัน	247/28 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

